

Наршриёти «Адиб»

АБДУРАУФ МУРОДИ

ДАРУНҚЎБ

Душанбе
«Адиб»
2011

ББК 84 Тоҷик 7-4
М-49

Муҳаррир *Одина Мирак*

М-49 **Абдурауф Муродӣ. Дарункӯб** (ҳаҷвияҳо). –
– Душанбе, «Адиб», 2011, 160 саҳ.

Ҳаҷв суҳанест сӯзандаву созанда. Он ҳарчанд ба зоҳир ханда-барангез аст, ба ботин ханчари тез аст. Ва ашхоси ноқисрафтору ноҳушгуфторро ҳушдор медиҳад, дарункӯб мекунад, то назари кибру гурур аз осмон бикананду ба вазъи худ бингаранд ва пайи ислоҳи ҳештан ва тозагии рӯҳу тан бикӯшанд.

Ҳаҷвиёти нависандаи соҳибистеъдод Абдурауф Муродӣ ҳамин хусусиёти умдаро доранд ва бидуни шубҳае, баҳри солимии маънавии аҳли ҷомеа ва бартарафсозии нуқсонҳо дар рафтору кирдори иддае аз ашхоси ноқобил хидмати арзанда хоҳанд кард.

ISBN 978-99947-2-004-0

© Абдурауф Муродӣ, 2011

ГАП БАЙНИ ХУДАМОН

(ҳақвияҳо)

ХОТИРАИ ҚАВӢ

– Дувоздахуми январи соли 1983 буд, – идомаи сухан кард ҳамсӯҳбатам, – аз бозор як таккачаро 18 сӯм харидам. Ҳамагӣ чор рӯз нигоҳубин карда, бегоҳии 16-уми январ, пеш аз намози шом, ба ҳамсояам Мирбадал 30 сӯм фурӯхтам. Ҳамин тавр дар чор рӯз 12 сӯм фоида ба даст овардам.

Андешидам аз ин савдои ҳамсӯҳбатам расо 40 сол гузаштааст, вале ҳатто лаҳзаву солу моҳаш ба хотираш монда. Аҷаб хотираи қавие доштааст ин мард.

– Соати дуи шаби 13-уми сентябри соли 1965 буд, – аз нав ба гап даромад ҳамсӯҳбатам. – Қўраам Аёз маро аз хоб бедор кард. «Як мошини пур аз тарбуз дар қўйбор дармондааст, – хабар дод ӯ. – Биё, як «аператсия» гузаронем. Розӣ шудам. Ҳар ду рафта ба ронанда гуфтем, ки ин чо хочати белу каланд нест. (Ҷ аз Аёз белу каланд пурсидааст). Мо тарбузхоятро харида, худӣ ҳозир мефарорем, мошинат сабук мешаваду тойчаи чавмаст барин хез зада меравад. Ронанда дудила шуд. Хеле «кашмакеш» кардем. Соати сею чилу шаш дақиқаи шаб савдоямон пухт. Тарбузхоро арзонакак харидем. Рӯзи дигар, яъне чордахуми сентябр аз соати нӯҳу нӯл-нӯли сахар расо то соати дувоздаху бисту нӯҳ дақиқа тарбузхоро пурра фурӯхтем, фоидааш 180 сӯму 74 тин шуд. Ёд дорам, як тарбузамон кафидагӣ баромад, касе нахарид. Байни худ тақсим кардем. Ҳиссаи ман калонтару вазнинтар буд: тақрибан 41-42 грам.

Ман ангушти ҳайрат ба лаб гузошта будам. Хайрият, имрӯз «як ҳавои тоза гирам» гуфта ба кўча баромадам, вагарна аз ҳастии чунин як марди хотирааш қавӣ ва фавқулудда беҳабар мемондам. Хотира ана ин хел мешавад! Ман бошам... нисфирӯз пурсед, ки сахар чӣ хўрда будӣ, намедонам.

– Ман як солу ду моҳу ҳаждаҳ рӯзу сеюним соат носфурӯшӣ кардам, – бо суханони қотейона нақлашро давом дод ин марди аҷиб. – Аз 7 ноябри соли 1967 то 25 январи соли 1968. Дар ин муддат шаш ҳазору чорсаду бисту нӯҳ тин фоида дидам. Дар хотирам ҳаст, ки бисту нӯҳ тинашро ба писарчаам

дода будам. Падарраҳматӣ дӯкандори мактаб як тин нарасида бошад ҳам, ба писарам 6-то кулчақанд додааст.

Аслан ман муҳандис шудан мехостам. Як сол се рӯзу навад дақиқа дар Донишгоҳи техникӣ таҳсил кардам. Китоби «Иқтисоди сиёсӣ»-ро 213 саҳифаву 2 «абзатс» хондам. Рӯзҳои якшанбе ба чайқовбозор рафта хариду фурӯш мекардаму аз 18 то 80 сӯм ғоида ба даст меовардам, мақсад аз хондану муҳандисшавиям пули калон ёфтан буд. Дидам, ки бе хондан ҳам пул ёфтан мумкин аст, аз баҳри хондан гузаштам. Аризам ба номи ректор аз ду ҷумлаву 18 калима иборат буд.

– Расо хотираи қавӣ доштаед, қоил ман, – гуфтам ба ҳамсӯҳбатам, – Шуморо ба китоби Гиннес дохил кардан лозим.

– Ман аз солҳои ҳафтоду ҳаштоду навад гап намезанам, – ифтихоромез таъкид кард ҳамсӯҳбатам аз таърифи ман илҳом гирифта. – Ин солҳо барои ман дирузу ҳамин сахар барин. Ҳар як лаҳзаширо нукта ба нукта дар хотир дорам. Бинобар ҳамин, бо Шумо аз солҳои шастум гап мезанам. Чоруми сентябри соли 1967 рӯзи чоршанбе буд. Субҳи барвақт як мошин себ бор карда (2 тоннаву 43 килову 600 грам буд) озими Бухоро шудем. То Қаршӣ бо суръати яқум рафтем, он тарафаш бо суръати дуҷуму сеҷум. Дар даромади Бухоро мошин вайрон шуд. Ронанда як соату ҳашт дақиқа андармон шуда, мошинро соз кард. Ман асабӣ шуда, дар ин муддат ҳафтуним дона сигор дуд кардам (як дона сигорам шикаста буд). Себҳоро ба се ҳазору шаступанҷ сӯму ҳафтоду се тин пул карда баргаштем. Аз он ҷо ба духтарчаам 32-то гулкоғазакро нӯхтинӣ харида будам...

– Шуморо ҳатман ба китоби Гиннес дохил кардан лозим, ҳатман, – аз сари шавқу эҳсос нидо кардам ман.

Ин дам чашмам ба писарчаи дар паҳлӯи ҳамсӯҳбатам истода афтод, ки ба ӯ хеле монанд буд. Намедонам, чаро то ҳол ба ӯ эътибор надодаам.

– Ин кас писаратон? – пурсидам аз ин марди суперхотира.

– Оре, ҷавоб дод ӯ.

– Дар синфи чандум мехонад? – боз пурсидам.

Ана, дар ҳамин ҷо ҳамсӯҳбатам, ки ман ӯро чун марди дорои қавитарину нодиртарин хотира ба китоби Гиннес пешниҳод карданӣ будам, даступо хӯрд, хеле андешид ва ниҳоят иқрор шуд:

– Рости гап, дар хотирам нест.

Ман боз ҳам дар хайрат мондам, аммо мӯъчиби хайратам ин дафъа нуктаи дигар буд. Оё чунин «Хотираи қавӣ»-ро ба китоби Гиннес дохил мекарда бошанд?!

ЧОШНӢ

Сумкаи мактабиям хеле кӯҳнаву ҳарчо-ҳарчояш дарида буд. Шармам меомад аз он. Аз ин рӯ, аз модарам хоҳиш кардам, ки барои харидани сумкаи нав ба ман пул диҳад.

– Ҳозир дар даст пул надорам, бачем, – бо таассуф гуфт модарам, – лекин ту ғам махӯр. Пагоҳ рӯзи бозор. Се-чор кило барин чакка гирифта ба бозор барӣ, ҳам пули сумкаат мешаваду ҳам роҳкироят.

Рӯзи дигар субҳи соlexон ба лагандчае тақрибан панҷ кило чакка гирифта, бо нахустин мошини дучоршуда ба шаҳр омадам. Растваи чаккафурушон серодам буд. Лагандчаи чакаамро ба пештахта гузошта, интизори харидорон шудам.

Се-чор ҷавон аввалин шуда ба чаккаи ман таваҷҷӯҳ зоҳир карданд ва бо ангушти ишораташон паи ҳам якчанд маротиба чашмиро ба чашми ман рафтанд:

– Мо студент, ҷӯра, арзон намекуни?–гуфтанд.

– Ду сомон. Қимат нест, бихаред,-гуфтам дар ҷавоб.

– Намешавад,-рози нашуданд студентон ва боз як маротибаги чашмиро ба чашми ман рафтанд.

– Чакаатон бад набудагӣ барин-ку,-марди ғалчае пайдо шуд назди ман. – Канӣ, як чашида бинем.

Ва ӯ паи ҳам ду маротиба дуангушта аз чакка чашмиро ба чашми ман рафтанд, каллачунбон гуфт:

– Чаккаи андаке ширин, бача. Закускабоб нест.

Намедонам, боз чанд нафари дигар чашмиро ба чашми ман рафтанд, яке бинам тахмин як кило барин чаккаам мондааст. Хайрон мондам. Чӣ кор карданамо намедонистам. «Хайр, ақаллан ҳамин як килояшро мехариданд», – орзу кардам дар дил.

– Ана, чаккаи оличаноб! – гуфтани касе ба дилам оташаки умед афрӯхт, вале ба ангуштони болормонандаш чашмам афтада хуш аз сарам парид. Гумон кардам, ки ӯ экскаватор асту панҷаҳояш хокбардори ону чаккаи ман хоктеппа. Он шахс аз чакка чашмиро ба чашми ман рафтанд, каллачунбон гуфт:

– Дар ҳақиқат, чаккаи оличаноб, лекин афсӯс, ки кам будааст.

Ў низ рафт. Боз чанди дигар омаданду чошнӣ гирифтанду рафтанд. Бинам ним пиёла чаккаам монда. Сахт аламам кард. Қариб гирифта будам. «Хайр кун, бачам» – гуфтани чўғизане маро ба худ овард. Бидуни андешае боқимондаи чаккаро ба чўғизан хайр кардам. Акнунт лагандчай холи дар пеш хайрон монда будам: аз баҳри сумкаи нав-ку баромадам, лекин бе пул чӣ тавр ба хона бармегардам? Аз кучо роҳкиро ёбам? Дар ин анқеша будам, ки зану шавҳари ҷавоне наздам пайдо шуданд.

– Чӣ хел лагандчай зебо, дадаҷонаш, – гуфта зан ба лагандчай гулдори ман ишора карда, – айнан ҳамин хелаашро кофта мегаштам. Намехаред?

– Мехарам, ҷонакам, мехарам, – гуфт ҷавонмард ва аз ман нарх пурсид.

– Якуним сомонӣ, – чӣ хел аз даҳонам баромадани ин нархро нафаҳмида мондам. Вале зуд дарк кардам, ки ин микдор нархи роҳкирои мошин то деҳаамон аст. Ҷавонмард бе қилу қол ду яқсомониро пешам гузошта, лагандчаро гирифта рафт.

Аламзадаву рӯҳафтода ба истгоҳи автобусҳо омадам. Дар ин ҷо рафикам Аҳрор дучорам гашт.

– Ҳа Каримҷон, – гуфт ӯ дастамро фишурда, – ба бозор омада будӣ?

– Ҳа.

– Ягон чиз фурӯхтанӣ овардӣ?

– Ҳа.

– Чӣ?

– Чошнӣ!

БЕБАРОРӢ

Имсол мурғи бахт ба боми оғили мо нанишаст; говамон буқа наовард, яъне қисир монд. Ин маънои онро дошт, ки имсол аз як гӯсолаи олиҷаноби дар оянда гови хубе шуда ҳар субҳу шом як сатил шир меодагӣ маҳрум мондем. Дар замони бӯҳрони иқтисодӣ чӣ бахти сангине омад ба сарамон. Бовар кунед, барои аз бӯҳрони иқтисодӣ раҳо кардани оилаамон навадунӯҳ фоиз аз ҳамин говамон умед доштем; шир, қаймоқ, чакка, чурғот, дӯғ, равған, – ҳамаи ин аҷаб бизнеси сердаромаде мешуд. Лекин ин гови лаънатӣ ҳама умедамонро барбод дод. Як гови дуппа-дуруст шуда дили буқаеро ба даст оварда натавонист. Ҳамсояҳо, ки говашон бомуваффақият буқа раф-

таву шикам дамонтааст, бо тамасхур ба гови мо менигаранд. Ҳатто, Шумқори шумнафас гуфт, ки акнун говатонро хавфи пирдухтаршавӣ таҳдид мекунад.

Дилам ба ларза омад: ягон илоҷ бояд кард!

Ана, мавсими навбатии буқаравии говҳо низ расид. Боз ҳам аллакай қариб ҳама гови ҳамсояҳо буқа рафтанду гови сабилмондаи ман ҳар бегоҳ ҳамона бо як сари қоқаш бармегардад. Бори андӯҳу андеша қоматамро ҳам карду чашмонамро нам. Ниҳоят, сари хулосае омадам: яқин, говам дилкашу дилрабо нест, аз ин рӯ диққати буқаҳоро намерабояд. Гап байни худамон, ҳамин янғаатон ҳам то ба мактаби олии дохил шуда, ба сару тан, атру упояш диққат меодагӣ нашуд, ҳарчанд ҳамсоямон буд, ҳеч диққати маро ба худ намекашид, ки намекашид...

Бо ин андеша як саҳар говамро тозаяк шустам, бо латтапорае хушк карда, мӯйҳояшро сила зада, молидаву муҷалло сохтам. Пистонҳояшро низ тозаву равшанандуда ва чолиб сохтам. Мӯйҳои пешониашро чингила намудам. Ба шохаш занҷираи дар мобайн ҳайкалчаи буқаҷае дошта овехтам. Ба гарданаш поре аз матои навбаромади «миллионерка» печондам. Ҳар ҷо – ҳар ҷои танаш атри фаронсаӣ задам. Хулоса, арӯс барин оро додам говамро. Ҳатто, як илоҷе карда чашмакзаниро омӯхтамаш. Ана, акнун буқаҳои ношукр барои ӯ талош хоҳанд кард. Ва шояд қусури соли гузаштаро бароварда дугонагӣ зояд говакам. Говро ба пода сар дода, рӯзи дароз бетоқатӣ кашидам. Бегоҳӣ як даста гул гирифта, интизори говакам шудам. Ҳатто, барои буқаҳои меовардагиаш як лаганӣ кунҷораи қоҳомехта омода намудам. Монда шуда меоянд, охир. Инак, говам бо шох дарро зада вориди хавлиамон шуд. Аз қафои он...э-ҳа дар як лаҳза рӯи хавлиамон пур аз гов шуд. Лекин дар байни онҳо як буқа ҳам наменамуд: ҳама модагов. Модаговҳо маро ихота карда, бо кадом як хоҳише сӯям пайваста баъос мезаданд. Ман, ниҳоят фаҳмидам муддаои онҳоро. Ноилоҷ ба орою торо додани ҳар яки онҳо пардохтам. Пас аз ин говҳо нозкунон як-як баромада рафтанд. Ман бо говам танҳо мондам...

Аз байн як-ду моҳ гузашт. Боз ҳам говҳо шикам дамонтааст. Гови ман боз қасир монд. Ҳайфи захматам, ҳайфи коху алафам, ҳайфи...

Мардуми деҳаамон беҳуда намегуфтаанд, ки дар сират набошад, сурат ҳеч аст.

НАМКАШҶО

Раиси колхоз пеш аз маросими «ғалбарбардорӣ»-ву «чӯчашуморӣ», яъне маҷлиси ҳисоботиву интиҳоботии солона панҷ-шаш нафар даҳонкалони атрофаширо ба дафтари кораш ҷеғ зада маддаи дил кафонд.

– Рафиқон, – гуфт ӯ аз ноғ болои шиками дамидаашро хорида – хорида, дар атрофи фаъолияти имсолаи мо бо наздикшавии маҷлиси ҳисоботиву интиҳоботӣ миш-мишҳо пайдо шуда истодаанд. Миш-мишҳои нешдор. Нешҳои захрдор. Захрҳои қотил. Пешӣ гапҳоро гирифтанд даркор. «Заминро об вайрон мекунад, одамро гап», – гуфтаанд.

– Мақсадатон фаҳмо, – саросемавор миёни гапи раисро шикаста лаб кафонд саркишоварзи колхоз, – шумо ҳамон заминҳои пахтазори аз меёр зиёд об мондаву камҳосилгаштаро дар назар дошта, бо кинояи заминро об вайрон мекунад» акнун ҳама камомеди ҳосили имсоларо ба гардани ман бор карданиед? Не, ин ҳилаатон намегузарад. Камбудихои колхоз, гунаҳкорон низ анча. Гови ало дар пода якто не.

– Боз ҳамон гап, – якбора шӯрида рафт мудирӣ ферма, – намедонам, кай ҳамон гови алои ман мемурада бошад, ки аз гапаш халос шавам. Очандин бор гуфтам, ки ҳамон гови лаънатиямро ман дидаю доништа ба моли фермаи колхоз ҳамроҳ накардам, ки алафи муфт хӯрад. Лаънатӣ аз оғилам гурехта ба он ҳамроҳ шудааст. «Имрӯз ҷудо карда ба хонаам мебарам, пагоҳ ҷудо карда ба хона мебарам» гуфта нияти неқ мекардаму ҳеч аз серкория дастам намерасид. Ташвишҳои маҷлиси солона гузарад, Худо хоҳад, якумин кори мекардагиам ҳамон гови алоямро ба хонаи худам баргардондан хоҳад буд. Лекин, рафиқон, ҳамин гаппаронию суханбозиро, биёед, акнун як сӯ монед. Ростӣ гап, ҳамаи мо «гап гӯӣ, ҷувол-ҷувол, кор гӯӣ, касали ниммурдаҳол».

Сармуҳосиби колхоз аз суханони охири мудирӣ ферма ларзид.

– Шумо кӯри худу бинои дигарон, – даҳон гиз кард ӯ ба сӯи мудирӣ ферма, – намедонам ҳамон як-ду ҷувол гандуми аз анбори колхоз бурдаи маро кадом даҳонбефаровезаш ба шумо

хабар дода бошад. Бо ҳамон як-ду чувол гандумро бурдани ман ягон ҷои ягон кас кам нашудааст, ба хаёлам. Аслан гирем, ин як-ду чувол гандум пеши облойкунии дигарон – чирки дандон. Бехуда нагуфтаанд, ки «халвоя хӯрад ҳалиму калтака хӯрад ятим».

Ба косаи шӯрбӯи сармуҳандиси колхоз – Ҳалими Ғафур гӯё хармагас афтод. Ӯ як қад парида, қариб тамоми овозашро сар дода, гуфт:

– Одамони инзамона, хаёлам, чор чашм доранд: ду чашмашон барои худудуи дигараш аз пай дигарон. Ҳамон лаънатии Аҳрор – қачаларо гуфта будам, ки нақун ҳамин хел қора. Не, қард. Яъне, барои қисмҳои эҳтиётӣ гирифта ба хонаи ман ду –се қуттӣ қанду қандалот, аз ҷумла камтар ҳалво овард. Аз ҳалвоаш, ба ростӣ, ки то ҳол як пора ҳам ба даҳон нагирифтаам. Чӣ даркор дуруғтӯй. Ба ягон кас, аз ҷумла ба Шумо, рафиқ сармуҳосиб, ҳамон қанду ҳалво лозим бошад, марҳамат, биёду аз хонаи ман баред. Лекин ин хел пичингаронӣ кори мард не. Дар урфият мегӯянд, ки...

– Шуд! Бас! –ниҳоят лабрез шуд косаи сабри раиси колхоз, – Дарро задам, девор қафид!

Аз ғазаб вучуди раиси колхоз кабинаи мошини шалақ барин меларзид. Ӯ дурудароз чизе нагуфта истод. Ҳозирон як ба дар, як девор қач-қач нигариста, ҳаросон пасопеш дафтари қори раисро тарк гуфтанд.

БҶҶАЛАМУН

– Гап ҳамин, Мулло Қобил, ин Соқизода аз ҳад гузаронд, – якбора шӯрида рафт муҳаррири рӯзнома Сафопур сардори шӯъбаи маданият Қобили Собирро ба ҳузураш хонда. –Як зарра ҳам маданият дар вучуди лаънатияш намондааст. Боз шон қораманди шӯъбаи маданият будаанд. Доимо аз қор қафо мемонад, фӯкаш ҷӯраи ҷонии ҳаво, дар даму нафасаш плитаи бетонӣ пуфак барин бозӣ мекунад. Худат медонӣ, ки чандин сол боз муҳбир шуда як хабари лабу лунҷаш дуруст нанавиштааст. Як супориш диҳӣ, чанд нағма пеш меорад, гарданшикаста. Як қори худаш барояд, устухон нашоштагӣ барин пеши қадамат ҳазору як қат мешавад, дигарон қорафтадааш шаванд, мижааш ҳам намехурад, гӯё ки тамоми аъзойшро гипс қарда бошанд. Ин лаънатӣ дар макқорӣ рӯбая ба як як нӯл мезанад, гӯям, бовар

кун, Мулло Қобил. Кадом як шоири падаррахмате, хаёлам, маҳз хамин Соқизодаи балозадаи моро дар назар дошта гуфтааст:

*Рақибе, зишткоре, бадғумоне,
Зи шарри ӯ бияндешиад чаҳоне.*

Хулоса, гапи ман хамин, ки Мулло Қобил, муросоқори ману ту бо ин зоти шариф дигар бас. Ҳамаи ун гуфтаҳои болоии маро дар назар гирифта, мана, аз сахар боз бедарак буданаширо дар назар дошта, зудтар дар бораи ӯ як фелетони сермурчу қаламфур навис. Зуд чоп кунему баъд дар асоси он кафшашро пеши пояш гузорем. Дар ҷояш одами худӣ тайёр. Ҳамин, ки...

Садои занги телефон сухани муҳарриро бурид.

– Лаббай. Ҳа, редакция. Муҳаррир. Чӣ? Чӣ? Ӯх, бечорасе, Худо раҳмат кунад. Мо, албатта, меравем.

– Фалок, мусибат, Мулло Қобил, – гуфт муҳаррир гӯширо гузоштаву дар як лаҳза сад фисад тағйир ёфта, – Соқизода аз садамаи мошин ба ҳалокат расидааст. Вай фелетон, э, мақолаи гуфтаамро мону зуд як сӯғвори батаъсиру бадард навис. Не, мон, бехтараш, худам менависам, ӯро ман бехтар медонам.

Муҳаррир Қобили Собирро ҷавоб дода коғаз қалам ба даст гирифт. «Ҷаму андӯҳи моро имрӯз мисли укёниси ором ҳадду худуде нест, – чун каядум рӯи коғаз хашар-хушуркунон ба ҳаракат даромад қалами муҳаррир. – Ҳамқори мӯхтарами мо, шахси бениҳоят начиб ва кордону дарёдил, рӯзноманигори аз ҳад зиёд варзида Расул Соқизода ба таври фочевӣ, ҳини адои вазифа тамоман ногаҳон чашм аз олам пӯшид. Ин шахси гаронқадр ҳанӯз аз қадамҳои аввалинаш дар рӯзномаи мо маҳбуи ҳамагон гардида буд. Маданияти баланд, ки дошт, ӯро ба кормандии шӯъбаи маданият шоиста донистем ва хамин шабу рӯз дар тараддуи ба ӯ воғузур кардани сарвари ин шӯъбаро доштем. Хеле ва хеле хоксор буд Соқизода. Сараш ҳам, нигоҳаш ҳалимона ва ҳар як рафташ, гуфташ ибратомӯз буд. Қаламаш метавон гуфт, ки мӯҷизаофаринӣ мекард. Дар иҷрои супоришҳо устухон надошт. Ба дӯшаш тонна-тонна корҳои ҷамъиятӣ бор буд. Фиреб, дурӯғ, танбалӣ ва тамаллуқ ҳислатҳоро доим маҳкум мекард. Эҳ, чони одам, обрӯю эътибори рӯзнома буд Соқизодаи мо. Шоире маҳз дар ситоиши ӯ гуфта:

*Рафиқи неққору неқноме,
Сазад бар ҳар сипосу эҳтироме.*

*Чаҳон гар сад ҳазорон мард дида,
Надида мисли ӯ воломақоме.*

Хотираи неки Расул Соқизода як умр дар қалбҳои мо боқӣ хоҳад монд.

Ҷои ту дар шӯъбаи маданияти рӯзнома низ дер гоҳ холи хоҳад буд, дӯсти бузургвори мо!».

САФАРИ БЕБАРОР (Ҳачвияи фантастикӣ)

Дар сайёраи Само олимони сертараддуд буданд. Сарварони ин сайёраи олитамаддун, ки аз вазъи ҳама минтақаҳои Замин мунтазам огаҳӣ доштанд, бо кадом як сабабе маҳз ба Тоҷикистон тавачҷӯҳ зоҳир карда, ба қарор омаданд, ки бо он дар тамос бошанд, ба тақомулаш алоқадри ҳол дасти мадад дароз бикунанд. Бо ин мақсад ба Тоҷикистон намояндагони Само фиристода бояд мешуданд. Бо нияти бевоситаву самимӣ ташкил намудани гуфтушунид Ҳукумати Само оқилона қарор дод, ки қабл аз ба Тоҷикистон паридан намояндагони Само бо забони ин давлатро омӯзанд. барои омӯхтани ин забони аз нуқтаи назари Сомониён хеле ширину гӯшнавоз ва муқтадир ду маротиба аз Само ба замин ба мӯътабартарин китобхонаи замин – китобхонаи марказии Бритониёи Кабир парвоз ташкил карда шуд. Онҳо аз ин китобхона китобҳои мӯътабарии «Ғиёс-ул-луғот», «Бурҳони қотъ», «Чароғи хидоят», «Фарҳанги забони тоҷикӣ»-ро бо худ бурда, аз рӯи онҳо дар андак муддат забони форсии тоҷикиро амиқ омӯхтанд, зеро шавқу муҳаббат роҳбарашон буд.

Ниҳоят, киштии байнисайёравӣ ва ҳайати он пурра омодаи сафар гашт. Ба киштии номи тоҷикии «Некрой» ниҳода, онро ба ҳуруфи форсии арабиасос ва бо оби тилло дар паҳлӯи ҷаҳатотӣ намуданд. Дар паҳлӯи дигари киштии сатрҳои зерин сабт гашта буданд:

*Шеваи шевост бо лафзи дарӣ,
Оламе бо мост бо лафзи дарӣ.*

Рӯзи гусел ҳайати кайҳоннавардон бо олимони Само, ки низ чанд нафаре аз эшон забони давлатии Тоҷикистонро аз худ карда буданд, бо забони форсии тоҷикӣ хайрухуш намуданд.

«Некрой» рӯзе аз рӯзҳои тобистон дар яке аз пуштаҳои

сабзпӯши дараи Варзоб бомуваффақият фуруд омад. Намояндагони Само ханда бар лаб, бо чехраи кушод ба назди як гуруҳ ҷавонон, ки рӯи сабзаҳо ғелида истироҳат доштанд, омаданд.

– Дуруд бар миҳандорони начибӣ форс!-наздик омада, бо самимияти саршор нидо кард сарвари намояндагони Само.

Ҷавонон дар ҳайрат монданд ва чизе нафаҳмиданд аз ин нидо.

– Чӣ мега? –суол карданд ба якдигар китф ба ҳам кашида.

– Чум,, – низ ҷавоб мегуфтанд ба ҳам.

Намояндагони Само аз бечавоб мондани саломашон даступо хӯрда бошанд ҳам, зуд худро ба даст гирифтанд ва гуфтанд:

– Ташрифи мо аз Самост чихати робита бо шумо – форсиён. Ниҳоят, тоқати яке аз ҷавонони ҳузурб тоқ шуд магар, ки ду-се кадам сӯи намояндагони Само партофта, шервор ғуррид:

– Чӣ мегӣ, браташка? Гапта канкретнӣ бгу, тоҷикӣ бгу ё худта убра-ку а ича, агане каратет мекнам.

Бечора Самоиён чизе чизе нафаҳмиданд аз чунин суҳанронии ҷавонони тоҷик. Ва дарзамон тамоми вожаҳои «Ғиёс-ул-луғот», «Бурҳони қотъ», «Ҷароғи ҳидоят»-у «Фарҳанги забони тоҷикӣ»-ро аз ҳаёл гузарониданд, таҳлилу таркиб наму-данд, вале бенатича.

Яке аз Самоиён бо эҳтироми тоҷикона як даст пеши бар ниҳода бо дасти дигар аз дасти ҷавоне гирифта, ба болотар бурду кишти кайҳониро нишон дода, «Некрой», «Некрой» гуфт, то аз матлаби некашон огоҳ бошад. Чун ҷавон ба назди рафиконаш баргашт, аз ӯ пурсиданд:

– Чӣ мега?

Ҷавон , ки аз шимоли Тоҷикистон буд, гуфт:

– Ино, хиёлам, а ким-кучо. Ракета қати омадагӣ. Ракеташон, хиёлам, нигрол қатӣ мегаштасту нигоролбакаш пустой шудас. А моён нигрол мехоханд, а фаташ.

– Мо ба инора бази нигоролем?!-бо зарда гуфт ҷавони ҳузурб. Самоиёни ҳайратзада боз ба ҳам чизе нафаҳмиданд аз суҳанрониҳои онҳо, чунки соф тоҷикии асил буд гуфторашон.

Ниҳоят, косаи сабри ҷавонон лабрес шуд. «Инҳо моро масҳара мекунанд», – ба хулоса омаданд онҳо ва барои адабашонро додан Самоиёнро ба ихота гирифтанд. Самоиёни бофаросат дарёфтанд, ки чӣ ходисае анқариб ононро интизор

аст. Аз ин рӯ, ба киштиашон фирор карда, таъчилан роҳ сӯи Само пеш гирифтанд.

Дар Само олимон ҳодисаи мазкурро амиқ таҳқиқ карда, ба хулосае омаданд, ки «Некрой» на ба Тоҷикистон, балки саҳван ба кадом як минтақаи дигари Замин фуруд омадааст. Ва аз нав пардохтанд баҳри дақиқ муайян намудани мавқеи ҷуғрофии Тоҷикистон дар сайёраи Замин.

НОМАИ ОШИҚОНА

Шахсе нома ба маҳбубаи хеш бинвишт ва ҳарчанд шикаста-табъу кундфаҳм буд, бисёр-бисёр мехост, ки ин нома муассир бошаду ҳадафгир. Аз ин рӯ, онро такрор батакрор таҳрир кард ва ниҳоят, ба як дӯсти наздикаш бихонду маслиҳат баҳри тақмиллаш бипурсид. Дӯсташ посух дод, ки нома бисёр хуб нигошта шуда, вале дар он баҳри боз ҳам ҷаззобтар шуданаш истифода аз зарбулмасалу мақоли мувофиқ бояд кард. Ин маслиҳат ҷавонро басо хуш омад ва бар ин замина номаро аз нав ба риштаи таҳрир кашид, ки билохира чунин шакл гирифт:

«Салом, дилбари ширину нозанини ман! Чун даъвати самимии маро пазируфттиву наздам наомадӣ, худ хостам назди ту равам, зеро «ё хара пеши бор ё бора пеши хар» гуфтанд. Вале бо сабабҳои рафта натавонистам ва акнун ин номаро мефиристам. Агар нуктае аз он ба табъи нозукат мувофиқ наояд, ё сабабгори озурдагӣ гардад, умедворам, ки устуворӣ ва сабурӣ мекунӣ, зеро фармудаанд: «лагади харро хор мебардорад».

Ростагро гӯям, дар ин миён баъзе натавонбинон туро ба ман хеле бад гуфтанд, «аз пода пеш чанг макун», «рӯбоҳа нагирифта, пӯстин надӯз», гуфтанд ва таъкид карданд, ки бо ӯ ҳамхона нашав. Лекин ман ҷавобашон додам, ки не, аз «оғили холия гови шохзан бех», хонаамро бо хастии ӯ пуру пурнур хоҳам кард.

Ман туро хеле ва хеле дӯст медорам, азизам! Таклифи маро лутфан қабул намову бо ман ҳамхона шав. Ин барои ту ҳам хуб хоҳад буд, зеро мардум бехуда нафармудаанд, ки «кӯрбоққа шӯ дорад, обрӯ дорад». Ҳикматест олиҷаноб, ки «шутур калон, яғиращ ҳам калон», ман медонам, ки ту аз ошӯнаи баландӣ ва хароҷоте калон мехохӣ, аммо ман ба ҳамааш омодаам. Бидон, ки «хонаи гург бе устухон нест», азизам!

Умедворам, ки таклифи маро рад намекуни ва ман низ бо афсӯс намегӯям, ки «корам ба кал афтод, кал ҳам ба ноз афтод». Дар воқеъ, аз синну солам бепарво бош, ҳамаш хуб мешавад, охир «зани чавону шӯи пир, сабад монӯ чӯча гир» гуфтаанд-ку, чокаам!

Хоҳиши он дорам, ки ба ин номаи мухтасари ман ҷавобе мувофиқ бидиҳӣ ва маро сарафроз намоӣ. Бо ҳамин умед номаамро хотима мебахшам ва алҳол «аз хирс мӯе» гӯён бо як бӯсаи ҳавой аз ту қаноат мекунам.

Саломат бош, азизам!

АЗИЗИ ДИЛАМ, ЗУЛАЙХО!

Сафедгулак дехест сабзу хуррам дар канори шаҳр. Басо ободу зебост ва барои зиндагии осудаҳолона ҳама гуна шароиташ муҳайё.

Сиёҳгулак бошад, дехест нообод, дур аз шаҳр, дар бағали кӯҳҳо ва рӯзгори мардумаш хеле гарон.

Ман ифтихор дорам, ки аслан Сафедгулакиям, вале инак, қариб даҳ сол мешавад, ки дар Сиёҳгулак «сари кафидаамро зерӣ тоқӣ карда» зиндагӣ дорам. Сабаб мепурсед? Майлаш, мегӯям. Аздусар рӯзе гузоратон ба Сафедгулак меафтаду хоҳнохоҳ аз қиссаи ман огоҳӣ меёбед. Аз яквачаба то садвачаба ҳама огоҳанд дар ин макон аз қиссаи ман. Ба гумонам, бачаҳои Сафедгулак дар мактаб ҳама ба ҷои ҳикояҳои «Китоби хониш» қиссаи маро мутолиа мекунанд.

Шафтолуи гап ҳамин, ки қариб даҳ сол пеш аз ин як рӯз ман бо ҷӯраам Шоҳвалӣ ба хонаи дӯсти ӯ ҳамдеҳаамон Шоҳқурбон меҳмон шудем. Шуморо намедонам, лекин ман араки муфт ёбам, чигарсӯхтаҳо барин менӯшам. Аз ин рӯ, дар хонаи Шоҳқурбон расо нӯшидам. Каму беш ёд дорам, ки Шоҳвалию Шоҳқурбон аз нӯшидан ба қадри имкон худдорӣ мекарданд...

Давоми ҳодисаро бевосита худам намедонам. Тафсири онро рӯзи дигар аз забони Шоҳвалӣ фаҳмидам. Хулоса, дар хонаи Шоҳқурбон ман ниҳоят масти шатала шудааму аввал расо аз ишқу ошиқӣ лаккида, худро Мачнун муаррифӣ кардаам ва билохира токии Шоҳқурбонро аз сараш рабудаву ўро дар хичолат мононда (Шоҳқурбон кал будааст!), бо тоқӣ «дойра» зада, овози чун радиои шалақ «пурдеффе́кт»-амро пурра сар дода, хофизӣ кардаам:

*Азизи дилам, Зулайхо!
Ёри хушидилам, Зулайхо!*

Ман беҳабар, Шоҳқурбон Зулайхо ном духтари қадрасе доштааст. Сурудхонии маро шунида, бечора духтарак аз шарм руст мешавад. Модари баду балояш аз ин ҳама ба худ «хулосаи даркорӣ» бароварда, дасту остин бар зада, корди ош дар даст «хӯ, шӯрапушти духтарбоз-е, хӯ, сакалту-е, ҳоло ту духтари маро аз роҳ бароварданий? Ҳоло ту-бешарму ҳаё, рӯйрост дар хонаи худам бо духтари худам ишқварзӣ карданий? Бо баҳонаи меҳмонӣ?! Ҳозир ман ба ту «нишон медиҳам» азизи дилата! – гӯён ба ман модапаланг барин хучум мекунад.

Хайрият, шавҳараш Шоҳқурбон аз аҳли фаҳм ва марди раҳмдил будааст. Ӯ бо ҳамроҳии чӯраам Шоҳвалӣ пеши роҳи модари башӯромадаро мегирад. Дар ҳавлӣ шӯру ғавғо меҳезад. Ҳамсояҳо, ҳангоматалабҳо гирд меоянд. Хешу табори Шоҳқурбон аз ҳодиса боҳабар шуда, низ ба ман дандон тез мекунанд. Аммо ман беҳисубеёд ва бепарво аз ин ҳама бо тамоми қувва «дойра» зада (тоқии Шоҳқурбонро пачақ-мачақ карда), месароидааму месароидаам:

*Азизи дилам, Зулайхо!
Ёри хушидилам, Зулайхо!*

Мардум ба се гурӯҳ тақсим шуда будаанд; гурӯҳе (хешу табори хонадони Шоҳқурбон ба «сарлашкарӣ»-и занаш) ба ман хучум мекардаанд, чанде (Шоҳқурбон, чӯраам ва якчанд савобталаб) «хайр, як маст-дия, чӣ гуфтанаширо намедонад»,- гӯён маро ҳимоя менамудаанд. Гурӯҳи сеюм гурӯҳи сернуфустарини иборат аз ҳангоматалабону балегӯён будаанд. Ин «спектакл» ягон соат давом кардааст. Охири охири ду-се тан шербачаҳои деҳа маро ҳуволи қаҳ барин бардошта оварда, ба рӯи хонаам партофтаанд...

Се рӯз дастаи зани Шоҳқурбон сари номусу нанг истода, хонаи маро дар муҳосира нигоҳ доштанд. Шиорашон «Ё хифзи номус, ё марг!» буд. Ҳар лаҳза ҳаёти маро хатари чиддӣ таҳдид мекард. Хайрият, Шоҳвалӣ бо дастаи ихтиёриёнаш чон ба гарав истода, маро ҳимоя кард. Ман байни обу оташ монда будам. Аз як тараф тарс, аз тарафи дигар шарму ҳаё азобам меод. Ниҳоят, шӯрои фавқулуддаи дастаи ихтиёриёни муҳофизи ман ба хулосае омад, ки ман бояд фавран ба деҳаи беҳавфу дурдаст – Сиёхгулак фирор кунам.

Инак, чӣ хел ки гуфтам, қариб даҳ сол мешавад, ки ман сокини деҳаи Сиёҳгулак. Дилам ба ёди Сафедгулак гум мезанад, вале... илоҷ надорам.

ЗАНБҶР

Нисфирӯзӣ. Ҳаво гарм. Ба оинаи тирезаи дарсгоҳи зоология занбӯре часпида, гув-гувкунон гоҳ хазидаю гоҳ қанотак зада берун баромадан мехост. Бачаҳо гӯшаи чашм ба занбӯр бо ҳарос менигаристанд. Мувофиқати ачибро бинед, ки ин соат муаллим ҳам дар мавзӯи «Занбӯр» сухан мекарданд.

– Аҷаб ҳашаротест занбӯр, – мегуфтанд муаллим. – Буда шудаш фоида. Барои бештар фоида гирифтанд онро нағз донистан лозим аст. Мутаасифона, аксари шумо аз занбӯр метарсед. «Мегазад» гуфта. Лекин то имрӯз ин чонварак касеро беҳуда нагазидааст. Ҳа, бачаҳои азиз, шумо аз он натарсед. Касе, ки аз занбӯр метарсад, медонед, чӣ гуна кас аст? Буздилтарин шахс аст ин гуна одам. Махсусан, шумо, ки ояндаи мо ҳастед, буздил нашавед, далеру часур бошед. Дар вақташ мо аз бомбаву самолётҳои қирқунандаи душман наметарсидем, шумо бошед, аз занбӯр метарсед. Эҳ, бачаякони нодон!

Ин дам ногаҳон хонандае ҳаросон нидо кард:

– Занбӯр!! Ана-ана парид, ҷониби мо меояд! Во-о-й, мегазад!!!

Синфро воҳима фаро гирифт. Гурӯҳе дар ҷои нишаст вобаста ба самти парвози занбӯр ҳаму рост мешуданд, чанде сарҳояшонро зери миз кашиданд, ду-се нафар то дари синф давида, онро кушода баргаштанд, иддае аз тарс аз ҷой ҷаста безобита гаштанд. Вале ин ҳама дер давом накард. Шояд аз таъсири суханони навақас гуфтаи муаллим бошад, ки хонандагон зуд худро ба даст гирифта, ором гаштанд ва ҳама бовиқор нишастанд.

Занбӯр чун самолёти разведкавӣ ду-се маротиба фазои синфро давр заду аз дари кушода дарсгоҳро тарк гуфт.

«Хайрият-е!» – нафаси осуда кашид, аҳли синф ба шунидани идомаи дарс омода шуданд. Вале муаллим ку? Худоё, қучоянд он кас?! Яке чашми аҳли синф ба паси мизи муаллим афтод. Диданд, ки он кас беҳушу беёд дароз хобиданд. Хонандаи зираке зуд об оварду каме ба рӯи муаллим пошид. Муаллим андаке ба худ омаданду бо чашмони ҳаросон ба ҳар сӯи синф нигариста пурсиданд:

- Рафт?
- Чй рафт? – нафахмиданд шогирдон.
- Занбур!

БЕМОРИ САЙЁР

Ачаб замонхое шудааст. Пардаи рӯи мардум дарида. Агар хамин тавр намебуд, магар як коргари қаторияш ба сарвари тарабхонаи овозадори «Кайфу сафо» Шодӣ Раҳматзода рӯйрост «Як зиёфатча дорам, камтар гӯшт даркор, ҳар рӯз Шумо мебаред, як рӯз мо ҳам барем», – гуфта даҳон инч мекард?! Дар ҷавоб сарвари тарабхона бо асабоният ва бо тамоми қувва мушт бар миз кӯфт. Ва ҳама мочаро аз хамин чо оғоз ёфт. Не, он коргараш ба Шодӣ Раҳматзода чизе нагуфта, гӯсфанди явош барин баромада рафт. Лекин дасти ба миз кӯфтаи Раҳматзода вaram кард. Лат хӯрд аз афташ. Ба духтур муроҷиат кард ӯ. Духтур сарвари тарабхонаи овозадорро дар кабулаш дида, чун сайёди сайди кайҳо боз интизорбудаашро бадастоварда гулосо шукуфт.

– Дастатон сахт лат хӯрдааст, – воҳима кард ӯ, – ҳатман дар беморхона табобат кардан лозим.

Дар шӯъбаи захму осеб Раҳматзодаро бо камоли майл пазируфтанд. «Ба чунин шахс хизмат кардан, ба чунин шахс шиносу наздик шудан айни муддаост», – сари чунин ақида буд сардухтури шӯъбаи захму осеб.

Дигар сардухтурҳо ба ӯ рашк мебурданд. Ниҳоят, сардухтури шӯъбаи амрози дил тоқат накарда, ба назди сардухтури шӯъбаи захму осеб омад.

– Ту хушбахтӣ, ки Раҳматзода лат хӯрду бемори ту шуд, – ҳасрат кард ӯ ба ҳампешааш, – акнун дар тарабхона чои факриву майшати олиҷаноб насибат. Биё, ӯро ман ҳам камтар меҳмон кунам.

– Агар тавонӣ, марҳамат, – розӣ шуд сардухтури шӯъбаи захму осеб, ки аллакай обро ба лаби ҷӯй баробар карда буд.

Ва сардухтури шӯъбаи амрози дил ба назди Шодӣ Раҳматзода омаду чун бародари чонӣ оғӯшаш кашид ва ӯро муоинакунон калла чунбонду афсӯс хӯрд:

– Осеби дастатон хеле чиддӣ, ба дилатон хеле таъсир гузаронидааст. Аз ин рӯ, як-ду рӯз дар шӯъбаи мо табобат гирифтатанон лозим.

Дарди дасти Раҳматзода кайҳо шифо ёфта буд, вале аз воҳимаи духтури амрози дил ба ташвиш афтада, ба таклифи ӯ розӣ шуд. Худи сардухтури шӯъбаи амрози дил Раҳматзодаро ба аробачае шинонда, чун паҳлавони дар бузкашӣ ғолибомада бо ифтихор ба шӯъбааш овард ва ҳучраи бемории Раҳматзодаро қариб, ки «филиал» – и хонаи худ сохт.

Се рӯзи пурра нагузашта, ба ин шӯъба духтури шӯъбаи амрози асаб расида омад ва пеши ҳампешааш – сардухтури шӯъбаи амрози дил гардан қач кард.

– Мо ҳам баъзан меҳмонамон, ёру ошноҳоямонро ба тарабхона мебарем, ба мо ҳам хӯроки болаззат маъқул, табасуми пешхизматон низ, – гуфт ӯ.

Мақсадаш маълум буд: «меҳмондорӣ» – и Раҳматзода.

Сардухтури амрози дил, ки аллақай дар дафтари ошноҳои сарвари тарабхона номнавис гашта буд, лутфан розӣ шуд. Ва Раҳматзодаи сиҳату саломатро ба шӯъбаи бемориҳои асаб гузарониданд.

Сарвари тарабхона ҳарчанд даъвои саломат будан мекарду рухсати рафтан меҳост, ҳеч қабул намекарданд. Бо ҳазору як бурҳони қотеъ собит мекарданд, ки ин узву он узваш аз латҳурии дасташ таъсир бардоштааст. Ва ба ҳазор ҳурмату эҳтиром чун меҳмонии фаҳрӣ шӯъба ба шӯъба мебурданд Раҳматзодаро. Ӯ чӣ қор кардан ва чӣ тавр халос хӯрданаширо намедонист аз ин бало. Ниҳоят, бо қонишинаш, ки ба хабаргирии ӯ омада буд, аз ин хусус маслиҳат кард. Қонишинаш, ки дар рамузфаҳмӣ ва айёриву макру фиреб Раҳматзодаро ба як нӯл мезад, ҳамчунин хабаргирии Раҳматзода низ ба дилаш зада буд, пас аз андаке андеша ба сарвараш маслиҳати олиҷанобе дод. Мувофиқи ин маслиҳат ӯ бо сардухтури шӯъбаи амрози чашм (Раҳматзода ҳоло ин ҷо табобате меёфт), фармони сохтаеро дар бораи аз вазифа озод шудани Раҳматзода нишон дод. Худи ҳамон лаҳза «бемори фаҳрӣ» – Раҳматзодаро аз беморхона, гуфтан мумкин, ки ронданд. Касе гуселаш накард, касе «дигар бемор нашавед» нагуфт. Балки ҳама аз хизмату саховатмандиҳои бар ҳадар рафташон афсӯс хӯрданд.

Танҳо сардухтури шӯъбаи бемориҳои рӯҳӣ бепарво буд: ӯро хушбахтона, навбат нарасид, ки Шодӣ Раҳматзодаро ба «девонахона»-аш бурда, ба ин васила бо ӯ «чону чигар» шавад.

ТАКМИЛИ ИХТИСОС

Мудири мактабамон маро ба наздаш даъват намуда, бе шаф-шаф гуфт:

– Дарсхоятон, муаллим, шавқовару ҳаётӣ не, якранг бе аёният. Охир, дарси адабиёт имконоти зиёд дорад-ку. Ҳар дарси адабиёт бояд лабрези навоарӣ, эҷодкорӣ бошад. Лекин дарсҳои шумо... Гап ҳамин, аз паи такмили ихтисос шавед.

Рости гап, ин ҳамаро беғаразона, бо дили соф гуфт мудир. Аслан, дили ӯ мошини «Волга»-аш барин сап-сафед. Вақтҳои охир худам ҳам ин камбудиямро рӯшан ҳис мекунам. Аз ин рӯ, хостам, дар заминаи навоарию эҷодкорӣ дастҳоямро шавқовару рангин созам. Ҳо, ба мудир нишон хоҳам дод, ки аслан ба чӣ кодираму чӣ ҳарнароҳое дорам. Бо ин ният ба нақшаи дарсҳоям нигаристам, ки дарси навбатиям – қиссаи «Марги судхӯр»-и Айнӣ. «Айни муддао», – гуфтам дар дил ва фикр карда-фикр карда, як методи зӯр ёфтам; аввал мазмуни қиссаро нақл мекунам, сипас хонандае чанд аз он сахнаҷаеро, аниқтараш сахнаҷаи «Қорӣ-Ишқамба дар сартарошхона»-ро иҷро хоҳанд кард. Мудири мактабро даъват мекунам, бигузур бубинаду қоил шавад.

Зуд се-чор хонандаи ғаълодро ҷеғ зада, мақсадамро фаҳмонам ва якчанд маротиба сахнаҷаи мазкурро ҳамроҳашон машқ кардам. Ба нақши Қорӣ-Ишқамба диққати махсус додам. «Пурхӯрии ту бояд аз ҳар як ҳаракатат, ҳар як суҳанат рӯшан аён бошад», – гаштаю баргашта таъкид намудам хонандаеро, ки ин нақшо мебозид.

Ба дарси навбатиям мудири мактаб ҳам даромад. Дарс мевофиқи нақшаи пешакӣ ва бомуваффақият мегузашт. Дуздида-дуздида ба мудир менигарситаму аз чехраи ӯ осори ризоиятро хонда, боз ҳам илҳом мегирифтам.

Сахнаҷаи «Қорӣ-Ишқамба дар сартарошхона» аҳли синфро ба шавқ овард. Хонандагон нақшҳои худро моҳирона иҷро мекарданд. Дар поёни сахнаҷа Қорӣ-Ишқамба мебоист аз сартарошхона (аз назди тахтаи синф) баромада равад. Яъне, як маротиба аз дари синф баромада, лаҳзаяке пас даромада, ба ҷои худ рафта шинад. Ана, дар ҳамин ҷо ҳамаи кӯшишу нақшаҷаи барбод рафтанд. Аниқтараш, хонандае, ки нақши Қорӣ-Ишқамбаро мебозид, аз дар баромаду дигар барнагашт. Ду-се дақиқа интизор шудам, бедарак. Берун ба-

роям, нест. Кофта-кофта ўро аз ошхонаи мактаб ёфтам. Дар пешаш ду-се хел хўрок чун Қорӣ-Ишкамба фашишасанон мехўрд. То пеш-пеш карда, ба синфхона овардам, ки занги баромад шуд. Дарс нотамои монд. Мудир бо таассуф ғур-ғуркунон аз наздам гузашта рафт...

Тамоми рӯз асаби будам. Хайрият, ки муаллими кўхансол Тўразода бо суҳанҳои хушу рўхбаландкунанда хеле таскинам доданд. Мувофиқи маслиҳати он кас аз нав пой бар рикоби аспӣ ғайрат гузоштам. Дарси навбатии шеъри Мўмин Қаноат «Мавҷҳои бародарӣ» будааст. Ёдам омад, ки як вақтҳо ба хониши ифоданок шавқи зиёд доштаму ба ҳунарварони номии ин соҳа пайравӣ мекардам. «Пагоҳ шеъри мазкурро ончунон ҳаззобу муассир хонам, ки ҳама (мудир низ) қоил шаванд», – аз дил гузаронидам ман ва то нисфи шаб сабти хонишҳои Маҳмуди Воҳидро гаштаю баргашта гўш кардам, аз ӯ илҳом гирифтам. Рӯзи дигар бо дили пур ҳамроҳи мудир боз чор нафар омўзгорро ба дарсам даъват намудам. Қисми аввали дарс хуб гузашт. Дар қисми дуввуми дарс аввал мазмуни шеърро нақл карда, дар омади гап аз чанд нафар шахидони Ҷанги Ватанӣ аз деҳаамон ёдовар шудам. Сонӣ, як гулӯ равшан карда, бо тамоми истеъдод ба қироати ин шеъри хузновар, яъне «Мавҷҳои бародарӣ» оғоз намудам. Дар давоми хониш ҳис мекардам, ки таҳти таъсири қироати ман аҳли синф хеле мутаассир гаштаву ба рикқат омаданд. Ин аз муваффақияти ман дарак меод. Банди охириини шеърро боз ҳам муассиртар меҳондам, ки ногоҳ хонандае тамоми овозашро сар дода гиря кард. Аз таъсири ин боз ду-се хонандаи дигар худдорӣ карда натавониста, бо ӯ «ҳамовозӣ» намуданд. Ҷӣ шўру мағале бархост дар синф! Хайрият, чор муаллимо давъат намуда будаам; бо ёрии онҳо ва мудирӣ мактаб як илоҷ карда, синфро хомўш намудем, аниқтараш тасаллӣ додем. Нав синф ором шуда буд, ки занги баромад садо доду дарс боз нотамои монд.

Тамоми рўҳафтаи шудам. Ҷӣ қор қарданамо намедонистам, ки хайрият боз ҳамон Тўразода ба имдодам омаданд. «Мард бояд ки ҳаросон нашавад» – гўён аз паи дарёфти усули дигаре шудам. То мудирро қоил накунам, наменонам. Ва ба нақшаи дарсҳоям нигаристам. Мавзӯи дарси навбатиям – «Тасвири манзара». Ҷӣ тавр бояд бигзарам онро? Расо майна об карда, ниҳоят дарёфтам; аз усули Кашпировский эҷодкрона истифода хоҳам кард. Яъне, бо сеҳру нерӯи суҳан

мавзӯи навро дар майнаи онҳо чой хоҳам дод. Бо ҳамин ният «Манзараи баҳорон» ном матнеро интиҳоб карда, то нисфи шаб гаштаю баргашта, зери лаб ғунгосанон машқ кардам, то дараҷае ки завҷаам «Мабодо майнаатон бечо-ку нашудааст?» – гӯён қариб ёрии таъҷили даъват карда буд.

Рӯзи дигар бо дили пур часуруна боз мудирӣ мактаб ва дусе муаллимро ба дарсам даъват намудам. Ин дафъа чеҳраи мудир хавотиромез менамуд, лекин аз ин парво накардам. Дарс сар шуд. Хонандагон ҳар кадоме минзараеро хаёлан тасвир мекарданд, тавсифашро ба забон меоварданд. Нақлҳои онҳоро ҷамъбаст намуда, «акнун ба ман гӯш диҳед» гуфтам. Сипас, даъват намудам, ки дуруст нишинанд ва агар хоҳанд, чашмҳояшонро пӯшида ва сарашонро болои дастҳояшон гузошта, бодикқат ба суҳанони ман гӯш кунанд ва ҳар кӣ мегӯям, ба хаёл оваранду бо тамоми ҳастӣ ба он дода шаванд. Пас аз ин таъкидот бо тамоми ҳунар ба нақл оғоз кардам: – Фасли баҳор. Ҳама ҷо сабуз хуррам. Шумо дар болои теппае осуда, бофароғат рӯи сабзаҳои навдамида дароз кашидаед. Насими форам сару рӯятонро сила мекунад. Хониши мурғакон ба гӯшатон чун суруди хиндӣ ҳаловат мебахшад, тану ҷонатон роҳат мекунад...

Нақлавро ба анҷом расонда, аз муваффақияти наздикомадаам дар дил шавққунон ба хонандагон «акнун ҳама ба худ оед, сарҳоятонро бардоред», – гуфта хитоб кардам. Ҳама сар бардоштанду ду хонанда не. Бинам, хобашон бурдааст. Ин дам боз овози хурроккашии чирросие диққати аҳли синфро ба худ кашид. Нигарем, мудирӣ мактаб низ хобидаву хуррок мекашид. Ними синф механдиду нимаи дигараш дар таачҷуб буд...

Пас аз анҷоми басти аввал мудирӣ мактаб маро ба идорааш даъват намуда, андешамандона бо қалами дасташ ба рӯи миз хеле тик-тик зада, пасон бо қатъият гуфт:

– Дигар аз паи такмили ихтисос, ҷустуҷӯи усулҳои наву шавқовари дарсҳо нашавед, домулло. Бо ҳамон усулҳои пештаратон дарс гузаштан гиред. Ба Шумо ҷавоб.

ҚОНУНИ ЗАБОН

Садои занги телефон пинаки сарвари мактабро ҳалалдор кард. Ё харосон гӯширо бардошта, паиҳам «лаббай, лаббай»

гуфт. Мудири шӯъбаи маориф фармон меод: – Ба татбиқи Қонуни забон диққат диҳед. Ба назди дастаи махсуси вазорат аз ин чихат кори мактабҳои ноҳиямонро месанҷад. Амалро беҳтараш аз мураттабсозии нақшаи махсус оғоз намоед. Корро кашол надода дар ду-се рӯз Қонуни забонро ба амал татбиқ кунеду монед...

Сарвари мактаб гӯширо гузоштан баробар саросемавор аз ғалладони мизаш чанд варақеро гирифта, чизе навиштан хост, аммо ҳарчанд зӯр мезад, ҳеҷ илҳомаш намеомад. Котибаро фармуд, то чои талх оварад. Чой ҳам мадад накард. Бо амри ӯ котиба ҷонишинашро даъват кард. Сарвари мактаб ҷонишинашро аз воқеа оғоҳ намуд ва ҳарду ба фикр ғӯтавар гаштанд. То нисфи шаб ҳамкорӣ намуда, ниҳоят нақшаи татбиқи Қонуни забонро дар мактаб мураттаб сохтанд ва як нусхаи онро худӣ ҳамон шаб ба девори мактаб овехта, гӯё порақӯҳи азимеро талқон карда ва ё куллаи осмонбӯсеро фатҳ намуда бошанд, як чуқур «уф-ф-ф» гуфта, сонӣ хушҳолона ҳамдигарро саҳт ба оғӯш гирифтанд бозингарони аз майдон голиб баромадагӣ барин. Инак, нақшаи мазкур:

ПЛАНИ

мероприятиҳо барои иҷорои Қонуни забон

1. Бо гапи адабӣ абиспечит кардани ҳамаи маълимои мактаб.
2. Виговор додан ба онҳое, ки забони тоҷикиро бо забонҳои дигар аралаш мекунад...
3. Гузаронидани пиразники забон ва дигар мероприятиҳо.
4. Пастаяни зӯр ва ҷотка гузаронидани дарсҳои забон ва адабиёт.
5. Дар теппи дари мактаб овехтани лозунги «Саломӣ шӯълавар ва Қонуни забони тоҷикӣ!»
6. Културни римонт кардани кабинетҳои забон ва адабиёт.
7. Бо кино, нағладной пособия абиспечит кардани маълумоти забону адабиёт.
8. Бурувардани расписани барои дарсҳои дапалнителни аз забону адабиёт.
9. Бо китобҳои тоҷикӣ пур кардани полқаҳои библиотекаи мактаб.
10. Бо учебникҳои забону адабиёт абеспечит кардани хонандагони ҳамаи классҳо.

11. Аз ҳисоби учаскаи таҷрибавии мактаб чудо кардани 50 банди алаф ба говҳои маълумони забону адабиёт.
12. Буровардани газиту фотомантажҳо, уғлоқҳо дар таърифи забону адабиёт ва Қонуни забон.
13. Гузаронидани субботник бо мақсади думчамонӣ ба ҳарфҳои х, ч, ҷ ва к-и варақаҳои чопи мошинкаи мактаб.
14. Ҳар сахар гузаронидани питиминутка бо маълуми забону адабиёт
15. Кантарол аз балои беашибка будани ҳамаи дакументҳои мактаб.

Директори мактаб: Дҷамол Норқаллаюф.

ОДАМИ БАРҒӢ

Як чиз лозим шуду (чӣ буданаширо ба касе намегӯям) ба сардори идораамон Шохбурутзода мурочиат кардам. Он кас гуфтанд, ки «янғет занбуруға аз ман зиёдтар дӯст медорад, агар як халта занбуруғ орий, об ба лаби чӯй баробар хоҳад шуд». Гӯр камбағалӣ шавад, барои аз бозор харидани занбуруғ зӯрам нарасиду ба кӯҳ часпидам. Овораи занбуруғчинӣ номаълум ба тангное расидаму ногоҳ аз рӯ ба рӯям одами барғие баромад. Ҳарду аз вохӯрии ногоҳонӣ лаҳзае дар баробари ҳам ҳайкал шуда мондем. Одами барғӣ ба одами ҳақиқӣ хеле шабеҳ буд. Чисмаш чун вазнбардорон бузург ва тани урёнаш пурмӯй. Башарааш ғазаболуда.

– Салом, – дар ҳолате ки аз тарс меларзидам, чӣ хел аз даҳанам баромадани ин калимаро нафаҳмидам.

– Ваалайкум ассалом, – маро дар ҳайрат монда ҷавоб дод одами барғӣ.

Охиста-охиста мо бо ҳам унс гирифтем, сӯхбатамон тафсид. – Ман, – гуфт одами барғӣ, – аслан одамам. Номам Кулӯхалӣ. Сардори як идораи дакаданги сардаромад будам. Ҳар рӯз одамони зиёде ба ман корафтода мешуданд. Аввалҳо аз рӯи вичдон қор мекардам. Охиста-охиста бо васвасаи ҳамсарам Васвасабону аз бел афтодам. Аз ҳамаи корафтодагон пора мегирифтагӣ шудам. Даре нагузашта, иштиҳои порагириям «карнай» шудан гирифт. Бовар кунед, ки аз ночизтарин либоси ҳудаму Васвасабону то бузургтарин ашӯи хонаамро тавассути пора ба даст меовардам. Ё ҳасадхӯронам зиёд шуданд, ё худ аз ҳад гузарондам, ки гурӯҳе аз корафтодагон ва порадодагон забон як карда маро ба суд доданд. Миёнама,

ки маҳкам баста будам, зӯри суд нарасид. Ҷураву воситабозӣ ва зиёфаторой карда, аз об хушк баромадам. Аз ин муваффақият иштиҳои порагириям қозгиртар гашт. Лекин, мутаассифона, ман аз об пеш мӯза кашида будаам. Як шаби наҳс гурӯҳе порадодагон забон як карда, ба хонаам дароманданд ва ҳама афзори порадодашонро аз хурдтарин либоси танамон то қолину чевонамон рабуданд. Ману Васвасабону луб-лучи модарзод мондем. Дигар афзорамон намонда буд. Охир, мо чанд сол инҷониб бо пули худ ҳасе ҳам нахарида будем. Аз шарм аз торикии шаб истифода карда, ба канори шаҳр баромада, дар вайронае руст шудем. Як рӯзро ин ҷо кӯр кардем. Шаби дигар ноилоҷ ба кӯҳ баромадем. Ҳамин ки касеро дучор меомадем, аз шарм зуд руст мешудем. Охиста-охиста ба зиндагии нав дар шароити кӯҳсор одат кардем. Шумо дар ин ду соли ғарибии мо дар кӯҳсор нахустин одамед, ки бо ман сӯҳбат мекунед ва аз он воқеа огоҳ гаштед. Хоҳишмандам, ба касе аз ин хусус лом нагӯед.

– Васвасабону кучост? – пурсидам аз одами барфӣ.

– Ӯ навакак аз паси ман буд (солҳои одам буданамон пеш-пешам мегашт). Шуморо дида яқин руст шуд. Охир, ӯ (мебахшед) чун ман урён аст.

Ин дам чизе шараққос зада рафт. Одами барфӣ яқин аз чизе хавотир шуда, дар як мижа задан аз назар ғойб гашт...

Ман аз кӯҳсор бо халтаи пурзанбурӯғ баргаштам, вале ба сардори идораамон як дона ҳам набурдам: мабодо сардори мӯхтарамамон одами барфӣ шавад!

КАШФИ АСРОР

– Ҳеҷ бовар мекунӣ, ошно, аз сардори идораи сохтмон Ҳатӯли Викорпур оху намерамад. Оху-я. Ин чонварро медонӣ-ку, барге аз дарахт афтад, то мурданаша мегурезад.

– Не-е, навод оҳуи ваҳшӣ аз одам нарамад, ҳеҷ боварам намеояд.

– Ба дастурхони пурнозу неъматӣ собиқ СССР қасам, ки намерамад. Аниқтараш, аз ҳама чизу аз ҳама кас рамида мегурезаду аз Викорпур не. Ман худам дидам, худам.

Ин гуна сӯҳбатҳоро байни мардуми деҳаи мо, ки канортари шаҳр воқеъ аст, вақтҳои охир зуд-зуд мешунидед. Дар ҳақиқат, ҳодисаи гӯшношунид; аз сокини деҳаи мо, сардори

идораи сохтмон Хатӯли Викорпур оху намерамад. Ман худ бо дурбин дидам, ки дар сари сахраҳои пуштаи назди деҳаамон Викорпур дароз кашида, радиои дастиашро рӯи шикамаш гузошта, истироҳат мекарду дар атрофаш холабеғамҳо барин тӯдаи охувон гаштугузор доштанд. Хатто, оҳуе бо фӯкаш ўро каме такон ҳам дод.

Ин воқеа дар як муддати кӯтоҳ хабари ҷанг барин дар тамоми мамлакат паҳн гардид. Кунҷқобон, бекорон, шубҳагарон, иғвогарон, тӯхматгарон, дурӯғгӯён, воҳимагарон ва амсоли онҳо аввалин шуда омада, аз асли воқеа хабардор гардида, «тавба» – гӯён гиребон доштаву чашмонашонро молида-молида рафтанд. Баъд духтурон омаданд. Қабат ба қабати Викорпурро санҷиданд чун ғӯлачӯбе ба ин сӯву он сӯ ғелонда. Рентген ҳам карданд, вале ба ҳеҷ натиҷае нарасида, лаб бурма карда рафтанд. Олимони соҳоти мухталиф омаданду бо Викорпур ҳар хел тадқиқу таҷрибаҳо, муҳовараҳо гузарониданд: бенатиҷа. Хатто, таҳқиқ карда баромаданд, ки мабодо Викорпур аз ирки Мачнун набошад. Низ бенатиҷа. Рӯзноманигорон ҳам аз натиҷаи сафарашон ба деҳаи мо вобаста ба ин ҳодисаи нодир ҷуз лавҳачаҳое таҳти унвонҳои маъмули «Ҳаводиси аҷиб», «Навигариҳо», «Дар олами аҷоибот», «Хонед, аҷиб аст» чизи ҷиддие навишта натавонидаанд.

Ниҳоят, аз ин ҳама бебарориҳои аҳли илму адаб ба воҳима афтода ва дар айни замон илҳом бардошта, ташаббусро мардуми авом бо сарвари Гуфрони нимчамулло пурра ба даст гирифтанд. Дар андак муддат байни мардум ривоятҳои ҳикояти зиёде дар бораи Викорпуру охувон паҳн гардид. Ин ҳикояту ривоятҳои мудҳишу даҳшатнок буданд. Мувофиқи онҳо бояд ҳамин шабу рӯз қиёмат қоим мешуд. Ҳодисаи Викорпуру охувон як нишонаи барҷастаи охирзамон будааст...

Воҳима ва тарсу ҳарос рӯз то рӯз афзуда, тамоми диёрро фаро гирифта, думу думчаҳо ва балегӯёни зиёде пайдо карда, аз будаи садчанд зиёд шуда, ниҳоят қори худро кард. Мардум ба таҳлуқа афтанд, заводу фабрикаҳо, коргоҳҳо қариб ки аз қор монданд, мамлакат нотинҷ шуд. Худо медонад, ин ҳама бо чӣ анҷом мепазируфт, агар ҳамин духтарчаи чингиламӯи ҳамсоияи мо, хонандаи синфи даҳум Ҳилола намешуд. Ин балоча ба идораи телевизион рафта ба воситаи он чунин баромад кард:

– Рафиқони азиз, ҳамватанони мӯҳтарам! Вазъияти муташанничи имрӯзаи ватанамон вобаста ба Викоур ва охувон маро бетараф гузошта натавонист. Аз ин рӯ, бо чидду чаҳд хостам, гиреҳи ин муаммо ро кушоям. Аз китоби зоология хондам, ки охувон ҳайвони хеле ҳассосанд. Хурдтарин, ночизтарин чизро зуд дарк мекунад. Нағз медонанд, ки чӣ ё кӣ барояшон хавфнок чӣ ё кӣ беҳавф. Ҳассосияти охувон ончунон баланд, ки ҳатто аз му ният, нерӯву қудрат, психологияи одамро дар лаҳзае дарк мекунад ва мувофиқи он рафтор менамоянд. Сипас, ман аз рӯи китобҳои «Анатомияи олам»-у «Психология» ба шахсияти Викоур яке нигоҳе афкандам. Бо зердастонаш вохӯрдм. Маълум гардид, ки Викоур як сарвари хеле кашолкор, бепарво, холабеғам, хушнобиё будааст. Барои аз курсияш хестан қариб ним соат вақт сарф мекардааст, аз кашолкорияш, бепарвоияш нисбати иншоот ҳоҷати гап ҳам не. Маълум гардид, ки Ҳатӯли Викоур, ҳатто агар ба нӯги бинияш пашша шинад, хушаш намеомадааст, ки онро «киш» гӯяд. Чи хел ки дар боло гуфтам, охувон ҳассосияти баланд доранд ва бе шакку шубҳае аз ин хислатҳои Викоур огоҳ гашта, дар натиҷа нисбат ба ӯ бепарво, аз ӯ намеҳаросидагӣ шудаанд. Ана, ҳамин аст, рафиқон, сирри аз Викоур нарамидани охувон. Ин чо дигар ҳеҷ сирре нест.

Ҳамаи онҳое, ки телевизор тамошо мекарданд, гӯё ки дар толоре бошанд, дурудароз кафкӯби карданд. Баромади Ҳилола такрор ба такрор намоиш дода шуд...

Ҳаёти мамлакат аз нав ба эътидол омад. Заводу фабрикаҳо, тамоми коргоҳҳо бо иқтидори том ба кор даромаданд. Ҳатто, кор дар идораи сохтмон авҷ гирифт (зеро Викоурро кафш пеши ро гузоштанд).

Ҳама ба Ҳилолаи чингиламӯи офарин мегуфтанд. Мишмиш ҳаст, ки барои ин кашфиёташ ӯро ба кадом як мукофоти олии мамлакат пешбарӣ кардаанд. Қандаша занад духтараки оқила!

ЧУСТУЧҶ

Сарамро бо меҳру муҳаббати саршор молиш дода, «ҳезед, дадаҷонакаш, вақти коратон шуд» – гуфтани завҷаам аз хоб бедорам кард. Хоболуд ба паҳлӯи дигар гаштанӣ будам, ки ӯ латифаи кӯтоҳақаку ачибе нақл карда, хандаамро овард ва ба

ин васила хобамро парронд. Пас аз дастам хеле меҳрубона гирифта, ба хестанам ёрӣ дод ва бо табассуми саршори муҳаббат гуфт: – Шеф, оби ширгарм, собуни атрбӯӣ, дастмоли патдор Шуморо интизор.

Шустушӯӣро анҷом додаму бо марҳамати завҷаам сари дастурхони таппа-тайёри пурнозу неъмат нишастам. Ман тановул мекардаму завҷаам дар барам оҳиста-оҳиста суруде дар ситоиши меҳру муҳаббат ва шавҳари меҳрубон замзама намуда, маро хушҳолу иштиҳоямро қозгир месохт. Ниҳоят, ба роҳ баромаданӣ шуда, аз либосовезак болопӯшу кулоҳамро гирифтани хостам, ки завҷаам боз ҳам чолокӣ карда, зуд онҳоро худ ба даст оварду «Маро дар хичолат намонед, дадаҷонаш» гуфт ва ба либоспӯшиям ёрӣ дод.

Рости гап, ба либосҳоям нигариста, ҳаваси худам меомад; тозаю озода, бо ҳавсала ва хеле устокорона дарзмолшуда, мучалло. Дирӯз ҳангоми аз кор баргаштан чашмам ба пойафзолам бархӯрда буд, ҳоло ба он нигариста қариб нашиносам; аз чангу хоки дирӯза заррае не, баръакс басо тозаву чилодор. Ҳангоми аз дар баромадан аз нақшаҳои имрӯзааш пурсидам: «Имрӯз, – посух дод завҷаам ҳалимона, – дар бастии дуввум ба кор меравам. То он вақт аввал хонаи кори шуморо ба тартиб меоварам, сонӣ либосҳои дирӯзаатонро тозаву дарзмол мекунам, кабкатонро (ман ҳаводори кабк ҳастам) камтар аз қафас озод намуда, обу дон медиҳам, хӯроки болаззате пухта, рафта модарҷонамро (модари ман, яъне хушдоманаширо дар назар дорад) хабар мегирам. Бечора, дар беморхона, хеле зиқ шудагистанд. Илоҷаш шавад, аз духтурон ҷавоб гирифта, ба хона меорамашон. Бе он кас хонаамон биёбон. Тамоми рӯз дароз кашида афсонагӯиҷашонро ёд кардам. Дигар наметавонам, меорамашн. Баъд ба кор рафта, зуд бармегардам. Сари роҳ ба бозор даромада, харид ҳам мекунам. Шумо аз ин ҷиҳат бе-парво бошед. Ба хона омада, яке аз хӯроқҳои дӯстоштаатонро пухта, аз паи сазовор пешвоз гирифтани Шумо мешавам.

«Нағз»-гуфта аз дар баромаданӣ шудам, ки завҷаам боз сабук аз дастам дошт ва чун суолomez сӯяш нигаристам, бо нозу адои мардқуш гуфт:

Азизам, меравҷ бо беқарорҷ,

Ману то шом чашии интизоре.

Ва илова кард: «Аз худатон эҳтиёт шавед, чоначакам». Хостам дар ҷавобаш байти ошиқонае, муҳаббатомезе бигӯям, ва-

ле ҳарчанд кӯшидам, ғайр аз «Ман калон мешавам» дигар мисрае ба хотирам наомад. Ноилоҷ ягона сухани ҳангоми ҷӯши меҳрам мегуфтаам-«мурамаша»-ро ба забон оварда, аз дар берун рафтам...

Хӯш, нақлавро бодикқат шунидед? Пас, ба чӣ хулоса омадед? «Дар ҳақиқат, завҷаи меҳрубону дилсӯз доштай» мегӯед?

Не, не, шумо маро дуруст фаҳмидед. Он ҳама гуфтаҳои боло танҳо ангезаҳои хаёлотӣ мананд.

Рӯшантар гӯем, мани мучаррад ончунон занеро ҷустуҷӯ дорам, ки сифаташро дар нақлам овардам. Мақсадам аз шумо, бародарон, илтимос кардан аст, ки агар ҳамин гуна зан дар тарафҳои шумо бошад, маро огоҳ намоед. Чӣ? Чӣ? «Худамон ҳам чунин занро ҷустуҷӯ дорем» – мегӯед?

Э, бало занад!

ХОРИЧИПАРАСТ

Бало занад ҳамин зинадгиро, аҷаб ташвишхое дорад. Намедонам, чӣ гуноҳе карда будам, ки писарам ба касалие печид бедармон.

Не, тану тӯшаш чор кас меидагӣ (чашм нарасад). Иштиҳояш, саломатиаш низ шукр, ки бачо. Лекин... Чӣ мегӯед, ки писари ман ба дарди хориҷипарастӣ мубтало шуд. Намедонам, аз кучо ин марази лаънатӣ ба ӯ часпида монд. Яккаписар ки ҳаст, нозашро мебардорем. Ба маоши ночизам нигоҳ накарда, ҳар чӣ ки хост, харида додам. Дар ин дунё дороиям ҳамин як писар. Дар ягон ҷо кор намекунад. Ду сол пеш мактабро тамом карда буд. Хайр, гуфтам, камтар аз ҳисоби падараш даври даврон кунад, баъд ягон гап мешудагист. Лекин инро бинед, ки ба касалии хориҷипарастӣ дучор шуда монд, писаракам. Ва оҳиста-оҳиста аз ҷӯроби пояш то кулоҳи сар ҳама афзорашро хориҷч карда гирифт. Ҳамааш аз ҳамон соати лаънатӣ сар шуд. Ҳаваси ба соати хориҷч кард писарам. Ана баъд хешу таборҳоро ба кор дароварда, бе душворӣ як соати олиҷаноб харида бошем ҳам, пайи ёфтани банди хориҷӣ ба он ду моҳ такудав кардем. Ҳамин тавр, ба сарамон бало харидем гӯед. Майда-майда писарам афзори хона ва чайғашро низ пурра хориҷӣ карда гирифт. Сигору шаробаш низ хориҷӣ шуд. Соле пеш ду пойро ба як мӯзаи хориҷӣ тиконда талаб кард, ки дар як гӯшаи ҳавлӣ барояш

хонаи хоричӣ созем. Илоҳо, давлати хешу таборонро зиёда гардонад, бо мадади онҳо ин илтимоси ўро низ қонеъ кардем. Як вақт бинам, роҳгардияш ба гунае тағйир ёфтааст. Баъдтар фаҳмам, ин тарзи роҳгардии хоричӣ будааст. Рафта-рафта хоричипарастии писарам ба дилам зад, тоқатам тоқ шуду кӣсаам хароб. Бо хешу ақрабо маслиҳат карда ба хулосае омадем, ки илоче карда ўро оиладор кунем. «Ташвишҳои оиладорч хоричипарастиаширо аз бинияш мебароранд», – гуфтанд хешовандон. Чун ба писарам аз ин ҷиҳат гап кушодам, ғайричашмдошт зуд розч шуд, вале таъкид кард, ки танҳо зани хоричӣ мегирад. Бало занад, аз кучо ёбам зани хоричиро? Аз вафоти завҷаи ҷавонмаргам ҳафт сол гузашта бошад ҳам, барои худ як зани нимқораи таҳҷой ёфта наметавонаму ба ин эркатулфор аз кучо хоричияширо ёбам?! Дигар-дигару чигар-чигар-дия, хешу таборон боз мушкилкушо шуданд. Бо маслиҳати онҳо як духтари сабзинарӯеро аз деҳаи ҳамсоя ёфта, ба волидайнаш вазъиятро фаҳмонда, бо илтимосу илтиҷо гапро пазондем. Ба духтар сарутани хоричӣ пӯшондему аз як зани хунарманд хоҳиш кардем, ки дар банди дастони ӯ бо сӯзану ранг «Маде ин Индия» нависад. Бо илтиҷои мо духтар ҳам розӣ шуд, ки «дар айёми кӯдакӣ аз ватанаш –Ҳиндустон ўро ба ин ҷо дуздида овардани волидаини имрӯзааш»-ро ба гардан гирад. Пас аз мулоқоти нахустини писарам бо он духтарак зуд тӯй барпо кардем. Гумон доштам, ки акнун андаке осуда мешавам, даври пирӣ меронам. Лекин аз тӯй ҳамагӣ дусе рӯз гузашта бошад ҳам, ман аллакай аз як чиз хеле дар ташвишам: Ана-мана нагуфта, писарам фарзанддор мешавад. Лекин оё ӯ кӯдакаширо ба фарзандӣ мепазирад ё не! Охир, ӯ ҳаминҷой хоҳад буд, на хоричӣ!

Сарам сахту чонам дар азоб!

РИСОЛАИ ПУРАРЗИШ

Инак, пас аз майнаобкуниҳои бардавом, асабониятҳо, гӯшанишиниҳои тӯлонӣ, пас аз рӯбардоркуниҳои мушкил, ниҳоят кори илмиамро ба итмом расонидам. Мушкил буд, баъзан сарам шиками мудири ферма барин варам мекард, дар рагу паям чун дар вучуди гӯсфандони колхоз мадор намемонд. Хайрият, ки ҳамин иқтибос будааст, набошад, Худо медонад, рисолаамро ба анҷом мерасонидам ё не. Гап байни худамон,

ягон ҳафтод дар сади майдони рисоларо иқтибос иҷора гирифта. Гуфтаанд, ки писар чч гуна-падар намуна. Охир, роҳбари кори илмӣям медонед кӣ? Ҳо, дуруст. Худ-ди худаш, яъне Пурдони Иқтибосӣ. Ин чо дигар ҳоҷати баҳсе нест. Номӣ рисолаам низ басо пурдабада ва олимона: «Зухури маъниҳои ҳадиҳои чистонҳои мардумӣ дар шароити зухури демократия». Зӯр-а?! Доништа монед, ки интиҳоби мавзӯ-ними комёбӣ. Инак, поре аз кори номзадияро ба диққати Шумо-ҳаводорони ман барин биёбоннавардони ҷаҳони илм ҳавола карда, бароятон сабру таҳаммул таманно мекунам:

«Классикони марксизм-ленинизм таъкид кардаанд, ки бо мурури замон баъзе ашё хусусияти тоза ба тозаӣ худро ошкор мекунанд, мазмуну мундариҷаи навин пайдо месозанд.

Мо инро дар мисоли чистонҳо исбот карданӣем. Маълум, ки ҳар як чистон ҷавоб металабад, ончунон ки хари яқравкалтак. Ва ҷавоб аз мазмуни ҳуди чистон бармеояд, ончунон ки миқдори калтак аз дараҷаи яқравии ҳар. Ҳамин ки чистонро гуфтем, зуд ин ё он мазмун ё ашё ба хоҳири кас меояд. Масалан, ҷавоби чистони зеринро ёбед:

«Ҳамаро меӯшонад, худаш урён»

Албатта, сӯзан меғӯед. Ҳе, хобатонро ба об гӯед. Ин ҷавоб посухи солҳои даҳонбастагӣ, замони руқуд аст. Шояд бигӯед, ки дар китоб ҳамин хел навиштагӣ. Ҳе, дар китобҳо ҷиҳое менависанд. Масалан, ман китобе дорам, ки дар он: «Русу тоҷику қазоқу озарию арманҷ, Зери байроқи советӣ мисли як ҷону танем», – навиштаанд. Он тарафашро худатон фикр кунед. Вобаста ба зухури демократия чистони боло маъноӣ тоза пайдо карда. Акнун ҷавоби он на сӯзан, балки пахтакор аст. Беғаразона камтар мағзи саратонро ковиш диҳед: кадом ҷавоб имрӯз ба ҳаёти воқеӣ наздиктар. Албатта, ҷавоби дарёфтаи мо, аниқтараш, кашфиёти мо. Солҳои сол бо чунин ҷавобҳо худро фиреб додем, таскин додем, кифоя. Акнун бояд асли ашёро дарёбем, дақиқ бошем. Боз як мисол: «Дар об тар нашавад. Дар ҷар ҷар нашавад».

Медонам, ҷавобашро соя хоҳед гуфт. Худатон соя! Лекин агар солҳои пеш ҷавоби ин чистонро соя намегуфтед, соятонро аз девор метарошиданд. Имрӯз, марҳамат, ҷавоби аслии он: ҳизби ҳоким...

Бояд бигӯям, ки кори илмӣи банда аз чунин кашфиёти беғаразона лабрез аст. Оре, мо ғаразе надорем, илло ифшоӣ

хақиқати ҳол ва кашфу дарёфти дурдонаҳо илм. Ба умеди он ки рӯзи ҳимоя шумо ҳимоятгару ҳаводори ман гашта, бо дастагулҳо сарфарозам месозед, дар поён чун муште аз хирвор боз чанде аз кашфиёти хешро ба диққататон ҳавола карда, бо ҳамин суханро кӯтоҳ мекунам.

«Сандуқчаи зулбиё, худбандаку худкушо».

(Қошу қавоқи сардор)

«Аз асп баланд, аз сағ паст».

(Нарх ва сифати молҳои худӣ)

«Як суфача-панҷ бибича».

(Бисёрҳизбӣ)

«Як танӯри пуркулча, на дар дорад, на дарича».

(Коммунизм)

«Шабу рӯз роҳ мегардад, аз ҷояш намечунбад».

(Сусиёлизми мутараққӣ)

«Худааш намебинад, ба дигарон роҳ нишон медиҳад».

(Сардори бесавод)

«Осмони ҳафтум дар кафи дастум».

(Иқтибос аз ваъдаҳои депутатшаванда).

«Мағзак даруни ҷӯбак, ҷӯбак даруни ордак, ордак даруни пӯстак».

(Мансабдор ва хешу табораш)...

Саломат бошед!

БОЗЁФТ

Гап байни худамон, камина дер боз орзуи сабзидан дорам. Кӯшишу гирумонам дар корхона, ба гумонам, бад нест. Бо сардор ҳам муносибатамон, чашм нарасад, хуб. Бо ҳар баҳона ба ӯ изхори садоқат мекунам, бепарда гӯем, хушомад ҳам мезанам. Бо вучуди ин ҳама, аз ҷӣ бошад, ки қорам ҳеҷ барор намегирад.

Ниҳоят, пайт поида ба як дӯсти дилсӯзам арзи дил кардам.

– Э, каллаварам, – гуфт ӯ, – о, бо ин ақлу фаҳм, албатта, намесабзӣ-дия. Охир, намедонӣ, ки ҳоло ҳама гирехҳоро пора, хо, танҳо пора мекушояд. Пора дихӣ, ба мақсад мерасӣ.

Пас аз гусели дӯстам рӯи симкат дароз кашида, ба ҳаёл рафтам. Оре, орзуи боло рафтан, сабзидаи рӯз то рӯз, лаҳза ба лаҳза дар ман боло мегирад. Хайрият, ки дӯсти азизам роҳи ба ин матлаб расиданро нишон дод. Пора бошад, пора-дия!

Ҷон набудааст-ку! Худоро шукр, мо ҳам як чиз – ним чиз до-
рем дар бисот. Акнун, Худо хоҳад, амал мекунам ва корда бо-
лои равған хоҳад шуд.

Банди чунин ҳаёлот ноаён хобам бурдааст.

Хоб дидам, ки сардори корхонаамон Шахбош Сарватӣ дар
баландие нишаста, бо табассуми дилфиреб ба сӯям менига-
ранд. Тахмин кардам, ки агар чизеро зери поям монам, назди
он кас баромада метавонам. Ба ин сӯ-он сӯ нигариста, чаш-
мам ба гови зотиамон афтод. Зуд онро пеш-пеш карда оварда,
ба болояш часта баромадам. Бинам, то ба сардор расидан боз
андаке пастӣ мекунам. Бе дудилағӣ зуд рафта калбузи
фарбеҳакамонро оварда, болои гови зотиямон гузошта,
чаҳида рӯи он баромадам. Аммо сардор боз ҳам дастнорас
буданд. – Садқаи табассуматон, – гуён давида рафта як халта
чормағзи барои рӯзи мабодо эҳтиёт кардаамро ҳам оварда,
боли калбуз гузоштам. Рӯи он чаҳида қоматамро боифтихор
рост карда, хостам бо эҳтироми том дасти сардорро бибӯсам,
вале... Сардор аз фақир боз ҳам андаке болотар табассум бар
лаб меистоданд. Чӣ бояд кард? Яке ёдам омад, ки ба муноси-
бати тӯи писарчаам барои падарам як баста либосҳои
қиматбаҳо тайёр карда будам. Бо як чолокии ба худам ҳам
хайратовар ҳамон бастаро оварда рӯи халтаи чормағз гузош-
там. Болои он шуда, бо шавқи том дар орзуи илтифоти сар-
дор қомат рост кардаму... Бинам, ки сардори мӯхтарам бо
ҳамон табассуми дилфиреб бароям ҳамоно дастнорасанд.
Аммо ин дафъа масофа басо кӯтоҳ менамуд. Андаке, танҳо
андаке, тақрибан ним қади ангушт. Ва охири дорویی худ –як
даста пули чандин сол боз кам-кам захира кардаамро, ки
тақрибан 700-800 сомонӣ мебаромад, аз кисабағалам гирифта,
зерӣ по гузоштам, бо умеди зиёде, ки акнун комёб мешавам.
Ва.. Худоё, чӣ хушбахтӣ! Сардор, сардори азизу гаронқадрам,
мӯхтарам Шахбош Сарватӣ дар баробарам меистоданд. Аз
хурсандӣ як лаҳза карахт шуда мондам ва надонистам, ки чӣ
кор кунам. Хайрият, ки зуд худро ба даст гирифта, саросема-
вор салом дода, хостам дасти муборакашонро бигирам.
Ҳамин лаҳза кадоме аз ашёи зерӣ поям, яқин, аз саросемағиям
бечо шуду ман мувозинатамро гум карда, ду даст чониби сар-
дор «ёрӣ дихед!»-гуён сарозер афтодам. Чашмонам сиёҳӣ за-
данд, гарданам ва дасту поям қисман лат хӯрдаву қисман ши-
кастанд. Тамоми аъзои баданам хуншор гардид. Хира-хира

ёдам монд, ки сардор сӯям нимҳаракате ҳам накард, ҳатто ҳамон табассуми дилферебаш низ гум шудаву умуман, рӯй ба дигар тараф гардонда буд.

Аз таъсири фарёдам бедор гашта, худро саропо арақшор дарёфтам. Сари по нишаста хоби дидаамро хуб андешидаму андешидам. Ва ниҳоят, ба ҳулосае омадам, ки агар бо ёрии миёнраву пора «сабзиданӣ» бошам, дигар беҳтар он ки тамоман бихушқаму бисӯзам. Зеро дарёфтам, ки поёни ин чода кучост.

Зиҳй бозёфт!

МАЪРӮЗАИ СОЛИНАВӢ

Аз боло супориш шуд, ки Бобои Барфӣ дар чамъомади солинавӣ ба тариқи орзуҳои солинавӣ маърӯза кунад. Мувофиқи таомул Бобои Барфӣ матни маърӯзаашро рӯзе чанд пеш аз чамъомади солинавӣ ба «калони калон» пешниҳод намуд.

– Умуман, маърӯза бад нест, орзуҳои хуб, – гуфт «калони калон» пас аҳ хондани матн, – лекин ҳамин чумлаи «Орзу-мандам, ки дар Соли Нав роҳбарӣ ба ноҳия ҷиддиву самарманд гардад» чӣ лозим? Майлаш, нияти нек – ними давлат. Лекин ба иззати нафси ҳар кас расидан хуб не-дия. Ғунда барин заҳр дорад ин орзуягон. Монед ҳамин гапҳоро. Ақаллан дар арафаи иду айём чорта дами беғам занем.

Бобои барфӣ эҳтиромонаву итоаткорона чумлаи мазкурро хат зад. Акнун мудирӣ шӯъбаи таъминоти иҷтимоӣ бо матни маърӯза бояд шинос мешуд.

– Ачаб маърӯзай хуб мешавад, – аз болои варақҳо сар набардошта гуфт мудирӣ шӯъба. – Лекин «Эй кош, Соли Нав ниҳоят таъминоти иҷтимоӣ мардум беҳтар гардад» гуфтан зарур магар?! Ба қитиқа кас мерасад ин гап. Бе ҳамин чумла ҳам мешудагист...

Қалами Бобои Барфӣ беихтиёр рӯи чумлаи танқидшуда хати сурх кашид. Сипас, матни маърӯза ба диққати мудирӣ шӯъбаи фарҳанг ҳавола шуд.

– Маърӯзай басо олиҷаноб нигоштаед, – адабгуфторӣ кард мудир, – аммо ба фикри камина, мана ҳамин чояш, яъне «Орзу дорам, ки дар Соли Нав роҳбарони соҳаи фарҳанг баҳри баланд бардоштани сатҳи маънавиёти мардум ҷидду ҷаҳд на-

мояндр» гуфттанатон анча дағал баромадааст. «Дар либоси дӯстдорӣ кори душман мекуни» гуфтагӣ барин зери иборати «орзуҳои солинавӣ» моро шарманда кардани Шумо. Не, ин «нумур» – атон намегузарад, ошно.

Бобои Барфӣ филфавр аз баҳри ин орзуяш низ баромад.

Мудири шӯъбаи маориф бо мутолиаи ҷумлаи «Бигзор дар Соли Нав ниҳоят таълиму тарбия ба сатҳи дилхоҳ барояд, рӯзгори омӯзгорон беҳ гардад» дурудароз ба сукут рафт, то ҳаде ки Бобои Барфӣ ба шубҳа афтод: мабодо хоби мудир бурда бошад. Ниҳоят, як сар бардошта теғ кашада нигоҳ кардани ӯ кофӣ буд, ки Бобои барфӣ ҷумлаи мазкурро оқ кунад. Охир, се фарзандаш дар мактаб мехонанд.

Ба мудири шӯъбаи манзил бошад, ҷумлаи «Бигзор дар Соли Нав мардуми солҳои сол дар навбат буда ниҳоят соҳиби манзил гарданд» нафорида.

– Хунук, ки ҳастед, то як гапи хунук нагӯед, илматон қарор намегирад, рафиқ Бобои Барфӣ, – шӯрида рафт ӯ. – Гум кунед ин ҷумлаатонро, ки навбати хонагириатон се сол қафо партофта хоҳад шуд.

Бечора Бобои Барфӣ бо суръати кайҳонӣ ин ҷумларо низ аз маъруза хат зад.

Ҳамин тавр, ӯ мувофиқи рӯйхат боз чанд шӯъбаи дигарро «зиёрат» намуд ва мувофиқан чандин ҷумлаи дигарро қурбони сари мубораки сарварон кард. Ниҳоят, матни маъруза омода гашт, аниқтараш, барои аз минбари солинавӣ садо додан иҷозат гирифт. Лекин акнун он танҳо аз як ҷумлаяки беозоракаки зерин иборат буду ҳалос: «Соли Наватон муборак, рафиқони азиз!» Дар ҷамъомади солинавӣ ҳозирон – сарварони соҳаҳои мухталиф «маъруза» – и Бобои Барфиро бо майли том шунида, ҳатто дар хотимааш боҳавсала аз ҷой хеста, дурудароз кафқӯбӣ карданд.

ДАРАНДА

Маҳбону ғарқи ҳаёлотӣ ширин (ба наздикӣ ба шавҳар мебарояд) вориди боғашон гашт, то дастае сабзӣ чинад. Ба миёнҷои боғ расиду «воҳ!» гуфта дар ҷояш шах шуд. Дуртар аз ӯ як пайкари бузурги пурпашме лунда шуда поре кӯҳ барин мехобид. Маҳбону бо тамоми овоз чиррос зада ба қафо тохт. Мардуми хангоматалаб гӯё дар камингоҳе истода ҳамин

«тревога»-и Маҳбонуро интизор буданд, ки дар он тарафи боғро ихота карда «чӣ гап, чӣ гап» мегуфтанд. Чун Маҳбонуи заюлнаш гирифта сӯи кӯхпораҳайвони пурпашм ишора кард, хама аз харос беихтиёр чун низомиён ду-се қадам қафо партофтанд:

– Хирс! – нидо кард яке.

– Албасти! – хулоса кард дигарӣ.

– На ину на он, – гуфт сардори деҳа, – ин ягон ҳайвони даррандаи ниҳоят хавфнок. Бинед, аз шӯру ғавғои мо заррае парво накарда, чун сангпушт Сар ба дарун кашида хобидааст. Ягон чораи таъҷилий ҷустан лозим. – Милисаро фарёд кардан даркор, – нидо кард кадоме бо овози ларзон.

Соате нагузашта дастаи мусаллаҳи милиса боғро ихота карда гирифт.

– Аз афташ, ин ҳайвони анча-мунча не. Даргумон аст, ки танҳо мо аз ўхдаи муҳориба бо он бароем. Қувваи илова даъват бояд кард, – гуфт сарвари милиса дар ҳолате ки гоҳ ба он кӯхпорау гоҳ ба силоҳи дасташ назар меафканд.

Машварат карда дастаи сӯхторхомӯшсоз даъват намуданд. Вале аз онҳо низ дилпур нашуда ба Ҳукумати қаламрав муроҷиат намуданд. Бо қарори фаврии Ҳукумати қаламрав ба деҳа ҳайати маҳдуди Артиши Миллӣ дароварда шуд. Мили даҳҳо автомат ва танку БТР сӯи ҳайвони фавқултабӣи рост гашт. Меганҳои моҳири деҳа низ андаке ба худ омада бо милитикҳои шикорӣ дар хонаҳояшон шинак гирифтанд. Кампиру мӯйсафедон ба таҳхонаи селитранигахдории колхоз «эвакуатсия» карда шуданд. Мӯйсафеди Фафур аз кучое чавшани зангзадаеро ёфта ба тан кашид. Кампираш Мафтунабону корди он ба даст дар паси ў руст шуд. Бачаҳои чобук ба баландтарини шохҳои дарахтон бароманданд. Дар деҳа вазъияти фавқуллодда ва вақти комендантӣ чорӣ карда шуд.

Ин дам ҳодисаи гӯшношуниду чашмнодиде рух дод. Холаи Васвасабону чашмонашро молида-модила яқин, таъин дар хоб будааст) калтаке ба даст аз ҳавлияш ба кӯча баромаду як ба одамони ошуфтаю мусаллаҳ ҳайрон-ҳайрон гирастити сонӣ далерона сӯи дарандаи ваҳиманок қадам зада фарёд кард:

Ҳой Кулӯхалии арақзада, боз чои дирӯзаатро ичора гирифтаӣ-ку. Шавҳар нашуда мур! Канӣ, хез мегӯям. Ина бинед-а, боз пӯстаки пӯстихирсии аз модаркалонам змерос мондари ёфта ба пушт кашидааст-е.

Э, арвохи модаркалонам занадата, гурсӯхта! Хез мегӯм, хез!

Ногаҳон пӯстаки азим чун харсанге ба чунбиш омада, як-тарафа чаппа шуд ва аз зери он Кулӯхалии-пиён баромада калавида-калавида пеш-пешӣ Васвасабону ба роҳ даромад...

РУХСАТӢ

Ношукрӣ нашавад, чоӣ корам табъи дил бошад ҳам, соли аввал-дия, каме кор кардаму аллакаӣ ҳавою ҳаваси рухсатии меҳнатӣ ҳеч оромам намегузорад. Гумон доштам, ки ба рухсатӣ баромадан муддате дар бихишт иҷора ништастан бошад. Ва беқарорӣ мекардам, ки ҳар чӣ зудтар вақту соаташ расаду ба рухсатӣ баромада, хуб истироҳат кунам ва агар имконият шавад, ба соҳили Баҳри Сиёҳ рафта...

Нияти нек-ними давлат, гуфтаанд. Ана, ба сад умеду орзу ба ҳамин рӯз ҳам расидам ва инак, банда дар рухсатӣ! Аввал гумон доштам, ки акнун худам шоҳу табъам вазир, хушбахттар аз ман касе нест, вале чун ба хона омадам, дидам, ки завҷаам аз ман дучанд хурсандтар. Инро ҳеч интизор набудам. Охир, ман одат кардаам, ки чехраи хандони ўро чун офтоби зимистон гоҳ-гоҳ бинам. Субҳӣ аввали рухсатӣ пас аз наҳорӣ оҳиста ба завҷаам рози дил кушодам:

– Меҳрубонакам, ман ният дорам, ки ду-се ҳафта барои истироҳат ба соҳили Баҳри Сиёҳ равам.

Ў чизе нагуфта ба берун баромаду пас аз чанде маро он чо фарёд кард. Зуд баромада бинам, ки тағораи пурлибос дар даст истодааст.

– Ма, ба соҳили Баҳри Сиёҳ неву аввал, ба соҳили ҷӯйча рав ва ин либосҳоро рӯйоб карда биё. Ман сахар онҳоро собуншӯй карда будам.

Илоҷе надоштам, ҷуз тағораи пурлибосро бардошта, ба соҳили Баҳри Сиёҳ, э, мебахшед, ба соҳили ҷӯйча рафта (Бояд бигӯям, ки завҷаи ман хоҳари сардорамон аст, ба иборати дигар, сояи сардорамон дар паҳлӯи банда).

Бо сад азобе либосҳоро рӯйоб карда (дар корхона ҳатто чанги рӯи китобамро пок намекардам), аз дари ҳавлӣ даромадаму завҷаам ба сарам дод зад:

– О, ту ба соҳили ҷӯйча агар ин ин қадар бедарак шуда рави, аз соҳили Баҳри Сиёҳ умуман барнамегарди-ку! Канӣ, зудтар бош, то хамир шӯридани ман ҳавлию ҳарамро ҳалол кун.

Пас аз ҷустуҷӯӣҳои зиёде аз паси дар чорӯбро ёфта хонаю хавлиро рӯфтам (дар корхона ҳатто қоғазпораро аз рӯи фарш намебардоштам) ва хостам, ки дар ҳараки саҳни ҳавли нишаста, каме нафас рост кунам, вале ҳамон замон завҷаам ба барам ҳозир шуд. Ба ӯ нигариста, як қад паридам ва ҷаста аз ҷой хестам, чунки ӯ дар даст...ресмон дошт. «Наход, аз дасти як муш-типар кушта шавам», – филҳол аз дил гузаронидам ман.

– Аз боғча як дарза ҳезум оварда, ба танӯр алов мон,-ресмонро сӯям партофта гуфт завҷаам.

«Худоро шукр»,-пичиррос задам ман ва зуд аз паи иҷрои амр шудам. Чанд ҷои дастамро харошида ҳезум овардаму зери обу арақ монда, танӯрро тафсондам. Баъд бо фармонҳои минбаъдаи маликаам то пухтани нон ду сатил об овардаву ошхонаро ба тартиб даровардам (Дар корхона ҳатто афзори рӯи мизамро ҳавсалаи ба тартиб овардан надоштам). Нон ҳам пухту сари по рост истода, бо завҷаам нимтағӣ нони гармро ба оби хунук тар карда хӯрдем.(Нисфирӯзиҳо дар ошхонаи корхона рӯи курсии нарм нишаста, хӯроки гарм мехӯрданд).

– Акнун камтар дам гиред, бихобед, азизакам, – меҳрубонӣ кардам ба завҷаам бо умеди соате аз фармонҳои ӯ фориг будан (Дар корхона пас аз хӯроки нисфирӯзӣ дар курсии роҳат хеле пинак мерафтам).

– Акнун ба бозорча раву камтар пиёзу кабудӣ биёр, баъд хокистари оташдонро гирифта парто, сонӣ ҳарду аз паи тайёр кардани хӯроки шом мешавем, – ба меҳрубониҳои ман эътиборе надода, луччаку пӯстканди барномаи минбаъдаи фаъолияти маро шарҳ дод завҷаам...

Хӯроки шомро хӯрдаму ба ҳамсарам дуздида-дуздида нигариста (боз ягон супориши дигар надихад), ба хонаи хоб гузаштам.

Ҳанӯз ба ҷойгоҳам надаромада, овози завҷаам шунида шуд:

– Ин китобро дурустакак мутолиа кунед,-амр кард ӯ ва худ дароз кашид.

Дар муқоваи китоб «Энциклопедияи мухтасари рӯзгордорӣ» навишта шуда буд. Мақсади завҷаамро фаҳмидам ва лоқайдона саҳифаи аввали китобро боз кардам...

Ҳамин минвол, ҳар як рӯзи рухсатиям бо ҳазору як ташвиш (ва бо ёдҳои ширине аз ҳаёти корхонагӣ) мегузашту нафаҳмида мондам, ки вақти ба кор баромадан ҳам расидааст. Ана ҳамин тавр, рухсатиям анҷом ёфт, лекин дар ин муд-

дат як нуктаи хеле муҳимро фаҳмидам: кори хона осон набудааст. Бечора завҷаам ҳамарӯза ин қадар корхоро сомон меодасту ман бошам, каллаи субҳ ба коргоҳ рафта, пас аз шом баргаштанамро мисол оварда, вале он ҷо ба ҷи кор машғул буданамро пинҳон дошта, ўро бекорхўча меномидам. Ва ачибаш ин, ки дар рўйхати ҳукумат низ завҷаам дар қатори бекорхўчаҳо меदारояд.

Вақте ки рӯзи аввали кор ба дўстам Сафочон аз саргузашти давраи рухсатиям қисса кардам, табассумкунон гуфт:

– Барои он ки ба рухсатӣ баромада, ба маънои то маш истироҳат кунӣ, бояд ҳамарӯза пеш аз кору пас аз кор ва рӯзҳои истироҳат дар корҳои хона ба янға каму беш ёри диҳӣ, ҷўрачон.

Гапи ҷўраам сад дар сад рост. Насиб бошад, рухсатии ояндаам тамоман дигар хел хоҳад гузашт.

ШЎРБОҶОН

Ошхонаи «Брежнев»-ро ба ман хеле таъриф карданд. «Ин ҷо агар ҷаққонӣ кунед, шири мурғу пой морро ҳам меёбед», – воҳима мекаданд ҳолдонҳо. Мани булҳавас зуд ғоибона шэфтаи ин ошхона шуда, роҳ сўи он пеш гирифтаам. Азбаски бештар шўрбои ошхонаи «Брежнев»-ро таъриф карда буданд, аз ошпаз як коса шўрбо хостам. Ҳанўз даст ба кисаам нахаста, як коса шўрбо таққӣ наздам гузошта шуд. «Э, варзишгар шаведу равед», – гуфтам ба ошпази хомфарбеҳ ва ба яке аз курсиҳо нишаста ҷумча ба шўрбо задам. «Худоё, магар ин шўрбост? Охир, дар дохилаш ғайр аз як-ду картошкаи олуҷамонанд ва алмоси риштарошӣ барин сабзиву ангуштарини занам барин пиёзи гирда дигар чизе нест-ку? Ҷи маъние доштанд он ҳама таърифҳо? Ё ҳама киноя буданд?» Ҳайратзада ба косаи пеши марди дуртар аз ман нишаста нигаристам. Ў ё интизори нигоҳи ман буд ё маро масҳара кардан мехост, ки баробари ба сўяш нигаристанам аз косаи шўрбояш паи ҳам ду тухмро ба даҳон зад ва аз нигоҳи ҳайратзадаи ман маънӣ гирифта, бо сараш ишора ба сўе кард. Нигарам, зане гарми тухмфурўшист. Ба марди косааш тухмдор бо ишораи сар миннатдорӣ карда, ҷобуқона аз он зан ду тухм харидаму пўст қанда чун ба қўлмаке ба косаи шўрбоям андохтам. «Ана, обод шуд» – мамнунона аз дил гузаронидам ва қаноатмандона ба

марди косааш тухмдор нигоҳе афкандам. ӯ ин дафъа нигоҳи маро бо ба даҳон бурдани пораи гӯшт пешвоз гирифт.

– Шӯрбои шумо гӯшт ҳам доштааст-ку, – чӣ хел аз даҳонам баромадани ин гапро нафаҳмида мондам.

ӯ ба маънои «як дақиқа» ба ман ишорае карду сонӣ даҳонашро аз гӯшт як дараҷа сабукбор намуда гуфт:

– Бародар, дар ин ошхона ҳама чиз ҳаст, фақат ба атрофатон бахузуртар нигоҳ кунед.

Дар ҳақиқат, ман саросема шуда ба кунҷу канор, гирду атрофи ошхона дуруст диққат накардаам. Охир, ин ҷо ҳама чиз ҳаст-ку! Ана, қанду қандалот, ширу чурғот, чою набот, тухм, торт, нахӯду лӯбиёи пухта... ҳама чиз! «Ҷони нодон дар азоб» – гуён зуд ду пора гӯшту як пиёлача нахӯд харида, косаи шӯрбоямро хӯрданбоб кардам. Бо чумча косаи лабрезгаштаи шӯрбоямро ду-се ковиш дода, «як мазаашро чашем, канӣ» – гуён андаке ба даҳон бурдам. «Фач, балки бенамак». Аз ошпаз намак хостам. «Ба он сӯ мурочиат кунед» – бо лабханд ҷавобам дод ӯ. Дар «он сӯ» чумчабайъ намак мефурӯхтаанд. Ноилоҷ як чумча намак харида, шӯрбоямро аз ному нанги «фач»-ӣ раҳой бахшидам. Марди шӯрбояш тухму гӯштдор ин ҳама «амалиёт»-и маро мушоҳида мекардааст, аз афташ, ки лаб лесида гуфт: – Акнун шӯрбоятон шӯрбо не!

– Набошад чӣ? – ҳайрон шудам ман.

– Шӯрбочон! – ҷавоб дод ӯ.

Табассуми қаноатмандона дар лаб чумча ба даст поре нон ба даҳон бурдам.

– Вах, тароша барин сахт ин нон!

Хайр, чӣ илоҷ, нон ҳам мефурӯшанд-ку ин ҷо, ҳазору як хелаш. Аз дигар нонфурӯшон сарфи назар карда, «шӯрбои гарм насибам нагашт, ақалан нони гарм хӯрам» – гуён андаке навбат истода аз нонвойхона нони сӯзонакак харида омадам, вале...

– Ачабо, шӯрбоям, аниқтараш, шӯрбочонам ғайб задааст!

Ба ошпаз арз кардам. Гуфт, ки аз мурданам хабар дораму аз косаи шӯрбои шумо на.

Бо дарду ҳасрат ба атроф нигаристам; ҳама саргарми кори худ. Чӣ бояд кард?! Ба кӣ додамро гӯям?!

Аз ошхонаи овозадор ва дар ҳақиқат пуранвои «Брежнев» чун варзишгаре, ки бозиро бохта майдонро хастаҳолу рӯхафтода тарк мегӯяд, ҷисми худро берун кашидам.

Шӯрбочон ёдам меомад, пеши назарам меомад лаҳза ба лаҳза.
Аз радиои ошхона овози мутрибе ба гӯш мерасид, ки гӯё бо
дарди дили ман чӯр мешуд:

*Ҳар кучое ҳам ки бошӣ, дур аз ман нестӣ,
Бо алам, бо доғи дил, бо дард ёдат мекунам.*

МАРҲАБО, БАҲОР!

Нақиза

– Баҳор, боз омадӣ?

Биё!

Марҳабо!

Биё, ки ман дигар ҳаргиз туро озор нахоҳам дод. Дигар си-
посгузору ҳамнавои ту хоҳам буд.

«Баҳор, маро бубахш!»

Ту, албатта, фаромӯш накардаӣ, ки айёми наврасӣ бар аса-
ри тангназариву гаправӣ бо рафторҳои аз нигоҳи имрӯз
булғачабу хирасарона озорат меодам, саҳт озорат меодам,
меранҷондамат. Оҳ, чӣ қадар сангдил будаам он замон, ки
сабзаҳои махмалину нозанини навдамидаатро бо белу каланд
китъа-китъа канда, дар танай назарнамои теппаву пуштаҳои
атрофи деҳа бо онҳо ҳарфҳо месохтам ва чунин ҷумлаҳо мео-
ростам: «Слава КПСС», «Партия – ақл, шараф ва вичдони за-
мон мост», «Шараф ба СССР»... Гулҳои навруставу тару то-
заатро даста-даста чида, назди мучассамаҳои шукӯҳманди
ачнабиён мегузоштам ва фаҳр мекардаму сазовори таҳсин ме-
гаштам аз ин ҳама амалам. Дароғо, беҳабар аз он будам, ки ту
аз чунин муносибати ваҳшиёнаи ман саҳт озор меёбӣ,
меранҷӣ, чароҳатманд мешавӣ. Узр мецоҳам, вале ту ҳам ма-
ро дуруст бифаҳм, Баҳори нозанин! Маро аз кӯдакӣ чунин
сиришта буданд ва чунин талкин мекарданд, устодонам чунин
хидоят менамуданд. Ва ҳамаи мо – наврасону ҷавононро
таъкид мекарданд, ки барои Ленину Партия, барои Ватани
ҷоноҷонамон – СССР ба ҳама кор қодир ва ҷонфидо бояд
бошем. Вақте ки мо шоҳаҳои пургули дарахтони сарсабзатро
бераҳмона шикаста, ба истиқболи котиби райком парчамосо
алвонҷ меододем, дар лаб суруди «Ватанам СССР»-у «Ленин –
бародар, раҳнамо»-ро доштем. Боз ҳам бо дастури устодона-
мон шоҳаҳои пургул ва низ дастагулҳоро зери қадами котиби
райком нисор мекардем. Чӣ қадар бо гурур ва мутақаббирона

кадам мениҳод ӯ «гулқолин»-и зери пояшро лоуболона пахш карда! Имрӯз аз ёдоварди он лаҳзаҳо ба даҳшат меоям ва тамоми ҳастиям такон меҳӯрад, Баҳор!

Бо фарорасии ту сарварон аз дафтари корашон берун мешуданду ба назди кишоварзон, э, мебахшӣ, ба назди бригадирҳо меоманд. «Калонтарҳо»-яшонро низ бо худ меоварданд. Ва бригадирҳо чанд корманди худро бо «тревога» ба по хезонда, дар зебоманзартарин ҷойгоҳи ту – рӯи гулу сабзаҳои пуштаи канори деҳа ҷой ороставу асбоби тараб омода мекарданд. Ва тамоми рӯз сарварони ноҳия бо меҳмонони воломақомашон рӯи сабзаву гулҳои хушнакҳату навдамидаат гел зада, хуб айшу ишрат, рақсу бозӣ мекарданд, поймолат менамуданд. Ҳо, хусну латофат, лутфу марҳамати туро ҳамин тавр мепазируфтанд ин зотҳо. Гузашта аз он, атрофи ишратгоҳи худро пур аз шишаи холиву устухонпораву партовҳои дигар менамуданду нақши манхӯсе аз ин нишастии баҳории худ мегузоштанд.

Хусни беназири туро, ҷисми латифи туро доғдор мекардад ин бебасарон, Баҳор!

Ту, яқин, ёд дорӣ, эй Баҳори хусноро, ки яке аз ин зотҳо бо бародари ман ҷӣ кор кард. Вақте ки бародарам аз хусну таровату малоҳату нафосати ту ба вачд омада, бо камоли эҳтиёту эҳтиром бо маҳбубааш дар мазраи пургули ту қадам зада, як гул, оре, танҳо як гулатро чида ба дилдодааш тақдим намуд, он зоти мағрур ӯро қариб ба маҳкама кашида буд. Вай ба сари онҳо кафи даҳон паронда, дод мезад: «Замини колхозро поймол кардед!», «Моликияти ҷамъиятиро тороч намудед!», «Партия ин гуноҳи шуморо намебахшад!» Ҷӣ вазӣ даҳшатафзое буд, Баҳор! Хайрият, ки ту бо шамоли ногаҳоният кулоҳи пуршукӯҳашро аз сараш рабудию ӯ (бо чанд чоплусони атрофаш) аз паси кулоҳаш шуда, бародараму маҳбубаашро фаромӯш кард. Вагарна... Офарин, Баҳор! Ту бо ин ҳама зебоият оқил ҳам будай!

Меғӯянд, ки замоне фарорасии туву Наврӯзро бо шодию фараҳ, суруду тарона ва ҷашну тантана пешвоз мегирифтаанд. Лекин то ҳамин қарибихо, аниқтараш, то расидани Истиклол аҷаб пешвозгирихое мекарданд туро! Бо расидани ту, Баҳори беозор, аз бригадири колхоз то котиби райком ба аспӣ сиёсат савор мешуданд, ҳавои ту кушоду дилнавоз буд, вале аз қошу қавоқи онҳо барфу борон мерехт. Ва мардумро

чамъ оварда, табрик... мебахшӣ, таъкид меканданд: – План! Ҷаҳаддорӣ! Партияи ҷоноҷон даъват мекунад!..

Бо «килтифот»-и онҳо дари масҷидҳо боз мешуданду кишоварзон аз он ҷо халта-халта селитраю фосфорро ба харҳо бор карда, рӯй ба дашту сахро меоварданд. Чӣ булҷаб ҳолате буд, ин Худоё!

Азизам, Баҳор, Баҳори фариштаҳӯ! Ту гунаҳгор нестӣ. Медонам, ки ҳамеша бо азму нияти нек, поксирешту покдоман меомадӣ, табиатан чунин будию ҳастӣ. Вале меранҷидӣ, месӯхтиво мегиристӣ ва чӣ қадар ҳаводиси мағшушу нохушо-янде, ки аз сар мегузарондӣ!

Он зотҳо, ки гуфтам, мехостанд ҳама мутеашон бошад. Ғарзашон аз ту низ ин буд. Табиати озодихоҳонаву мардум-парастонаи ту, ҷилову тобиши ҷаҳонрои ту ба табъашон намефорид. Аз тавоноии ҳайратовари ту дар ҳарос буданд. «Дар ҷаҳон ҳама гуна нерӯеро, ки тавонотар аз партия бошад, маҳв бояд кард», – мегуфтанд. Маро чунин менамуд, ки онҳо, ҳатто, аз шунидани номи ту ба ҳарос меафтоданд. Роҳ наме-доданд, ки одамон ба фарзандашон Баҳор ё Наврӯз ном ниханд. Ғалати сиёсӣ, кӯхнапарастӣ, хилофи дастурҳои партия медонистанд ин амалро.

Оре, азизам Баҳор, туро аз ҳар ҷиҳат озор меоданду таҳқир мекарданд, вале хушо, ки ту ҳамоно устувору бовикор мемондӣ.

Ёд дорӣ, ки боре як шоири миллат дар шеъраш ҳусну зебу зинати туро тоҷикона гуфта, ба чӣ балоҳое гирифтот шуда буд?! Миллатгаро, қафмонда, унсуре зиёовари ҷомеа хонда буданд ўро ва бо дастури «боло» аз сафи Иттиҳоди адибон ронда буданд ўро. Ва эълон карданд, ки Баҳор сар то по интернационалистона аст, ҳар як гулу сабзааш, сурату сират, нахату малоҳаташ интернационалистона аст. Тоҷикона гуфтани Баҳор ғалат аст, ҷиноят аст! Гуфтанд, ки «Баҳор бо амри партияи муқтадир ва шикастнопазир ба мулки мо ме-расад, насими баҳорӣ ба ҷумҳурии мо аз ҷониби Маскави азиз мезад!», «Баҳори Советӣ бояд гуфт!», – мушт ба рӯи мизаш зада дод мегуфт ҳар як корманди райком.

Эҳ, Баҳори нозанин, Баҳори нозанин! Қадом яқтояшро бигӯям!? Намеҳоҳам, ки захмиҳои кӯхнаатро канда, боз ҳам озорат бидихам. Маро бубахш!..

Инак, боз омадӣ, Баҳор!

Вале ман дигар он бандаи деринаву мутеъ нестам. Дигар як фарди озоду ворасти мамлакати соҳибистиклолам! Дар дилам сурури зиндагӣ, дар лабам суруди озодист. Ман акнун бебоконе ва самимона Баҳори тоҷикон мегӯям, таронаи «Тоҷикистон – ватани Наврӯз аст»-ро месароям. Хушо, ки дигар сарварони кишвар низ ҳама туро мепарастанду ситоишат мекунанд...

Баҳор, азизам Баҳор! Баҳори поку нозанин! Хуш омадӣ! Марҳабо, ба кишвари соҳибистиклоли тоҷикон!

АЗ ТАҚДИРАМ ГАРДАМ! (нақизаҳо)

ТОЛЕЪНОМАИ МИЛИСАИ РАҲБОН

1. Ҳамал

Дар оғози ҳафта Шуморо ноомади кор интизор аст, зеро роҳҳои асосӣ бинобар ташрифи меҳмонони олиқадр зуд-зуд баста мешаванд ва табиист, ки фаъолияти Шумо маҳдуд мегардаду кисаатон «хароб». Вале аз ин ҳаргиз рӯҳафтада нашавед, зеро дар охири ҳафта Шуморо омади кор интизор аст. Танзимгари идораатон аз сари лутф Шуморо дар чорраҳаи сермошине навбатдор менад ва Шумо қомататонро хеле рост мекунеду кисаатонро «фарбех».

2. Савр

Ба санчиш (аттестатсия) омода бошед. Рақамҳои тамоми мошинҳои сарварон ва пайвандони онҳоро аз ёд кунед чун чадвали зарби ададҳо.

Ин ба Шумо суоли асосӣ мешавад.

Рӯзи панҷшанбе бо ҳилабозе (фокусник) баҳс хоҳед кард. Чун Шумо ба ӯ тарзҳои аз байни ҳуччатҳо, аз қабади панҷаҳо ва аз дохили ҳар гуна ашё гирифта ноаён ба киса хастани пулро нишон медиҳед, моту мабхут мешавад ва ба Шумо тан медиҳад. Зинда бошед, Шумо шоҳи ҳилабозҳоед!

3. Чавзо

Ин ҳафта хобҳои зиёд хоҳед дид. Дар хоб пайваста дар осмони пурситора шино мекунед. Яқин, Шуморо афзудани ситораҳои сари китф интизор аст, яъне рутбаатон баландтар мешавад. Охир, се сол боз Шумо аз ҳисоби «левак»-ҳоятон нақшаи «доля»-и сарваронро барзиёд ва пеш аз мӯҳлат иҷро мекунед ва инак, подоши садоқатмандиятон.

Аз харчи беҳуда даст кашед, зеро моҳи рамазон наздик меояду якбора коҳиши ёфтани сафи ронандагони масту беҳудагард аз эҳтимол дур нест. Ва албатта, аз ин ҳолат Шумо зарари ҷиддии молиявӣ хоҳед дид.

4.Саратон

Аз рӯзи чумъа эҳтиёт бошед. Боре сардоратонро дар гайбаш «ту» гуфта будеду инро хушомадгӯе ба ӯ хабар расондааст. Аз ин рӯ, инак, сардор бо мақсади қасд гирифтани Шуморо дар роҳи басо каммошину муқаррарӣ навбатдор мемонад. Дар натиҷа Шумо ба бӯҳрони шадиди иқтисодӣ гирифтор мешавед. Беғоҳ ба хона бо ду-се борхалтаи пуртӯша не (чун ҳаррӯза), балки танҳо бо як борхалта бармегардед, ба ҷои 3-4 кило гӯшт, ки ҳамарӯза мехаридед, имрӯз ҳамагӣ 1,5 кило гӯшт мехаред. Албатта, хӯроки Шумо ин беғоҳ гӯштбирён не, балки танҳо шӯрбо хоҳад буду халос. Дилатон ганда мешавад аз ин, вале бисёр худро нахоҳед... мегузарад.

5.Асад

Ин ҳафта аз ҳарвақта бештар эҳтиёт бошед. Миёнаҳои ҳафта ҳангоми навбатдорӣ чашматон яке ба духтари таннози канори роҳ меафтаду обу адо мешавед, оламу одамро (аниқтараш, роҳу мошинро) фаромӯш мекунед. Дар натиҷа аз роҳ бо мошин гузаштани як «калони калон»-ро намебинед ва саломии расмӣ намедихед. Албатта, барои ин беҳурматию гӯшношунид ҷазо хоҳед дид. Аниқтараш, ҳам аз лаззати он духтари танноз бенасиб мемонеду ҳам як бандҷа пулатонро аз даст медихед.

6.Сумбула

Рӯзҳои пурғуруратон фаро мерасанд. Дар мактабе бо Шумо вохӯрӣ баргузор менамоянд. «Шпаргалка» омода созад, ки хонандагон ба Шумо суолҳои зиёде оид ба қоидаҳои пиёдагардию мошинсаворӣ хоҳанд дод. Онҳо аз кучо донанд, ки Шумо бо қоида не, бо қисаи ронанда саруқор доред. Дар ин вохӯрӣ бо худ гирифтани аёният-ишорачӯб, суръатсанҷ ва ба вижа, хуштакро фаромӯш накунад. Ҳамин, ки суолу кунҷқобӣ зиёд шуд, як хуштак мекашед, ҷонатон халос!

7.Мизон

Ҷустуҷӯҳои пайваستاатон ниҳоят бор меоваранд. Дар бағочии мошини марди бечорааҳволе чанд бонка асал ёфта гулосо мешукуфед. Бечора, ронанда ба истинтоқи шадиди Шумо ва «тафсир»-ҳоятон тоб наоварда бонкаҳои пурасалро ба Шумо ҳадя мекунад. Онҳоро ба хона меореду моҳи асали Шумою янга оғоз меёбад.

Дар охири ҳафта ба косаи асали Шумо «пашша» шудани як ҳамкори гурусначашму аз ҳар хирс як мӯй интизоратон аз эҳтимол дур нест.

8. Ақраб

Дар аввали ҳафта коратон пешрав намешавад, зеро ронандагон забон як кардагӣ барин қоидаҳоро як сари мӯй вайрон намекунанд. Хуччатҳо низ комилу бенуқс. Асаби мешавед аз ин ҳолат. Бар асари ин ҳолат ба ронандае барои ба эҳтироми Шумо аз мошин берун нашуданаш хӯрдагирӣ мекунед ва ба бало мекунед. Охир, Шумо аз кучо медонистед, ки ин шахси дар тан либоси дуруст надоштаву мошинаш як «Запарож»-и шалак рӯзноманигори варзида аст ва ҳуқуқҳои худро хуб медонад.

9. Қавс

Коратон барор мегирад: дар қитъаи роҳи зери назорати Шумо садамаи мошин рух медиҳад. Акнун аз «луқмаи майдачӯйда»-и ҳамарӯза якбора ба луқмаи калон хоҳед расид. Далер бошеду аз сардии ҳаво нахаросед. Дар гардише «шинак» гиреду тавассути «варам»-и киссаатон ба ҷону тани ғанимататон гармӣ эҳдо намоед.

Ишваю табассуми занони дар паси чанбари мошин ниша-старо бечавоб намонед. Худро ба даст гиред ва бо ишорачӯбатон онҳоро ба сӯи Варзоб даъват намоед.

10. Ҷадӣ

Ронандаи чавонеро барои дағалона вайрон кардани қоидаи роҳ бозмедоред. Саросема мешавед дар ин ҳолат. Ҳатто, эътибор намедихед, ки мошини ӯ навтарин тамғаи мошинҳои хоричисту рақами бахтовар (счастливый) дорад. Ва ин чавон писари вазир асту тағобачаи сарвари кулли коргоҳи бузурге. Ин маврид «қоидаи маъмултарин»-ро Шумо хеле дағалона вайрон мекунед.

Дар натиҷаи ин бефаросатӣ ду-се моҳ чорроҳа, ҳамгашт, пастхамӣ, гардиш ва назди бозорҳои бузургро дар ҳоби шабатон хоҳед дид.

11. Давл

Ҳафтаи маъруфгардии Шумост. Обрӯятон якбора хеле меафзояд. Ронандаҳои зиёде (пиёдагардон низ) Шуморо паси мизи навбатдориятон дар канори роҳ чанд муддат (лаҳзаҳое,

ки ҳамкоратон рост меистод) машғули варакзании китобе мебинанд (ҳамон китобе, ки аз бағочи мошине ноилоҷ рабуда будед, чун дигар чизе наёфтед) ва қоил мешаванд: милисаи соҳибфарҳанг!

Рӯзномаҳои зиёде расматонро чоп мекунанд бо зернавиштҳои: «Милиса ҳам китоб мехонад»!, «Милисаи маърифатманд», «Аз милиса ибрат гиред, муаллимон!..»

12. Ҳут

Вохӯрии гуворое дар ин ҳафта Шуморо интизор аст. Бо як дӯсти деринаатон дучор меоед ва хотираҳоятон тағорӯ мешаванд. Замоне ки Шумо самбӯсафурӯш будед, ин дӯстатон назди танӯри Шумо нишаста донабайъ сигор мефурӯхт. Баъд Шумо бо мадади пора ва «тағо»-ҳоятон милиса шудеду ӯ низ бо ҳамин васила дар Вазорати мудофия ба кор пардохт. Охири ҳафта ба сафари хидматӣ ба роҳи дур хоҳед рафт. Аз садама эҳтиёт шавед. Охир, гуноҳҳои Шумо хеле зиёданд ва ҳар лаҳза ба подоши амал расиданатон аз эҳтимол дур нест.

ТОЛЕЪНОМАИ ДОНИШЧӮ

Ҳамал

Яке аз устодони саҳтгири факулта китоби наваширо байни донишчӯён ба фурӯш хоҳад баровард. Ба забони муғулу пурғалат ва мӯхтавои номафҳумаш эътибор надода аз он дуто харед. Баъд аз ин аз имтиҳони «устоди саҳтгир» бепарво бошед: ӯ аз Шумо (бо вучуди он ки лақабатонро «дундук» мондааст) як «3» қарздор.

Субҳи рӯзи чоршанбе аз хоб барвақттар хезед, ки рафики ҳамхонаатон дар хобгоҳ пештар аз Шумо хеста, куртаи навашонро пӯшида рафтаниш мумкин.

Савр

Дар оғози ҳафта декани факулта рӯйхати донишчӯёни суҷхонро тартиб медиҳад, то аз ҳисоби онҳо барои таъмири хонааш «дастай чаримаӣ» тартиб диҳад. Дар ин рӯйхат Шумо «мавқеи сазовор» хоҳед ёфт. Бепарво бошед; ҳарчанд 10-15 рӯз жӯлида ба хоку лой мегардед, аз чанд имтиҳон соҳиби баҳои муфт мешавед. Танҳо аз устоди фанни таърих эҳтиёт бошед, ки муносибаташ бо декан чандон хуб нест.

Чавзо

Ин ҳафта ба шикасти чуброннопазире дучор хоҳед омад. Дафтари «мўъчизанок»-атонро, ки дар он аз чапу рост, аввалу охир фишурда (конспект)-и ҳамаи фанҳоро ҷой додаед, дар мусофиркаше фаромӯш мекунед. Пас аз мохе чанд сафҳаи «пурмазмун»-и онро дар дасти носфурӯше дучор хоҳед омад.

Аз бепули азоб хоҳед кашид ва ночор ба падаратон SMS-и кӯтоҳ хоҳед фиристод: «Дада, салом, пул тамом».

Саратон

Ишқатон ба як донишчӯдухтари фаттон якбора хурӯч мекунад. Дигар домани сабр аз даст дода ўро барои мулоқот ба ҳараки назди хобгоҳ даъват мекунед (барои ба қаҳвахона, кинотеатр ё фароғатгоҳе даъват карданаш пул надоред).

Аз фанни забони англисӣ баҳои ду мегиред, лекин аз ин рӯҳафтода нашавед. Дили устои забони англисиро ёбед, зеро «ҳамдили аз ҳамзабонӣ бехтар аст».

Асад

Рӯзи шанбе бароятон рӯзи бобарорест. Як устои «зӯр»-и факулта дар харидани мизу курсӣ (солҳо боз ин ашӯро надошт) очизӣ кашида, аз Шумо қарз мегирад. Зинҳор қарзро бе фоиз диҳед. Бо ин амалатон 1) ҳурмати устодро ба ҷо меоред, 2) сафи «пушту паноҳон»-атонро дар факулта афзун месозед.

Ситораҳо гувоҳӣ медиҳанд, ки рӯзи якшанбеи ин ҳафта пурфалокат аст. Аз ин рӯ, ин рӯз суръати анъанавии мошини «Мерседес»-атонро (130 км/соат) андаке пасттар кунед.

Сунбула

Давраи имтиҳонот, ки маъруф ба айёми ҳосилғундории устодон аст, наздик меояд. Аз ҳисоби камтар хӯрдану пӯшидан ва киною консерт рафтани ва ба вижа, аз ҳисоби камтар кардани саховатмандӣ ба духтарон аз ҳоло пул захира кунед, то дар рӯзи имтиҳонот қабади дафтарчаи имтиҳониятон ҳолӣ намонад. Таъкиди сарвари гурӯҳатонро ҳамеша дар хотир дошта бошед: «Дафтарчаи ҳолӣ даҳшатноктар аз каллаи ҳолист».

Мизон

Ин ҳафта чанд рӯз нафаси озод мекашед, зеро устои фан-

ни фалсафа, ки нисбат ба Шумо хеле «инчиқ» аст, бинобар хунокии хонааш (аз бебарқӣ) ба бемории зуком гирифтор гашта, ба машғулиятҳои ҳозир шуда наметавонад.

Рӯзи чумба пулчинаки тролейбусро фиреб дода, бе додани роҳкиро ба донишгоҳ мерасед ва 30 дираматонро захира мекунад. Рӯзи бобарор!

Акраб

Эҳтиёт бошед, Шуморо шикаст андар шикаст интизор аст. Нахуст, «тағо»-ятон, ҳамоне ки аз падаратон пора гирифта, Шуморо ба мактаби олии дохил кунонида буд, ба даст меафтад ва ин боиси «хам» гаштани қомататон мешавад. Дуюм, ҳамкурси вазирзодаатон, ки гоҳ-гоҳ дар сояи ҳиммати ӯ шикам сер мекардед, ҳангоми бо мошин ба дарс омадан ба садама дучор меояд. Худро ба даст гиред, зеро «ҳар чӣ ояд бар сари донишҷӯён, бигзарад».

Қавс

Аз телефони мобилиятон (ки ба донишгоҳ овардан мамнӯъ аст) эҳтиёт шавед. Ҳангоми дарс аз мизи охир ба модари маҳбубатон SMS фиристонданӣ мешавед ва дар ин ҳолат ба даст афтоданатон аз эҳтимол дур нест. Устод ҳатто матни SMS-ро ошкор мекунад: «Духтаратро меҳӯрам» (донишҷӯ ҳамеша дар фикри хӯрдан аст).

Охири ҳафта идрорпулӣ (стипендия) мегиред ва хурсандӣ мекунад: бо ин пул ду рӯз «зинда мондан» мумкин!

Чадӣ

Ҳангоми дарс ба як устодатон саволи илова дода ӯро дар ҳиҷолат мемонеду худро ба бало гирифтор мекунад. Айби Шумо нест, зеро намедонистед, ки ин устодатон ҳамагӣ як сол пеш мактаби олиро базӯр ҳатм кардаасту саводаш аз саводи Шумо беш нест.

Ва боз: номатон ба «дафтарчаи сиёҳ»-и мудири кафедра ворид мешавад, чунки Шумо то ҳол феҳристи асарҳои ӯро ҳамагӣ 95% азёд карда, бо ҳамин нисбат ба ин «алломай айём» саҳт беҳурматӣ зоҳир намудаед.

Рӯзи чумба дар факулта дарс намешавад, зеро аз «боло» занг мезананд, ки дар маҷлиси бонуфузе ними толор ҳолӣ мондаасту таъҷилан онро пур бояд кард.

Давл

Ин ҳафта ҳаҳон бароятон рӯшан мешавад. Бар асари ар-
мони вазири маориф маҳбубаатон ҳиҷоб аз рӯй меафканад ва
либоси донишгоҳӣ (ки боби дили Шумост) ба тан мекашад.
Муборак шавад! Дуои ҷони вазирро кунед.

Тичорататон дар кӯчаю бозор ва вокзал барор мегирад.
Маблағе, ки аз ин ҳисоб гирд меоваред, ҳам барои «ҷуброн»-и
як моҳ аз дарсҳо қафо монданатон ва ҳам барои «ҷойпулӣ»-и
худатону роҳбари (куратори) гурӯҳатон кифоя аст.

Охири ҳафта хабари шуме чун боди сард факултаро фаро
мегирад: боз як устод китоби наваширо ба нашр расондааст.
Барои харидани он омода бояд шуд!

Хут

Ҳафтаи барорҳо. Ба лутфи тасодуф дар зиёфате ширкат
меварзед ва дар идомаи он яке барқ хомӯш мешаваду Шумо
аз фурсат истифода бурда, киссаҳоятонро пур аз нуқлу наво
мекунад.

Ниҳоят, зери фишори бевоситаи ректору вазири маориф
Шумо пеш аз имтиҳони хатми донишгоҳ равон хондану
камғалат навиштанро меомӯсед ва чадвали зарби ададҳоро то
«панҷқарат» азёд мекунад.

Ҳамчунин, дар кучо воқеъ будани киобхонаи Фирдавсиро
ёд мегирад.

Қанд занед, аллома шудед, аллома!

ТОЛЕЪНОМАИ АДИБ

1. Ҳамал (21.03. – 20-04)

Ин ҳафта эҳсосатон ба ҷӯш меояд ва ба ҳолати ҷунун ги-
рифтор шуданатон аз эҳтимош дур нест. Барои пешгирии ин
ҳолат пайваста ашъори ошиқона нависед; гармиро гармӣ ме-
бурад. Ҳеҷ гап нест, агар ин гуна ашъоратон низ ҷун
навиштаҳои дигаратон ба хонандагон маъқул наояд, муҳим
он ки шумо аз ҷунун мераҳед.

Мобайни ҳафта шуморо шодкоми интизор аст; дар радио
шоҳбайти шоири машҳуреро иштибоҳан ба шумо нисбат
медиханд ва аз ин обрӯятон якбора «якчанд зарра» меафзояд.

2. Савр (21.04.22.05)

Вазъи молиявиатон пайваста кохиш меёбад. Ҳар чӣ барвақттар ба жанрҳои хурд гузаред, то зудтар навиштаатон ба чоп расаду ҳақи қалам гиред.

Аз мунаққид Н. эҳтиёт шавед, баҳудаю беҳуда ба чашмаш нанамоед, ки ба шумо дандон тез кардааст. Бе ҳамин ҳам дар асарҳоятон аз «хойдан»-и мунаққидҳо як ҷои обод намондааст.

Охири ҳафта дар рӯзномае сурататон чоп мешавад. Аз ин аввал хеле хурсанд мешавед, вале чун зерматни суратро мехонед, дуд аз димоғатон мебарояд.

3. Чавзо (23.05 – 21.06)

Азбаски дар дигар навъҳои эҷод якатон ду нашуд, ба лирика рӯй оред. Барои таъмини парвози баланди мурғи илҳоматон ба кӯча бароед. Куртаҷаҳои доманкӯтоҳ, ноғҳои урӯн, шимҳои кафам-кафам ва чехраҳои «пуробуранг»-и духтарон сарчашмаи илҳоматон мешаванд (ана, лирика!).

Шеърҳои пурсӯзи ошиқонаатон ба соҳибчамоле қорагар мешавад ва ӯ ба суроғи шумо меояд. Аз занатон эҳтиёт шавед; ӯ аз «лирика»-и шумо зӯртар аст!

4. Саратон (22.06 – 22.07)

Муддатест, ки кайфатон паридаву маҳзунед. Осуда бошед, охир, ин ҳолат барои навиштани марсия ва сӯгнома айни муддаост. Бинависед, ки акнун марсияатон хеше муассиру табиӣ мебарояд, дигар давраи навиштани марсияҳои хандаоваратон гузашт.

Аввали ҳафта тасодуфан аз назди фурӯшгоҳи китоб даргузар мешаведу ҳамхӯрдаи китобхона китобҳои кайҳо боз ҷангзада хобидаатонро дида, чанд муддат бо илҳом «хайрухӯш» карданатон мумкин.

5. Асад (23.07-22.08)

Рӯзи чоршанберо хуш истикбол гиред. Дар ин рӯз як мансабдори калон ба шумо барои дар борааш асар навиштан «заказ» медиҳад ва чун пешпардохт пули зиёде тақдиратон мекунад. Обро лой кунеду моҳӣ гиред! Инак, кордатон болои рӯған!

Муносибати яке аз сарварони Иттифоқи нависандагон бо шумо торафт сардтар мегардад. Барои пешгирии ҳодисаи нохушоянде дар бораи ӯ як мадҳия нависед.

6. Сунбула (23.08 – 22.09)

Ин ҳафта дар жанрҳои калонҳаҷм нанависед, ки тез-тез хомӯш шудани қувваи барқ дар назар аст. Андак-андак шароб нӯшиданатон аз манфиат ори нест: чуръататонро меафзояд, зеро аз дасти мунаққидон дар ҳастиятон аз чуръат қариб ки осоре намонда.

Охири ҳафта пас аз интизориҳои тӯлонӣ ниҳоят як шеъратон ба чоп мерасад ҳамчун иқтибос дар дохили мақолаи танқидии мунаққиде.

7. Мизон (23.09 – 22.10)

Бо калонсолон оши шумо напухт. Барои хурдсолон нависед, ақаллан дар шахси фарзандону наберагони худ хонанда меёбед. Асал, набот, нишолло ва умуман, шириниро бештар истеъмол намоед, зеро ашъори бачагона бояд забони ширин дошта бошад.

Кӯдаконатон аз варақҳое, ки дар онҳо шеър навишта барояшон тақдим мекунед, кабӯтараку киштича сохта, бозӣ мекунанд ва чун барои сохтани бозичаҳои дигар варақ намеёбанд, аз шумо боз шеър талаб мекунанд. Қадре қоғаз захира намоед, ки ба наздикӣ қимати он боз ҳам меафзояд.

8. Ақраб (23.10-22.11)

Вақтҳои охир ба тасвири дақиқ андармон мешавед. Масалан, либоси таҳпӯшаки бонуеро ончунон дақику амиқ ба риштаи тасвир мекашед, ки ягон чузъаш намомонад. Ин боиси шубҳаву бадгумониҳои занатон мешавад ва ӯ як даста дастнависҳоятонро таҳдагирон мекунанд.

Чун кайҳо боз як асари шоиста нанавиштаед, шуморо дар Иттифоқи нависандагон кайҳо фаромӯш кардаанд. Ақалан дар маҷлисиҳои Иттифоқ гоҳ-гоҳ сурфида, як-ду лӯқма партоед, то донанд, ки шумо ҳастед. Охир, мавсими мукофотсупорӣ ба аъзои Иттифоқ наздик омада.

9. Қавс (21.11. – 22.12)

Дар оғози ҳафта хисороте шуморо интизор аст; ба вазни дастнависиҳои дар чандин нашрия рад шуда, ғарам гаштаатон тоб наёварда, мизи хатнависиятон мешиканад. Ба болои ин мушҳо ҳодисаи мазкурро ҳада дар соли худ пиндошта, то

саҳар қисми зиёди дастнависҳоро мехонанд, мебахшед, мехоянд. Хабарӣ журналистон аз ин ҳодиса дар матбуоти кишвар шуморо хеле таскин мебахшад, то ба ҳадде ки аз руҳ додани ҳодисаи мазкур шукргузорӣ мекунад. Журналистон онро як навъ сӯиқасди нависандаҳои ношуд ба адиби варзида ва силсилаи асарҳои тозаӣ ӯ арзёбӣ мекунанд.

10. Чадӣ (22.12 – 21.01)

Рӯзи ҷумъа бароятон фаромӯшнопазир хоҳад шуд, зеро маҳз дар ҳамин рӯз ниҳоят дарк мекунад, ки аслан дар пайравӣ ба дигарон зӯр зада роман навиштанатон шарт нест; зӯри беҳуда қалам мешиканад. Ва он чӣ ки навиштаниед, аслан метавонед як ҳикояи хурд бошад. Зихӣ бозёфт! Ин ҳафта аз чанд дӯстатон даст хоҳед кашид, зеро онҳо ба зерӣ мақолае, ки худатон дар ситоиши худатон нависед, имзо намегузоранд.

11. Давл (21.01-20-02)

Ситораҳо шаҳодат медиханд, ки ин ҳафта шуморо пирӯзиҳо ёр хоҳанд гашт. Танҳо андаке кӯшишатон лозим аст. Аз деҳа гурӯҳи калони хешу таборонатон ба аёдататон меоянд. Аз ин истифода бурда, ҳамчунин донишҷӯёни ҳамшаҳратонро истифода карда, дар толори хурд ҳам бошад, шаби эҷодиятонро баргузор намоед. Дар бораи сарвари донишгоҳе шеър ё ҳикоя нависед, дар ҷавоб ӯ вохӯрии донишҷӯёни донишгоҳашро бо шумо ташкил хоҳад кард.

Барои он ки аз дигар нависандаҳо қафо намонед, ба вариш машғул шавед.

12. Хут (21.02 – 20.03)

Шабонаҳо дар сахни хавлӣ рӯ ба осмон хобед, аз чашмакзаниҳои ситораҳо илҳом хоҳед гирифт. Дигар ин қадар дар бораи шамъу парвона шеър нанависед, ки ба иззати нафси чароғи барқӣ мерасед ва аз рӯшноӣ маҳрум мешавед.

Аз ҳаққи қаламатон ба завҷаатон ҳатман ягон тӯҳфаи шоиста харед. Ё аз бедорхобию бетаваҷҷӯҳии шумо саҳт ба ҷаҳл омадаву пуфак барин дамидааст ва ҳамин шабу рӯз «кафида-наш» мумкин.

ТОЛЕЪНОМАИ ОМУЪЗГОР

1. Ҳамал (21.03 – 20.04)

Ҳатман конспект нависед, мудири қисми таълим аз паи ба даст афтондани Шумост. Лаҳзаи баёни мавзӯи нави дарсатон пирӯзӣ пайдо нахоҳад кард, аз ин рӯ, лаҳзаи пурсиши вазифаи хонагиро кашол диҳед.

Муносибати коҳидаатон бо директор рӯ ба бехбуд хоҳад овард, зеро як тӯхфаи ба ӯ пешниҳодкардаатон мақбулаш афтада.

2. Савр (21.04 – 22.05)

Зинҳор хушёр бошед: ба мактаб комиссия меояд. Як узви он ба Шумо чаққа мешавад. Махсусан, ба аёниятҳоятон диққати бештар медиҳад. Бинобар ин, зудтар аз мактабҳои дуру наздик, аз омуъзгорони шинос ба орият аёният чамъ оваред.

Ин ҳафта хурсандие низ шуморо интизор аст; аз заҳмати ду соат дарс муфтакак халос меҳӯред. Ба муносибати омадани комиссия бачаҳоро аз ҳисоби дарсҳои шумо ба рӯбучини атроф сафарбар менамоянд.

3. Чавзо (23.05 – 21.06)

Муносибати ҳамкоронатон нисбат ба шумо тағйир меёбад, зеро Шумо паиҳам якчанд дарси илова гузаронда, «суп-сурх коммунист» шудед. Эътидолро риоя намоед, ки аз сафи ҳамкорон набароед.

Мобайни ҳафта аз падари бизнесмени як шогирдатон барои он ки фарзандашро ду маротиба пинҳонӣ аз роҳбари синфаш ба бозор ҷавоб додед, мукофотеро интизор бошед.

4. Саратон (22.06 – 22.07)

Аз қисми мустаҳкамкунии мавзӯи нави дарсатон эҳтиёт шавед. Хонандае ба Шумо саволи «нобоб» медиҳад. Бо худ гирифтани валидолро фаромӯш накунед. Ин ҳафта, бехтараш, ба чашми роҳбарони мактаб камтар намоед, чанд бор бе нақшаи ҳафтаина ба даст афтоданатон шуморо пеши онҳо хунукрӯ карда. Бехтараш, фориг аз дарс дар давоми ҳафта дар қаровулхонаи мактаб паноҳ оваред.

5. Асад (23.07 – 22.08)

Ниҳоят, Шумо соҳиби ручкаи сурхи баҳогузори мешавед. Як ҳамкоратон аз Русия – аз мардикорӣ баргашта, онро бароятон ҳада хоҳад овард. Вале долларҳои ин ҳамкоратон маоши ночизатонро ба хотиратон оварда, таъбатонро хира месозад.

Поёни ҳафта аз ҳаёти оилавиатон эҳтиёт бошед; занатон боз якчанд саҳифаи плани календариатонро дарронда пешдаргирон карданаш мумкин.

6. Сунбула (23.08 – 22.09)

Аз касрати маоши ночиз ва батаъхир дастрас шудани он дерест, ки таъби дил ширинӣ нахӯрдаед. Аз ин рӯ, бо номи «Қандалот ва кулчақандҳои дӯстоштаи мо» бо хонандагон ба тариқи мусобиқа намоиш – чорабиниҳои беруназсинфӣ гузаронед. Шаҳком хоҳед шуд. Танҳо аз ин шириниҳо каме ба директору завуч низ пешниҳод карданро фаромӯш накунад, дар акси ҳол «гӯсола чаппа хоҳад омад».

7. Мизон (23.09 – 22.10)

Аз рӯзи сешанбе эҳтиёт бошед. Директор бо ду омӯзгор ба таҳлили дарсҳоятон майл хоҳад кард. Тадбир он аст, ки мавзӯи ҳамаи дарсҳои рӯзи сешанбеятон як бошад: диктанти санҷишӣ!

Барои таҷрибаивазкунӣ ба дарси муаллимае иштирок карданатон аз эҳтимол дур нест, вале дар натиҷаи ин муносибататон бо завҷаатон тезутунд хоҳад шуд.

8. Ақраб (23.10 – 22.11)

Шумо хеле хаста шудаед, дастболокуниҳои шогирдонатон хангоми чамъбасти мавзӯи нави дасрҳо ва нигоҳҳои норозийнаи ташкилотчиҳои мактаб ба ин мусоидат карда. Илоҷе карда варақаи корношоямӣ дастрас намоед. Ин як тиру ду нишон мешавад, зеро ин ҳафта ба мактаб аз шӯъбаи маориф омадани гурӯҳи нозирон аз эҳтимол дур нест.

Ва боз: Як шогирди мансабдоратон 29-солагиашро пуршукӯҳ таҷлил мекунад ва шумо чун устод соҳиби кастуми нав мешаведу ниҳоят, аз кастуми бетугмаи сердарбҳятон бомуваффақият халос мехӯред.

9. Қавс (21.11 – 22.12)

Ин ҳафта аз шоғирдон чамъ кардани пул бо мақсади харидани боз як чорӯб, пардаи нав, боз як бори дигар ранг кардани тахтаи синф, баровардани рӯзномаи деворӣ ва гушаи синфӣ ва амсоли инҳо айни муддаост, зеро кай боз маошанро медиҳанд, ки худ на беш аз пардапулиест, аниқ нест.

Охири ҳафта мувафқияти барҷастае насибатон мегардад: хонандаеро ҳангоми рӯбардоркунии иҷрои масъала аз ҳампартааш ба даст хоҳед афгонд!

10. Ҷаддӣ (22.12 – 21.01)

Ба корҳои шиносой бо шароити дастгайёркунии шоғирдон дар хона ва сӯҳбат бо волидайнӣ онҳо аҳамияти махсус диҳед. Шуморо зиёфатҳои пурдабада интизоранд. Ин ҳафта соатҳои дарсиатон боз ҳам хоҳад афзуд, чунки омӯзгори ки-миё низ ба мардикорӣ хоҳад рафт.

11. Давл (21.01 – 20.02)

Бароятон ҳафтаи пирӯзихост. Ҳамкорон якдилона шуморо ба дарёфти нишони «Аълочии маориф» пешбарӣ мекунанд, зеро чандест ки зиёфат нахӯрдаанд ва ҳам Шумо нисбатан сарватмандед, чунки фориф аз дарсҳо жевачкафурӯшӣ меку-нед.

Мувафқияти дигари Шумо охири ҳафта зухур мекунад: яке аз наздиконатон мудирӣ шӯъбаи маориф мешавад.

12. Ҳут (21.02 – 20.03)

Як илоҷ карда, хатман ду-се дарсатонро мувофиқи плани календарӣ гузаред, зеро хонандагон аз саргузаштгӯиҳои мунтазами Шумо дилгир шудаанду хавфи ба директор шикоят карданашон вучуд дорад.

Охири ҳафта ниҳоят маош мегиред, вале мочарое бо касе хоҳед кард. Яқин, бо мудирӣ хоҷагии мактаб, ки аз нӯги маоши бе ин ҳам ночизи Шумо беинсофона «мепучад».

ТОЛЕЪНОМАИ ЖУРНАЛИСТ

Ҳамал (21.03 – 20.04)

Ин ҳафта барои Шумо ҳафтаи калавишхост. Хавфи аз Иттифоқи журналистон ба вучуд меояд, зеро ба яке аз

қахрамонони мақолаи навбатиятон – раққосе ошиқ шуда, тарки нигориши хабар мекунад ва рӯй ба эҷоди шеърӯ таронаҳои лириқӣ меоваред. Дар ду-се рӯз соҳибдевои мегардед ва ончунон обу адо мешавед, ки ба қавле, ниматон намемонад. Ин ахволи Шуморо дида Меҳмон Бахтию Акбари Саттор таъчилан бо ҳам вомахӯранд ва танҳо пас аз гуфтугӯи тӯлонии онҳо (дар 3 раунд) Шумо ба Иттифоқи журналистон баргардонида мешавед, вале чанд муддат аз хабаратон бӯи шеърӯ дostonатон бӯи мақола меояд.

Савр (21.04 – 22.05)

Якбора ба шӯр омадану фаъол гардидани занатон дар назар аст. Ӯ пайваста ба ҳафт пушти оне, ки қаламро офаридааст, дашномҳои «дастабиринҷӣ» мефиристад, зеро Шумо дер боз ҳақи қалам нагирифтаеду дар хонадонатон бӯхрони иқтисодӣ реша медавонад. Ягона илоҷ: сармуҳаррири «аҳли фаҳм»-атонро «розӣ» кунеду ба сафари хидматӣ равед ба ягон ноҳияи қафомонда. Ӯам чанд рӯз аз теги нигоҳи таънабори занатон, ки аз теги қаламатон гиронтар аст, мераҳеду ҳам ба хона «як чиз – ним чиз» чамъ карда меоред.

Чавзо (23.05 – 21.06)

Ин ҳафта бештар истироҳат кунед, чунки аз бебарорихои коратон ва танқидшунавӣ дар чапираҳои рӯзнома хеле хаста шудаед. Бештар хоб равед: ин ҳафта ҳафтаи хобҳои хуш аст. Аз чумла, хоб хоҳед дид, ки сармуҳаррир шудаеду дар як он ба номатон вожаҳои ғурурафзову гӯшнавози мӯхтарам, устод ва шеф илова шудааст ва дигар навиштаҳоятон дар чапираҳо ҳама чун шохасару мӯъчизаи қалам тафсир мешаванд.

Миёнаҳои ҳафта қахрамони яке аз мақолаҳои таърифиятон ба аёдати Шумо омада, ба як пиёла чой даъват мекунад. Аз ин фурсати муносиб истифода бурда бештар мурғқабоб хуред. Ин ҳам чон гирифтани мурғи илҳоматон мадад мерасонаду ҳам шикаматон баҳазур сер шуда, нерӯи қаламкашиатон меафзояд.

Саратон (22.06 – 22.07)

Ба мавзӯи маориф рӯй оваред, ин мавзӯ ҳоло бозоргир аст. Ба ин васила бо як тир чанд нишон мезанед: ҳам обрӯй пайдо мекунад, ҳам ба сафи қаламкашони ҳамқадами замон ворид мегардед ва ҳам дар мактаб омӯзгорон дар муносибат

бо фарзандонатон эҳтиёткор мешаванд. Ҳатто, бо фармони вазири маориф фарзандони мактабхони Шумо аз пардохти сатилпулию пардапулию боз чандин ... пули дигар озод мешаванд.

Мақолаатон дар бораи форигболиҳои сарвари идораи обу корез, ўро саҳт ба ғазаб овардааст. Эҳтиёт шавед, боз ба саратон об нарезад!

Асад (23.07 – 22. 08)

Ситораҳо гувоҳӣ медиҳанд, ки ин ҳафта яке аз муҳолифони эҷодиёти Шумо ба садамаи нақлиёти гирифтور гашта меафтад. Навиштани таъзияномаи муфассалро дар рӯзнама ба шумо бовар мекунанд. Чунон пуртаъсир ва дилсӯзона менависед, ки бар асари он сармуҳаррир рӯзи дароз фик-фик гиря карда мегадад. Ба ин васила Шумо ниҳоят ҳам жанри худро меёбеду ҳам истеъдодатон эътироф мешавад ва ҳам чун устоди таъзиянависӣ маъруф мегардед.

Фаромӯш накунед, ки зодрузатон наздик меояд. Майдачуйдахоро як сӯ гузореду дар бораи як-ду «фигураи иқтисодӣ» мақолаи таърифӣ нависед: зодрузатон хотирмон хоҳад гузашт.

Сунбула (23.08 – 22.09)

Ин ҳафта муваффақ мешавед, ки чор маротиба садди чин (манъи котиба) – ро раҳна зада. Ба назди сармуҳаррир дароед. Вобаста ба ин маҳорати хушомадгӯиятон хеле рушд меёбад.

Як донишҷӯи коромӯз (практикант) – ро ба Шумо вобаста мекунанд. Муборак бошад: аз ташвиши оббиёриву чоймонӣ ва овардани нони гарм муваққатан ҳам бошад, раҳидед.

Рӯзҳои истироҳат ба ғазаби хушдоманатон гирифтور шуда, қаламро бо чорӯб иваз карданатон аз эҳтимол дур нест.

Мизон (23.09 – 22.10)

Китоби дӯстдоштаатон «Таомҳои болаззат» – ро як сӯ гузошта, таъҷилан фарҳангу луғатномаҳоро варақгардон кунед. Ҳоло ба Шумо вожаву ибораҳои ситоишии игроқвору болохонадор чун обу ҳаво заруранд, зеро сармуҳаррир ба анъанайи дерини худ содиқ монда. Боз як мақолаи ғачу пурғалат навиштааст. Дар таърифи он Шумо бояд бо истифодаи вожаву ибораҳои навиштаатон аз дигарон гӯйи сабақат бубаред.

Дар охири ҳафта ба шикасте мувочеҳ хоҳед гашт: мушҳо нонпораҳои қоқи ғалладони мизатонро ба яғмо мебаранд.

Ақраб (23.10 – 22.11)

Ба бахти Шумо, сармуҳаррир мизу курсии дафтари корашро иваз мекунад ва ба шарофати ин Шумо соҳиби мизу курсии «нав» (собик мизу курсии сармуҳаррир) мешавед ва ниҳоят, аз ғичир – ғичири асабхарошу илҳомкуши мизу курсии шалақатон халос мехуред. Сармуҳаррир, ҳатто, илтифоти фавкуллода намуда, каламмонаки кӯҳнаашро низ ба Шумо эҳдо мекунад. Акнун ҳама гумон мекунанд, ки Шумо одами наздики ӯ мебошед.

Дар миёнаҳои ҳафта дар ҳаёти оилавӣ ба «садама» дучор меед. Бинобар шабҳои дароз дар паси миз нишастану ба нависонавис машғул шуданатон занатон масъаларо кӯндаланг мегузорад: Ё ман ё қаламу қоғаз!

Қавс (21.11 – 22.12)

Оғози ҳафта бароятон бебарор аст. Ранги каламатон, қоғазатон, захираи мавзӯятон ва ниҳоят, пулатон тамом мешавад. Вале дар охири ҳафта навгоние дар идораи рӯзнома начотбахшатон хоҳад шуд: шуморо хазинадор (қассир) таъйин мекунанд. Акнун «қатраҳо» (тангаҳои маоши ҳамкорон ва боз саховатмандии бархе аз онҳо ҳангоми маошгирӣ) Шуморо дастгир хоҳанд шуд. Чун рамзи сипос ба ин ҳодисаи гуворо дар рӯзнома рубрикаи наве бо номи «Қатраҳо» таъсис хоҳед дод. Бағайрату чобук бошед, ки ба рубрикаи «Дарё» хеле наздик омадед.

Танҳо ин раванд – «Дарё» гаштани «Қатраҳо»-ро тезонед, ки анқариб зодрӯзи сармуҳаррир фаро мерасад.

Чаддӣ (22.12 – 21.01)

Оғози ҳафта бароятон хотирмон хоҳад буд. Дар хонаатон барқ хомӯш мешаваду Шумо дар хирарӯшани шамъ аз хунукӣ дарақ-дарақ ларзида, бо дастони ларзон варақ-варақ мақола менависед. Вобаста ба ин ҳолат ҳусни хататон тағйир меёбад ва мудирӣ шӯба ба моли Шумо будани ин дастнависҳо шубҳа мекунад.

Дар поёни ҳафта доираи мавзӯяхоятон фарохтар мешавад:

ба масоили вобаста ба сӯзишворӣ даст мезанед, чунки бар асари маоши ночизатон «Запарож» – атон бе бензин мемонад.

Давл (22.01 – 20.02)

Шуморо тадричан бемории бузургманишӣ (шизоферинея) ба қабзаи худ мегирад. Хабарӣ одиятонро шоҳкорию мақолаи нимкораатонро шоҳасар муаррифӣ мекунад. Ҳатто, ба саломи баъзе «мухбирча»-ҳо ҷавоб ҳам намегӯед. Шуморо ҳамчун масҳара баррои навиштани мақолае ба беморхонаи касалиҳои рӯҳӣ хоҳанд фиристод. Ғайричашмдошт Шумо аз ин ҷо мақолае менависед, ки воқеан ҳам, дар сатҳи баланд аст. Ин мақолаатонро зери рубрикаи «Забони мурғонро мурғон медонанд» ҷоп мекунад.

Охири ҳафта дарк мекунад, ки навиштаҳоятон «андаке» ғачанд. Аз ин рӯ, рӯзҳои истироҳатро бо хӯрдани қанду асал, шакалод ва шириниҳои дигар мегузаронед.

Ҳут (21.02 – 20.03)

Бештар ба варзиш машғул шавед, зеро ситораҳо гувоҳӣ медиҳанд, ки кадоме аз рӯзҳои ҳафта ҳангоми бозгашт ба хо-наатон чанд авбошон бо нидои «Сарашба зан!» ба Шумо ҳамлавар хоҳанд шуд. Инҳо зархаридони ҳамон роҳбари воломақомеанд, ки Шумо зимни мақолае танқидаш карда будед. Машғули бо варзиш барои ҷимояи худ ба Шумо мадад хоҳад кард, вале ба ҳар ҳол то паст шудани алангаи оташи ҷаҳли саратон, ки василаи асосии самармандии қаламатон ва дарёфти як бурда нонатон аст, кулаҳхӯд (каска) пӯшида гар-дед.

Сари Шумо саломат бошад, сардор маҳв хоҳад шуд.

АЧАБ ГАПУ САВДОЕ

(Резаҳикоёти ҳаҷвӣ)

Илочи воқеа пеш аз вукӯб

Ба занам чӯроби нав харидам. Аз шодӣ шаб аз пояш на-
кашида хоб кард. Ман, ки нияти рӯзи дигар барояш мӯза ха-
ридан доштам, аз раъям баргаштам.

Ният

Устод Исомиддини Салоҳиддин ба ман арз карданд:

– Вақтҳои охир худро хеле бад ҳис мекунам, саломатиям
хуб нест. Бо ин ҳама, ният дорам, ки қайдҳоямро дар бораи
устод Рӯдакӣ ба ҳам оварда асаре иншо кунам.

– Устод, умр ғанимат аст, истироҳат кунед. Мебинам, ки
саломатиятон дар ҳақиқат хуб нест. Чӣ лозим ба Шумо дар
ин ҳолат чунин ташвишҳо? – меҳрубонӣ кардам ман.

– Дуруст мегӯӣ, шогирд, – гуфтанд устод, – вале ман
намехоҳам ба назди Рӯдакӣ дасти холи равам.

Мувофиқат

21 аризаву шикоят навишта, 15 касро миёнарав карда, ра-
со 33 рӯз даводав намуда, ниҳоят соҳиби телефон шудам. Аз
қаҳру ғазаб меларзидам. Вале рақами телефонро дида, ханда-
ам омад: 21-15-33.

Айни муддао

Дар имтиҳонгоҳ шиоре овехтанд: Ба хомӯшӣ риоя намоед!
Ба ҷону дил пазируфтанд ин даъватро донишҷӯёни чаласавод.

Ачиб

Дар рӯзномае хондам: Ё дар назди ҳозирин
ғайриҷашмдошт бод шикаст.

Ачабо, магар ин ҳолатро ҷашмдошт ҳам шудан мумкин?!

Ай-йа-йа

Як ошноям ба ман нақл кард:

– Писарчаамонро, ҳар гоҳ ки аз миён поёнаш урён мешуд,
«ай-йа-йа» мегуфтем. Рӯзе ўро ба кӯдакистон мебурдам. Дар

роҳ чашмаш ба зане бархӯрд, ки домани хеле кӯтоҳ ва поҳои урён дошт:

– Дадаҷон, дадаҷон, ин холаам «ай-йа-йа» шудааст, – бе-ихтиёр нидо кард писарчаам.

Ченак

Ба ҳафтаномаи «Тоҷикистон» мақолае супоридам. Хеле кӯтоҳ карда чоп намуданд. Ба дил аҳд кардам, ки агар онҳо низ ба ҳафтаномаи мо ягон мақола диҳанд, айнан ба миқдоре, ки мақолаи маро карданд, кӯтоҳ карда чоп мекунам.

Дере нагузашта, дар ҳақиқат, онҳо ба мо мақолае фири-стоданд.

Вале ман ба азми худ устувор будам ва айнан ба андозае ки мақолаи маро кӯтоҳ карда буданд, мақолашонро кӯтоҳ кардам. Дар натиҷа аз он чизе намонд, ба чуз аслу насаби му-аллиф.

Тақриз

«Шутур» ном ҳикоятронро хондам. Хуб, вале баъзе чойхояш ноҳамвор. Масалан, дар он чое, ки сухан дар бораи кӯҳони шутур меравад.

Дуо

Аз кӯрпафурӯше чанд кӯрпа харидам. Ба аҳли қалам эҳтироми баланд доштааст, ки аз нарх андаке гузашт карду хоҳиш намуд:

– Устод, як дуои нек диҳед.

Ман даст ба дуо бардоштам:

– Илоҳо, бехтарин, ширинтарин, гуворотарин ҳодисаҳо хар чи бештар дар зери кӯрпаҳои Шумо ба вуқӯъ бипайванданд.

Ҳақпараст

Ҳамдеҳаи мо бобои Хуррам марди бисёр чиддиву ҳақпараст аст: на мемонад, ки ҳақашро касе хӯраду на ҳақи касеро меҳӯрад.

Боре ӯ аз шаҳр ба деҳа баргаштани мешавад. Роҳкиро аз шаҳр то деҳаи мо 1,5 сомонист. Бобои Хуррам ба ронанда ду яксомонӣ дароз мекунад. Ронанда 50 дирам бақия намеёбад, ки намеёбад. Аз ноилоҷӣ бобои Хуррам аз деҳаамон ду деҳаи дигар дуртар рафта (то он деҳа роҳкиро ду сомонӣ), аз мусо-фиркаш мефарояд ва пиёда ба деҳа бармегардад.

Ҳамин гуна ҳақпараст аст бобои Хуррам!

Беандеша

Як дӯстам меҳмони ман шуд. Бо шир зиёфат додам. Баъд сӯҳбат ороistem. Чӣ шуду гапамон гурехт ва ӯ сари чаҳл маро «гов» гуфт:

Ман, албатта ранчидам: – Маро «гов» гуфтӣ-а?! Ақаллан аз ширам андеша накардӣ!

Аҳли фаҳм

Мо – як гурӯҳ рӯзноманигоронро ба иҷлосияи Маҷлиси намояндагон даъват карданд. Иҷлосия оғоз ёфт. Ба мо яктоӣ аз лоиҳаи рӯзномаи он доданд. Ман хеле дар ташвиш будам, зеро якуним соат пас бояд ба мулоқоти гуворое ҳозир мешудам. Аз ин рӯ, бар асари бетоқатӣ дар гӯшаи нусхаи лоиҳаи рӯзномаи иҷлосия, ки зери даст доштам, чунин навиштам: «Ба рафиқ С. Хайруллоев! Хоҳишмандам, иҷло-сияро дар якуним соат ба анҷом расонед!»

Бо ҳамин гӯё худро хеле таскин бахшидам, вале аҷобат он буд, ки иҷлосия расо якуним соат пас ба анҷом расид.

Силоҳчанг

Сӯи бевазани ҳамсоя камони абрӯ парондам. Ӯ тири нигоҳ ба ман бияфканд. Занам оғаҳӣ ёфта, дастонашро ханҷар кард.

Чанг сар шуд.

Бузургдошти забон

– Дар мо бузургдошти забони модарӣ дар сатҳи олист, – иддао мекард сарвари милиса дар анҷумане. – Масалан, пештар милисаҳои мо ба ҷинояткор чунин мурочиат мекарданд: «Шӯрапушти лаънатӣ, кани пушти хонаатро гардон, як калтаккӯб кунем».

Таассуф

Орзу кардам, ки чун дар қиссаи «1001 шаб» ба маҳбубаам 1001 шаб афсона гуфта, дилашро ба даст орам. Ва 1001 афсона омӯхтам. Вале чун ба маҳбубаам шабе як афсона гуфтам, ӯ худро ба оғӯшам партофт. Ҳайфи заҳматҳои афсонаомӯзиям!

Шутурмурғ

Ду нафар ба маслиҳат шутурмурғеро дуздиданду ба даст афтоданд. Ба қозӣ яке пора доду дигаре не. Ба порадода чун мурғдузд ҷазое кӯчак доданду ба дигарӣ чун шутурдузд ҷазое бузург таъйин намуданд.

Чунин фарҷом ёфт қиссаи шутурмурғдуздӣ.

Атрдузд

Соддамарде аз китобе ин мақолро хонд: «Хар чизи дуздиро бўяш барояд». Боре, чун дар куча аз пахлуи зане мегузашт, бӯи атр бар машомаш расид. Дарзамон ёд аз он мақол карда ба дил овард, ин зани бадкирдор яқин аз кучое атр дуздӣ карда.

Таъзиянома

Гурӯҳе аз кормандони бетарафи фермаи бўрдокипарварӣ ба сарвари корхона Қўтосбеки Зотизода бинобар аз курсии мансаб дур андохта шуданаш изҳори ҳамдардии чуқури чуқур намуда, ба ҳамаи хушомадгӯён ва косалесонаш сабри чамил таманно мекунанд.

Дарбон

Забоншиносе ба нафақа баромаду дар коргоҳе дарбон шуд. Баъзе коргарони каллоб рӯйрост маҳсулоти коргохро аз дар бароварда мебурданду ўро парвое набуд. Чун роҳбарони коргоҳ ба ин рафтори забоншиноси дарбон эътироз гирифтанд, гуфт:

– Вазифаи ман, чунонки аз номаш – дарбон бармеояд, дарро бонӣ кардан аст, ба дигараш қорам не. Дарро набаранд, шуд.

Баъзе норасоиҳо

Мунаққиде ба маъракаи дӯсташ рафт. Ба ӯ «мувофиқи расму оин» гӯён калӯшу куртаю эзор доданд. Аз ин илҳом гирифта, бо номи «Расми хуби тоҷиконро гум макун» мақолае навишт, ки анҷом бо ҷумлаи зер дошт:

Мутаассифона, дар расму оини тоҷикон баъзе норасоиҳо мавҷуд аст. Чунончи, дар маърақаҳои алоҳида ба ашхоси мӯътабар «мувофиқи расму оин» гуфта, калӯшу куртаю эзор медиханд, вале додани токиро фаромӯш мекунанд.

«Шукрона»

Кӯҳҳои осмонбӯс дорем, хирманҳои осмонбӯс дорем, қуллаҳои осмонбӯс дорем, ваъдаву нақшаҳои осмонбӯс дорем ва инанк, шукр, ки соҳиби нархҳои осмонбӯс низ гаштем.

Ишора

Дар бораи муносибати бисёр ҳам хуби арӯсу хушдомане хикоя навишта ба рӯзномае супоридам. Зуд ва бетаҳрир чоп шуд, танҳо зери унвонаш ишорае овардаанд: хикояи фантастикӣ.

Чойи хунук

Писарчаам аз ман 20 дирам талаб кард, то яхмос бихарад. Гуфтам, ки пули майда надорам. Вале ӯ талабашро такрор кард. Чун ташна будаму машғули кор, шарт гузоштам, ки агар аз ошхона бароям, як пиёла чой хунук орад, 20 дирам хоҳам дод. Ӯ дарзамон шартро иҷро карду соҳиби яхмоспулӣ шуд.

Рӯзи дигар низ чун машғули кор будам, писарчаам боз яхмоспулӣ талаб кард. Қотеъона гуфтам, ки пули майда надорам. Писарчаам малӯл гашта, ниҳоят умедворона гуфт:

– Дадаҷон, аз ошхона бароятон як пиёла чой хунук орам?

Ватандӯстӣ

Се тан дар тарабхона менишастем. Сухан аз фидокорию ватандӯстӣ буд. Яке дар фарҷоми нӯшбодаш, чун аз санг доштани гурдаи ман огаҳӣ дошт, лутф кард:

– Барои он менӯшем, ки Муродӣ сихату саломат аз гурдаҳояш сангхоро дур созад.

Ман бар асари мавзӯи асосии сӯхбатамон дарзамон посух гуфтам:

– Дӯстам, ман нахуст гурдаҳоямро аз ташхиси дақиқ мегузаронам. Агар маълум шавад, ки сангҳои он аз соҳилҳои дарёҳои мамолики дигар, ки замоне мусофират доштам, чой дар гурдаҳои ман пайдо кардаанд, аз онҳо ҳатман халосӣ хоҳам چуст. Вале чун муайян шавад, ки ин сангҳо ба Тоҷикистон азиз мутааллиқанд, ҳаргиз онҳоро аз чой гармашон бечо нахоҳам кард. Бигзор бимирам, вале санги Ватан бо ман бошад!

МАНУ ЗАНАМ

(Қиссаи ҳаҷвӣ)

Оғоз

Ханӯз хеле хурдсол будам, ки рӯзе ба кадом як ҳофизи кӯчагӣ тақлидкунон сумаки додарчаамро чун баландгӯяк пеши даҳон оварда, дар рӯи ҳавлиямон «концерт» барпо кардам:

*Во алами зангирӣ,
Зан нагирӣ, мемирӣ...*

Модарам аз тамошон ин қилиқҳои ман ба вачд омада ва ба фаҳми худ чӣ хулосае бароварда, хитоб кард:

– Писараки ашӯлахонакам, Худо хоҳад, ман барои ту як арӯс ёфта медиҳам, ки очеш мучӣ накарда бошад.

Аз ин ваъдаи модарам як меҳрубонии самимие эҳсос карда, бо рӯҳбаландӣ якбора ва суруди дигар гузаштам:

*Ёри чонам, биё!
Меҳрубонам, биё!*

Ин дам шояд аз ҷозибай суруди ман бошад, ки табассум бар лаб Суғдия ба ҳавлиямон даромад. Ӯ ҳамсоядухтари мо буд ва дар синфи даҳум мехонд, хеле санъандӯст буд, овози дилнавоз дошту сурудҳои ошиқона. Модарам ҳар вақт ҳамин Суғдияро дар назар дошта мегуфт:

«Бисёр ошиқонаву бадард мехонад, гӯрсӯхта. Аниқ, ягон балоя медонад». Хулоса, Суғдия омаду сумахро аз дасти ман гирифт (ин «микрафон» ба ӯ дарзамон маъқул шуд ва ҳарчанд мувофиқашро, ки дар гаҳвораи хоҳарчаам буд, пешниҳод кардам, напазируфт) ва гӯё дар ҷавоби ман суруд хонд:

*Ман омадаам, вой-вой, ман омадаам,
Зи шиқ фарёд кунам.
Ман омадаам, ки ноз бунёд кунам,
Ман омадаам, во-о-о-ой !!!*

Ман ба вачд омада, Суғдияи нозанинро чун апаам бӯса кардам (ман аз хурдӣ бӯса кардани занонро дӯст медоштам). Бӯса кардаму яке ба хотирам суханони чанде қабл гуфтаи модарҷонам омад: Барои ту як арӯсе ёфта медиҳам, ки очеш мучӣ накарда бошад.

Андешидам, ки чунин арӯс чӣ гуна бошад. Аз Суғдия пурсидам:

– Апаҷон, арӯси очеш мучӣ накарда чӣ хел арӯс аст?

– Арӯси очеш мучӣ накардагӣ арӯсест, ки ўро ғайр аз очеш дигар хама мучӣ кардагӣ, – ҷавоб дод ў.

Бинам, чеҳрааш чиддӣ. Тарбуз аз бағалам афтод. Ҳиссиёти ноговоре тамоми вучудамро фаро гирифт. Худро тахқиршуда дарёфтам. Суғдия ин ҳолати маро мушоҳида карда, даст ба сарам гузошт.

– Азизакам, ба ту чӣ шуд?

Суханаш омехтаи меҳру дилсӯзӣ буд. Илова бар ин, дастони мулоимаку форами ў саҳт хушам омад. Табиатам чунин аст, ки ин гуна муносибат маро саҳт мефорад ва далеру рӯҳбаланд месозад. Аз ин ҷост, ки зуд яхам об кушод ва часуруна аз Суғдия пурсидам:

– Апаҷон, Шуморо ягон кас мучӣ кардагӣ?

– О, ҳозиракак худат мучӣ кардӣ-ку, балоча!-қаҳ-қаҳ хандида посух дод Суғдия.

Ҳис кардам: ки суолам ба ў форида. Аз ин сабаб далертар шуда, боз гуфтам.

– Не, апаҷон, ман мучии дигар хела дар назар дорам. Масалан, мучие, ки ҳамсол ё каси калонсолтар карда бошад.

Ин дафъа Суғдия баландтар хандид. Чашмонаш ҳам механдиданд. Абрӯвонаш ҳаракатҳои аҷоиб мекарданд. Дар рухсораҳои гулгунаш нӯги бинии лӯхтаки хоҳарчаам барин чуқурчаҳои зебо пайдо шуданд. Кокулонаш алвонҷ хӯрданд. Аз зарби хандаи мастонааш тамоми пайкари зебоаш меларзид. Махсусан, ларзиши ду барҷастагии сари синааш ҷолибу диққатрабо буд ва ҳуши маро рабуд. Дар дилам хоҳише саҳт пайдо шуд, ки хандаи ин парипайкар бардавом бошад, то ки ман аз тамошояш сер шавам. Ба бахти ман, хандаи Суғдия авҷ мегирифт. Ларзиши сари синааш ҳам бештар мешуд, ба дараҷае ки ман хавотир шудам; мабодо ин ду тӯбчаи сари синааш канда шуда афтад! Бо ҳамин андешаи кӯдакона даст ёзида, аз рӯи ғамхориву эҳтиёт ҳарду «тӯбча»-и Суғдияро маҳкам доштам. Ў зуд ором шуду дастони маро пӯчида аз худ дур кард ва гуфт:

– Ў, балоча-е! Барвақт калон шудай-ку! Боз ин чӣ қилиқ?! Ман хичолат кашидам ва узр пеш овардам.

– Апачон, ман тарсидам, ки мабодо осебе аз зарби ханда ба шумо расад. Охир, ончунон хандидед, ки...

– Ҳа, ана, гап дар кучо будааст, – андаке нарм шуда, бо нимтабассум гуфт Суғдия ва яке андешамандона ба кадом нуқтае нигариста афзуд: – кошкӣ, Исфандиёр низ чун ту «тарсончак» мешуд...

Аз ин суханони ӯ чизе нафаҳмидам, танҳо бо дили кӯчаки худ андаке дарк кардам, ки чӣ рози чиддие дорад ин олиҳаи хуш...

Чунин муносибатам бо Суғдия дар хотирам як нақли модарамро зинда кард. Ӯ боре ҳикоят кард, ки падарам ба муносибати чорсолагиям бароям тӯбчаи майдаяки пурнақше тӯҳфа кардааст. Ман онро хеле дӯст медоштаам ва ҳар кучо, ки равам, бо худ мебурдам. Як рӯз модарам ба хонаи холаи Гулистон меравад ва маро низ бо худ мебарад. Ман, албатта, тӯбчаро бо худ гирифтаам. Дар хонаи холаи Гулистон тӯбчаам гум мешавад. Ҳама чоро мекобанд, намеёбанд. Доду фарёди ман ба фалак дакка мезанад. Яке чашмам ба сари сини барҷастаи холаи Гулистон афтода, даъво мекунам, ки он кас тӯбчаро дуздида, ана дар сари синашон пинҳон кардаанд.

Ҳарчанд ба ман мефаҳмонанд, ки ин тур нест, бовар намекунам. Ниҳоят, холаи Гулистон «ин бачаат тоза якрав будааст-ку» гӯён курташонро кашида, синабандакашонро кушода, маро бовар мекунонанд, ки он ҷо на тӯбчаи ман, балки чизи дигар пинҳон аст...

Бармегардем ба назди Суғдия. Ӯ азми рафтан кард. Афсӯс дар дил хӯрдам, ки сӯхбатамон фарчоми нек пайдо накард ва ҳам суолам бепосух монд. Духтарак ин андешаи маро пай бурдагӣ барин гуфт:

– Бозорбой, агар бисёр майли доништан дошта бошӣ, бидон, ки маро як-ду кас мучӣ кардагӣ. Ҳамон хел мучиҳои ту мегуфтагӣ. Лекин модарам мучӣ кардагӣ ё не, намедонам. Ҳа, воқеан, балоча, ҳамон мучиҳои ту мегуфтагири бӯса мегӯянд. Як маротиба маро ҳамсинфам Фарзон бӯса кард. Ҳодиса ногаҳон ба вуқӯъ пайваст. Фарзон аълохонтарин ҳамсинфи мо, сардори синф буд. Боре масъалаеро аз риёзиёт ҳал карда натавониста, назди ҳамсинфон меравад, вале боз ҳам роҳи ҳалли масъаларо намеёбад. Ниҳоят, назди ман ҳам омад. Рӯй катчаи назди ҳавлиамон китоби «Лайлӣ ва Мачнун»-ро ме-

хондам. Фарзон бо узр арзи матлаб кард. Роҳи ҳалли масъаларо ба ӯ фаҳмондам. Аз шодӣ шояд беихтиёр маро бўса карда, «Ура» гуфт. Аз садои «Ура»-и ӯ падарам аз хучраашон берун бароманд. Хайрият, Фарзон аввал бўсида, баъд «Ура» гуфт. Дар акси ҳол падарам ба мо «Ура!»-и худро мегуфтанд. Дафъаи дигар рухсораҳои маро лаби Шодон зиёрат кард. Ӯ соли гузашта мактабро хатм намуд бо баҳои аъло, вале волидайнаш пул наёфтанд, ки идомаи таҳсилашро таъмин созанд. Озими Русия шуда, гуфт, ки ҳам бо мардикорӣ пул меёбаду ҳам он ҷо таҳсил мекунад. Пеш аз рафтани ӯ ба ҳама хайрихӯш кард. Маро ба танҳои хоста, чизе гуфтани шуд. Натавонист. Ниҳоят, бо як ҳаракати босуръату ногаҳонӣ аз ду рухсораам бўсиду зуд нопадид шуд. Ана, ҳамин тавр, Бозорбой, хамашро ошкоро гуфтам. Акнун дилакат ором шуд?

– Апаҷон, яъне ки Шумо ҳам арӯси очеш мӯҷӣ накардагӣ мешавед-а? – боз пурсидам ман.

– Аз афташ, ҳамин хел, – хандида ҷавоб дод Суғдия ва сӯи ман чашмак зада, «то концерти оянда» гуфта, ҳавлиямонро тарк кард. Ман хурсанд шудам, ки хайрият сӯхбатамон бо хандаи дилрабои Суғдиябону анҷом ёфт. Илова бар ин, ман бисёр маълумоти ҳаётан муҳим ба даст овардам, ки ҳатто баъзан ба разведкачиёни барҷаста низ даст намедихад. Лекин... Хандаи Суғдия! Эҳ, Суғдия! Аз шакалод ҳам ширинтар аст хандаи ту!

... Ва ман сумаки додарчаамро ба даҳон наздиктар оварда, «концерт»-амро анҷом додам:

Хандиданош, хандиданоша бинед,

Нозиданош, нозиданоша бинед.

Ин дам боз модарам назди ман пайдо шуд, табассуми малех ба лаб дошт. Ман ба ӯ нигариста, хеле чиддӣ ба қатъӣ гуфтам:

– Модарҷон, кӯшиши Шумо беҳуда, ман ҳаргиз духтари очеш мӯҷӣ накардаро ба занӣ нахоҳам гирифт!

* * *

Нахустсӯхбати чиддиям бо Суғдия маро якбора якчанд сол калон кард. Баъдтар боз чандин маротиба бо Суғдия сӯхбатҳои хоса оростам, ба бисёр суолҳои махсусам ҷавобҳои саҳеҳ гирифтам. Суғдия бисёр чизҳоро ба ман «нишон дод», ки то ин дам бо ду чашми кушода намедидам. Ман

мекӯшидам, ки ягон хушгӯйе карда ё соддалавҳие содир намуда, Суғдияро хандонаму тамошояш кунам. Гоҳ ҳис мекардам, ки ин шайтондухтараки нозанин (ибораи модарам) маро лӯхтаквор бозӣ медоронад. «Бигзор чунин бошад, – мегуфтам ба худ, – чизе ки бошам, дар дасти Суғдия бошам». Афсӯс, ки бахт аз ман рӯй тофт, волидони Суғдия ба шаҳри ҳамсоя кӯчида рафтанд. Суғдиябону низ маро тарк гуфт. Ҳамин тавр, қиссаи ману Суғдия ба анҷом расид.

Гуфта ояд, ки ин қисса ба мавзӯи қиссае, ки дар ибтидо омада, чӣ иртиботе дорад? Ростӣ гап, агар ҳамин тавр намеркардам, кӯрнамакӣ мешуд, зеро нахустконсултатсияро дар мавзӯи ҳаёти оилавӣ, муносибати зану шавҳар, дунёи муҳаббат, ишқу ошиқӣ ман маҳз аз Суғдия гирифтаам ва чӣ қадар консултатсияҳои шавқовару пурмазун, меҳрубонона, самимӣ... Агар бархе аз омӯзгорони имрӯза мебуданд, бешак, барои ҳар як чунин консултатсия аз ман на камтар аз 10-15 сомонӣ дармехостанд. Хулоса, тавассути Суғдия ман баробари хатми мактаб ба ҳаёти оилавӣ таппа-тайёр будам. Аз тарафи дигар, хизматҳои Суғдия барои ман ройгон нарафтанд, зеро пас аз ду соли мактабро хатм карданам модарам ба нею нестонам нигоҳ накарда («дар лабақат не-не-не, дар дилақат ҳа-ҳа-ҳа» гӯён), аз шаҳри ҳамсоя барои ман, ба қавли худаш, як арӯси очаш мучӣ накардари овард. Шаби тӯй дурустгар ба рӯи арӯс нигарам... Худоё, Суғдия! Не, аниқтараш нусхаи бекамукости Суғдия. Дурустгар сӯҳбат карда, фаҳмидам, ки арӯси ман хоҳари Суғдия – Сулҳия будааст. Ҷ-ӯ, Суғдияи шайтон-е, ана барои кӣ тайёр мекардааст маро!

Дар тамоми ҳаёти оилавиям ман аз «дастурхон»-и Суғдия, ҳозирчавобиҳову тадбирсозии суғдияворона васеъ истифода бурдам ва месазад, ки номи ӯ дар сароғози қиссаҳои ману занам бошад. Ман ҳар воқеаи майда-чуйда ё камҳамиятро аз ҳаёти оилавиям нақл намекунам; қиммати вақти шуморо бояд донист, хонандагони азиз! Танҳо лаҳзаҳои фишурда нақл мекунам, ки ба ҳаёлам, ханда бар лабони шумо эҳдо мекунанд, зеро ман ошиқи хандаам, хоса хандае чун хандаи Суғдия...

Инак, қиссаҳои ману занам.

* * *

Ончунон ки аз оғози қисса дарёфтед, номи ман Бозорбой. Ин аз он сабаб, ки рӯзи бозор таваллуд шудаам. Аслан, бояд

рӯзи дигар таваллуд мешудам, вале азбаски сардори корхонаи модарам шахси хеле сахтгиру бӯингап будаасту ҳатто варақои беморию чун сабаб қабул намекардааст, ӯ (яъне модарам, на сардори корхонаи ӯ) маҷбур шудааст, ки маро рӯзи ғайрикорӣ, яъне рӯзи бозор таваллуд кунад. Вале ин ҷо аввали гап аз дигар боб аст.

Дирӯз якшанбе буд. Ману завҷаам бозор рафтем. Зан дар бозор чун чуғз дар вайрона будааст, сари ҳар кулӯхе чағ-чағ мекунад. Қисса аз ҳасиб оғоз ёфт. Дар даромадгоҳи бозор ҳасиб мефурӯхтанд. Занам майли ҳасибхӯрӣ кард. Ҳуш аз сарам парид. Охир, нархи ҳасибро худатон медонед-ку. Чӣ кор карданамро надониста, ноилоҷ ягона ҳунарам – қофияпардозиву суханбозиро истифода бурдам ва ба бозоргардиямон чунин ҳусни оғоз бахшидам:

*Дафъаи дигар агар маош гирам, ё насиб,
Мехарам бегуфтуғӯ баҳри ту як метир ҳасиб.*

Занам лабҳанде карду лабонашро, гӯё аз ҳасиби бисёр хӯрдан рӯғанолуд шуда бошанд, лесид. Баъд гузори мо ба растаи мевачот рост омад. Зани ман мурдаи рӯи мева. Пешаш ягон меваро ном гирӣ, рӯирост худро ба бало гирифта мекуни. Моҳе пеш мехрам тофту дар борааш «ду рӯякат – ду анор» гуфта шеър хондаму дар бало мондам, «мемуреду бароям анор ёфта меоред» гуфт. Боз дар нимашабӣ.

Хайрият, ҳамсоёмон анорфурӯш. «Занам бемор таб карду анор мехоҳад», – гӯён ду дона анор гирифтаму ба худ андешидам, ки ҳоло ҳам шукр, ки «пеши барат ду банан» нагуфтам. Набошад, ман кучову Ҳиндустон кучо... Аз қисса дур наравем. Ману занам дар растаи мевачот. Занам хоҳиш кард, ки як-ду кило мева харам. Дар чилаи зимистон нархи мева ба кучоҳо дакка мезанад, ба ҳама маълум. Аз ин рӯ, ба деги илҳомам кафгир задам. Ин сатрҳо рӯ заданд:

*Занак гар меҳр мемонад ба мева,
Шавад охири қор, албатта, бева.*

«Аз шумо гап мегирӣ», – гуфт бо ишва занам ва гӯё пӯсти мевае ба гулӯяш дар монда бошад, ду-се маротиба чуқур-чуқур гулӯ афшонд...

Ана, мо дар растаи латтафурӯшон. Қора бало зад, меҳри зани ман ба латта аз мева кам не. Ҳатто, баъзан ман рашк мекардам ба латта. «Зани латтапараст миёни марда шикаст», – гуфтаанд дар урфият. Аслан, сабаби имрӯз бозор омадани мо

хам каму беш ба латта алоқаманд буд, яъне «як лату лути бозора хабар гирифта оем», – гуфтани занам. Ҳарчанд дар киссаам пули кироие набуд, розӣ шудам. Охир ман мард-ку!

– Мардак, ин матоъа, бинед, лоиқи тани ман, – гуфтани занам риштаи хаёлотӣ маро шартӣ канд. Як лаҳза лол мондам. Хайрият, боз мурғи илҳомам ба парвоз омад ва гуфтам:

Эй занакҷон, аз паи латта мадав,

Ман бароят мехарам оши палав.

– Оши палаватон даркор не, беҳтараш ана ин почомаро бароям харида диҳед, – ба эзори занонае ишора кард завчаам. «Булбулак»-и ман ночор боз ба хониш омад:

Агар гап дар сари эзор бошад,

Ягон хилватгаҳе даркор бошад.

– Муред Шумо, бешарм, – гуфт занам, – аз даҳонатон чӣ мебарояд, намедонед. Рафтем аз ин чо меравем. Набинаму насӯзам.

Тифоқо, гузорамон ба растаи хӯрокфурушон рост омад. Занам назди самбӯсафуруше такқӣ истод мошини бензинаш тамом шудагӣ барин. «Самбӯса мехоҳад, аз афташ, о, дар хона хаст-ку, харҷи беҳуда чӣ лозим» аз дил гузаронидам ман ва бо мақсади пешгирии «фалокат» чунин шарт гузоштам ба занам:

Насозӣ гар зи бӯса карданам шарм,

Бароят мехарам самбӯсаи гарм.

Занам гӯё самбӯса хӯрдабошад, лабонашро бо кафи даст пок кард...

Хумори нос тоқатамро тоқ карда буду носкадуи холиаамро пайваста мепалмосидам. Ба носфуруш пулу носкадуямро дароз карда, ба гӯши занам пичиррос задам:

Фарогатбахши одам нос бошад,

Барои шермардон хос бошад.

Занам ба ғазаб омад. Пичирросзанон ду-се сухани талху пичингомез гуфт ба ман. Ҷавобаш додам, ки: – Эӣ занак, огоҳ бош, ки бузургон таъкид намудаанд:

Занат гар талхгуфтору чатоқ аст,

Бидон, ин зол муштоқи талоқ аст.

Занам ба қафо, сӯи баромадгоҳи бозор баргашт, яъне қаҳр кард. Ман аз пасаш шудам, ўро расонида, бозорро, қаллобони бозорро, ашӯи бозорро расо танқид кардам. Гуфтам, ки ин бозор лоиқи харида тамошо нест ва суханонамро чунин хотима бахшидам:

*Баъд аз ин доништа бошӣ, эй занам,
Беҳтарин бозор баҳри ту манам.*

Ана, дар ҳамин вақт занам маро бо «силоҳ»-и худам боб кард. Ў яке ба сӯям теғ кашида нигаристу шоирона гуфт:

*Ту дар бозор бас додиям озор,
Кунун безор ман аз **ҳар ду** бозор.*

Хонандагони азиз аз аввали қисса огоҳ шуда буданд, ки номи ман Бозорбой аст ва аз ин рӯ, шоҳбайти занам кори маро кард. Мурғи илҳомаш хӯрус будааст ин муштипара. Хомӯш мондам, ки боз аз ин бадтар накунад. Аз баҳри қофиябозӣ ҳам баромадам. Эҳ, кошкӣ сардори коргоҳи модарам сахтгиру сахтгап намебуду модарам маро на дар рӯзи бозор, балки дар ягон рӯзи дигар таваллуд мекард!

* * *

– Аз чабри ту ман худро ба дарё мепартоям, – огоҳ кард маро занам.

– Майлаш, – розӣ шудам ман, – вале доништа мон, ки ман шино карда наметавонам.

– Ноӯҳдабаро, – таъна кард маро занам ва аз раъйаш баргашт.

* * *

Ҳар сахар ҳини ба кор рафтнам занам хоҳиш мекунад, ки дар бозгашт аз бозор ин ё он чиз биёрам. Он қадар ба дилам задааст хоҳишҳои ӯ! Хушбахтона, боре ҳангоми корравиям аз пасам баромаду чизе таъйин накард. Аз ин ҳодисаи нодир илҳом гирифта, барояш бо меҳру муҳаббат байти зеринро бадохатан гуфтам:

*Хоҳаме монанди чоруб бо ҳавас,
Аз қадамгоҳат бирӯбам хору хас.*

Занам яке такон хӯрдагӣ барин шуда гуфт:

– Ҳа, гуфтагӣ барин, чорубамон мушт барин шуда мондааст. Ҳини бозгашт аз кор аз бозор як чоруб харида оред.

* * *

Баъзан аҷаб содагиҳое дорад зани ман. Боре нияти гов харидан кардем. Бегоҳии дигар бинам, ресмонро ба танаи дарахте мебандаду мекушояд, мебандаду мекушояд. «-Ҳа, чӣ гап?», – гӯям, «бастану кушодани говро машқ мекунам», – гуфт.

– Ин тавр бошад, – гуфтам бо зарда, – биё, хорумол кардани говро дар тахтапушти ман машқ кун!

* * *

Мехрам тофту ба занам атр харидам.

– О, дар чавониям боре ҳам як катра атр нахарида будед, чӣ шуд, ки дар пириям илтифот кардед, – изхори тахайюр кард занам.

– Дар чавоният бӯингап набудӣ-дия! –чавоб додам ман.

* * *

Хоб дидам, ки ниҳоят орзуи деринаам амалӣ гаштаасту зани нав гирифтаам. Ва сари пуштаи пургуле бо ӯ дастобагардан менишастам, ки ногоҳ аз кучое дуоғӯён чун раъд ғуррида зани аввалам пайдо шуда, ба ман саҳт часпид. Ҳарду зан барои ман хуб талош карданд. Яке аз дасти ростам дошта ба ҷониби хеш мекашиду дигаре аз дасти чапам. Хуб дод гуфтам, вале онҳо ба кори худ овора буданду савори аспи ҷаҳл. Яке ҳарду дастам канда шуда, дар дасти занҳоям монданд, худам ба даҳшат афтада, гурехтам. Вале занҳоям дастҳоямро партофта, ҳамдигарро тела дода, тела дода аз паси ман шуданд ва зуд расида гирифтанду боз талош карданд маро. Дод гуфтам, аммо бефоида. Зани аввалам сарамро дудафта ба тарафи худ мекашиду зани дуюм суфт наомада, як қабза мӯи сарамро ба даст печонида, маро аз худ карданӣ мешуд. Худоё, ногаҳ сарам канда шуду дар дасти занҳоям монд. Вале ачибаш ин, ки ман намурдам, балки бо ду пой саломатам тани бесарамро гирифта гурехтам. Занҳои беинсофу номуросоям бошанд, каллаамро кадувор сӯе ғелонда, боз аз паси ман шуданду дастгирам карданд. Боз часпу талош барои ба даст овардани ман сар шуд. Ин дафъа онҳо ба пойҳоям часпиданд; ҳар яке аз як поям дошта, ҷониби худ мекашид. Аз дарди ҷонкоҳ фарёд мезадаму баробари он хайрон будам, ки чӣ хел бедахон овоз мебарорам, чӣ гуна бечашм мебинам. Ногоҳ пойҳоям низ аз танам канда шуданду тани бедасту сару по луб-лунда шудамондаам аз пушта ғелида-ғелида, ба сангу хори зиёде бархӯрда, ниҳоят дар ҳамворие ба кундаи дарахте дакка хӯрда қарор гирифт.

– Хайрият, – аз дил гузаронидам ман, – ба ҳар ҳол, акнун аз ин рӯзи сиёҳ халос хӯрдаму аз дасти ин ду бало растам. Лекин... хайхот, лаҳзаяке нагузашта, ҳар ду занам боз ба сарам аниқтараш, ба барам ҳозир шуданду бидуни таваккуфе ба танам часпиданд. Боз ҳам ба доду фарёдам эътибор надода, ар-

ра барин ин сӯ-он сӯ кашидандам. Ва ниҳоят, аз афташ, хаста шуда, ба рӯи ҳам пурнафрату пурғазаб нигариста, қарор гирифтанд. «Акнун шояд ором гузорандам», – як дараҷа осуда шудам ман беҳабар аз он, ки даҳшати дигаре интизорам будааст. Ногаҳон яке аз занҳоям аз кучое табаре пайдо карду ба зани дигарам бо зарда чизе гуфта, дами табарро ба миёнаҷои танам рост кард. Яқинам шуд, ки занҳоям ниҳоят муросо карданду акнун меҳоханд, ҳамин боқимондаи ман – танамро байни ҳам ду тақсим кунанд. Ва аз ин даҳшат ба ҳарос афтада, бо тамоми кувва додгӯён... бедор шудам. Завҷаам, ки дар паҳлӯям хоб буд, низ аз фарёди ман тарсида, «дадеш, чӣ гап шуд, чӣ гап шуд», – гӯён ҷаста хест.

Каме ба худ омада, «хайрият, хайрият», – гӯён арақи сару рӯямро пок кардам ва завҷаамро сабук ба оғӯш гирифта, «азизакам, ҷонакам, ту як умр ягонаи ман хоҳӣ буд, ягона»-гуфтам.

Бечора занам чизе нафаҳмида, хайрон-хайрон ба рӯям менигарист.

* * *

Соли 1991 буд ё 1992, ки маро аҳли коргоҳам номзад ба депутатӣ баргузиданд. Аз занам шодиёна гирифтаним шудам:

– Занак, маро ба депутатӣ пешбарӣ карданд.

– Чаро розӣ шудед, – гуррид занам, – ба ман як ҷуфт калуш ёфта дода наметавонеду ба ин қадар интихобкунандагон аз кучо пайдо мекунед, мардаки беандеша?

* * *

Субҳи 23 феврал буд.

– Мардак, – гуфт занам табассуми нодирашро арзонӣ дошта, – имрӯз иди Шумо, бароятон чӣ тӯҳфа кунам?

– Ҳеҷ чиз даркор не, занак. Танҳо мон, ки бо ҷӯраҳоям нӯшонӯши кунем, фақат гур-гурат ба мо «закуска» нашавад, шуд.

Занам лутфан розӣ шуд. Ва он рӯз ману рафиқонам хай нӯшидему нӯшидем.

Ҳа нагуфта, 8-март низ фаро расид.

– Занак, – гуфтам ман лаб инч карда субҳи он рӯз, – имрӯз иди ту, бароят чӣ тӯҳфа кунам?

– Ҳеҷ чиз даркор нест, мардак, танҳо монед, бо дугонаҳоям

камтар чак-чак кунам, фақат даробарою сулфаҳои сохтаи Шумо барои мо «намёк» нашавад, шуд. Ман ҳам розӣ шудам ва он рӯз занак бо дугонаҳояш ҳай лаққиду лаққид, ки мондан гиред.

Минбаъд такрор ёфтани ин ду воқеа дар ин ду рӯзи муборок дар зиндагии мо ба ҳукми анъана даромад.

* * *

Доду фарёди занам маро субҳ аз хоб бедор кард.

– Чӣ гап, чӣ гап? – часта аз ҷой хестам ман.

– Охир, ина бинед, ин кори чин бошад ё ачина?

Бинам, ҳар ҷо – ҳар ҷои куртаи шабпӯши занам порча-порча канда гирифта шуда. Аввал ҳайрон шудам, вале баъд... хандаам омад. Охир, ман шабона хоб дида будам, ки оши туппа мехӯрам.

* * *

Ба муносибати зодрӯзаш хостам, занамро аз пухтупази бегоҳӣ озод кунам.

– Чӣ пазам, очеш? – пурсидам аз ӯ.

– Мошкичирӣ, – хӯроки маъқулашро ном гирифт занам. Дасту остин барзадам, вале ба як нуқта вомондам; ба мошкичирӣ сабзӣ лозим ё не. Барои ҳамин чизи оддиро аз ӯ пурсидан гарданам ёрӣ надод.

– Занак, ба ёдат ҳаст, ки соли гузашта дар зодрӯзат палав мепазам гуфта, ҳини сабзирезакунӣ ангуштамро бурида будам? – ба умед гапро аз сабзӣ сар кардам ман.

– Ҳа, дар ёдам ҳаст мардак,-ҷавоб дод ӯ, – барои ҳамин имсол мошкичирӣ пазед гуфтам-дия. Охир, чи хеле ки медонед, ба мошкичирӣ сабзӣ намеандозанд-ку.

– Ташаккур барои ду меҳрубоният, – духӯра карда гуфтам шодона.

* * *

Маро ба сафари хидмати фиристониданд. Баробари ба манзил расидан ба занам мактуб навиштам:

Салом, занак! Ман ба ҷои таъйиншуда расида омадам. Ин ҷо, аз афташ, як ду ҳафта мемонам. Таҷрибаи пешқадами ин корхонаро омӯхтан лозим будааст. Аҷабо, аз таҷрибаи корхонаи ман пешқадамтараш ҳам мешудааст-дия. Ҳе, «гунчишкбача ба очааш чив-чив ёд додани шудааст» гуфтагӣ

барин ин савдои мо. Хайр, ин гапҳо ба ту дахл надоранд. Муроди шавҳарат аз ин мактуб дигар. Сабил монад, вақти омадан бар асари саросемагӣ боз чанд гапи ба ту мегуфтагям ногуфта мондааст. Занак, гӯш кун, ҳозир замонаҳо ганда. Хушёр бош! Ман дар хона чизи даркориро барои се-чор ҳафта захира карда омадаму лекин зиндагӣ-дия, боз ягон чиз хеле ва хеле лозим шуда монад, ба кӯча бо либоси кабуд набаро, ҳозир кӯчаҳо пур аз ҷавонони бекору гандагашт. Ягонтоаш «Либосаш каб-кабуд, мумкин шавҳараш мурда бошад», – гуфта аз пасат кашола нашавад. Дар истгоҳ ягонтоаш «Киро интизоред, хонум?» гуфта пурсад, «шавҳарам» – ро гӯй, «ҳозиракак омада мемонанд» – гӯй. Ягон кас маро пурсида ба хона ояд, «навакак баромада буданд, кай омаданашонро намедонам» – гӯй. Нагӯй, ки «ба командировка рафтагӣ».

То бозгашти ман китобҳои ошиқӣ нахон. Одама вайрон мекунанд ин хел китобҳо. Бисёр шавқ дошта бошӣ, ман равам баъд якҷоя мехонем, ҳатто агар хоҳӣ, аз онҳо сахнаҷаҳо ҳам иҷро мекунем ҳар ду. Не, агар саҳт майли чизе хондан пайдо кунӣ, танҳо журнали «Хорпуштак» ё «Ҳаёти деҳот»-ро мутолиа нам. Боз як таъкиди дигар: «Тани гарм бе дард намешавад», – мегӯянд. Мабодо касал шуда монӣ, тоқат кун, зуд духтур чеғ мазан. Ҳозир қариб ҳамаи духтурҳо мард. Ҳатто, духтури занона ҳам мард-е! Ҳамаи ин бебало не. Хайр, агар бисёр касали вазнин шавӣ (Худо ниғаҳ дорад), майлаш, чеғ зан, лекин укол қарданӣ намон. Агар ягон хел доруи молиданӣ тавсия кунад, зинҳор намон, ки худаш молад. Гирифта ба ягон чой мон, ман худам, ки рафтам, хӯшрӯякак мемолам. Танҳо бо ҳаб қаноат кун.

Ҳа, қариб фаромӯш кунам, дар ошхона хӯ-ӯ дар пушти ғарами шишаҳои холӣ як лавҳачаи «Эҳтиёт шавед, саги бадгир!» навишташудае ҳаст. Кадом вақт барои рӯзи мабодо ҳарида будам. Ҳамонро ёбу дар паси дарамон овехта мон, муваққатан, то рафтани ман.

Хулоса, худатро барои ман эҳтиёт кун, занак. Худо хоҳад, таҷрибаомӯзиро кӯтоҳ карда, зуд ба канорат ҳозир мешавам ва дигар агар бо оҳанрасан кашола кунанд ҳам, аз шаҳрамон як қадам берун нахоҳам рафт. Ҳа, гуфтагӣ барин, ман пеш аз омаданам ба назди Муллохокироҳ рафта, туро кӯрхат карда будам. Аз ин рӯ, аслан ба ин ҳама таъкидот эҳтиёҷ ҳам набуд, лекин ба ҳар ҳол...

Хайр, саломат бош. Ягон гапи дигарам фаромӯш шуда бошад, баъдтар таъчилан мактуб ё барқия мефиристам.

Бо пазмонӣ: Шавҳарат (Бозорбой).

* * *

Ба полизамон об мондаму рӯи айвон дастурхон густурда, чой дам кардам. Яке ба полиз нигаристам, ки аллақай поёноб кардааст. Фикр кардам, ки аввал обро бандаму пас баҳузур нишаста, чою нон хӯрам, лекин ба нони суп-сурху косаи қаймоқ нигариста, аз райъам гаштам ва сари дастурхон нишастаму ба тановул пардохтам.

– Ҳой, мардак, – овози занам баланд шуд чанде нагузашта, – намебинед-чӣ, ки полезро об зер карда, чӯякҳоро шустааст. О, фикр накардед, ки аввал обро бандеду пас сари дастурхон нишинед?!

– Фикр кардам, занак,-икрор шудам ман, – вале сабил монанд, бо шикамам фикр кардам, бо шикамам.

* * *

Боре ману занам ба кино рафтем. Филм маъқулам нашуд, дилгир буд. Хобам бурдааст. Чун занам маро бедор кард, дар толори кино касе намонда буд.

– О, барвақттар бедор кунӣ, намешавад, қатори мардум баромада равем, – эътироз кардам ба завчаам.

– Худи маро фарроши толор бедор кард, – икрор шуд занам.

* * *

Аз кучое занам рӯзе як рассом ёфта овард, то хонаи хобамонро зеб бахшад. Рассом нархи сабзию пиёзро напурсида, дар девори хона расми дарахти азиме ва дар зери он расми паланги бадхашмеро кашид. Ва ҳамааш аз ҳамин сар шуд. Акнун ман шабҳо фарёдкунон «Наҷот диҳед!» гӯён аз хоб часта мехестам ва аз тарс ба занам саҳт мечаспидам. Сабаб он буд, ки ҳамин паланги бадхашм шабонаҳо ба хобам даромада, ба ман дармеафтад. Занам ҳарчанд мекӯшид, то маро ором созад, намешуд. Қариб ҳар нисфишабӣ фарёди ман баланд мегашт. Ниҳоят, рӯзе занам боз ҳамон рассомро пешандоз карда овард. Ман гумон кардам, ки вай манзараи дигареро ба девор мекашад. Не, рассом танҳо гирди гардани палангро занчири ғафсе кашиду онро ба дарахт маҳкам «баст».

Ман акнун шабонаҳо ором мехуфтам, зеро дилам пур буд,
ки паланг занҷирбанд аст.

Ба ақлу фаросатат ман қоил, занакчон!

* * *

– Занак, пагоҳ ба шалғамчинӣ меравем.

– Монед, ҳамин шалғам-палғаматона. Дастинам кафидаву
тароша барин мешаванд.

– Он ҷо дар ҳавои тоза истироҳат ҳам мекунем.

– Безорам аз ин хел ҳавои тоза. Саҳро ки шуд, чангу хокаш
аниқ.

– Дар наҳрчаи тозаоб оббозӣ ҳам карданамон мумкин.

– Бехуда таърифу тавсиф накунад. Намеравам. Намехоҳам.

– Ҳа, гуфтагӣ барин, ҳангоми бозгашт аз мағозаи канори
шаҳр бароят куртаи навбаромад ҳам хоҳем харид.

– Биёед, мардакчон, барвақтар хоб кунем, боз сахар хоба-
мон бурда, аз шалғамчинӣ дер намонем.

* * *

Шумо ба зан бовар доред? «Бале» мегӯед? Наход? Мана,
масалан ман ҳеҷ бовар надорам ба чинси зан. «Чаро» мегӯед?

Барои он ки худ бисёр санчидаам онҳоро. Биеёд, бе шаф-
шаф ҳодисаи шудагиро луччаку пӯстканда нақл кунаму мо-
нам.

Боре як гурӯҳ занҳо байни худ маслиҳат карда, ба назди
мани аробакаш омаданд, ки онҳоро ба зиёрати мазори бузур-
гворе барам. Розӣ шудам. Рӯзи дигар расо вақти ваъдагӣ
занҳо гирд омаданд. Онҳоро ба ароба шинондаму ханӯз аз
деҳа набаромада, бозистодам ва гуфтам:

– Хонумҳои мӯхтарам! Ибтидои сафаратон муборак ша-
вад. Мо ба зиёрати мазори шахсияти бисёр бузургвору
муқаддас меравем. Он мазори пок ба ашхоси нопок зиён до-
рад. Хушёр ва огоҳ бошед: агар дар байни шумо касе андаке
олудагӣ бо мардҳои бегона дошта бошад, бехтараш аз зиёрат
даст кашад, як дардашро сад дард накунад.

Занҳо кунду карахт шуда монданд, чашмони баъзеашон
алақ – палақ шуд, вале ҳеҷ кадомашон аз ҷой начунбиданд.

– Агар ҳама пок бошед, оличаноб, ҳозир ман як ба паси девор
рафта оям, ба роҳ мебароем, – гуфтам ман ва аз назари занҳо

дур рафтам. Чун баргаштам, нисфи занҳо рафта буданд. Худро ба нодонӣ зада, аробаро ба ҳаракат овардам. Ягон сӣ-чил қадам рафта будам, ки ду-се зани дигар хоҳиши об хӯрдан карданд.

Рафтанд ба «обхӯрӣ», ним соат интизор шудам, барнагаштанд. Худам ҳам медонистам, ки барнамегарданд. Боз ба ҳаракат даромадем. Занҳо ҳамона байни ҳам пичир-пичир мекарданд, лаб мегазиданд, калла мечунбонданд, қач-қач ба ман менигаристанд. Сад қадами дигар нарафта, яке бо баҳона фаромӯш кардани пулаш, дигаре бо баҳонаи беҳузур шудани дилаш, сеюмӣ бо баҳонаи бо худ гирифтани кӯдакаш аробаро тарк гуфт. Оҳиста-оҳиста дар ароба танҳо як зан монд; зани худам. Худоро шукр гуфтам, ки зани худам покдоман будааст. Беҳуда раҳмати мударам «Ба ту як арӯси очеш мучӣ накардагӣ ёфтам» нагуфта будаанд.

– Дидӣ, занак, дунёи бӯқаламуна, – гуфтам ба занам, – тоби як шӯҳӣ наоварданд, дугонаҳоят. Эҳ, ин занҳо. Беҳуда шоир:

Зану аждаҳо ҳар ду дар хок беҳ,

Чаҳон пок аз ин ду нопок беҳ –
нагуфтааст.

Ҳамин хел, анча ҳасрат кардам бо занам. Лекин аз ӯ садое намебаромад. Яке аз болои зин баргашта ба қафо нигарам, дар ароба касе нест; занам ҳам кайҳо аробаро номаълум тарк карда будааст. О, гурсӯхта-е, аз рафташ кадом вақт...

Ана, акнун фаҳмидед, ки чаро ман ба зан мардум бовар надорам? Лекин як чиза гӯям, ки ҳамин мардҳо низ он қадар моҳи беайб не. Агар ба ҷои занҳо дар ароба мардҳо мебуданду ман ҳамин шӯҳии худро мекардам, бовар дорам, ки ҳамчунон оҳиста-оҳиста ароба ҳолӣ мешуд. Гап байни худамон, ҳатто аниқ беаробакаш мемонд.

Пас айб дар ош ё дар мош? Масъалаи душвор.

* * *

Занам ваъда дод, ки 23 феврал, яъне рӯзи иди мардҳо бароям ду хӯроки олиҷаноб мепазад. Ниҳоят он рӯз расид. Занам як табақ манту оварду гуфт:

– Аввал то нимсер шуданатон мантуро кушода бе картошка (манту картошкагӣ буд) хӯред. Ин мешавад туппа, яъне хӯроки якум. Баъд картошкаҳоро алоҳида хӯред, ки хӯроки дуюм хоҳад буд.

Ман итоаткорона чунин кардам.

Бо гузашти замон чашни 8-уми март фаро расид. Ман ҳам назди занам як табақ туппа ва як табақ картошкақимаи чӯшонда гузоштам.

– Марҳамат, – гуфтам ба занам, – аввал туппаро то нимсер шуданатон хӯред, ки ин мешавад хӯроки яқум, баъд туппахои боқимондаро ба картошкақима печонда хӯред, ин мешавад хӯроки дуом.

* * *

Ман андаруни хона китоб мехонам. Завчаам дар рӯи ҳавлӣ ба рӯбучин овора. Садои чорубзанияш ба гӯши ман намефорад.

– Занак, ҳой занак, – нидо мекунам ман, – як-ду соат дар кӯчаҳо гаштугузор қадан мехохӣ?

– Кошкӣ, мардакҷон, кошкӣ, – шодикаф мешавад занам ва яқин аз дил мегузаронад, ки ниҳоят, шӯи ман ҳам шӯи дигарон барин шудаасту бо занаш дастобадаст, паҳлӯ ба паҳлӯ қадамзанон истироҳат қардан мехоҳад.

– Ин тавр бошад, – садо медиҳам боз, – зуд ба ман як ҷойи талх дам куну бирав, хуб истироҳат қарда биё.

* * *

Боре завчаам дар як лаҳзаи басо нозук ноз қард, ки Шумо шоир шуда, ҳатто дар васфи сагчаи бевазани ҳамсоямон дoston навиштеду дар васфи ман, ки мудом дар хизмататон мебошам, як мисраи қачаларо ҳам раво надиҳед. Оби дари хона хира-дия.

Ман дар ҷавоб «Нозатон болои чашм» гуфта, дар ҳамон нимишабӣ зуд дасту остин барзада, ба васфи «оби дари хонаам», яъне завчаам қитъаи зеринро сурудам:

*Шомгоҳон сӯи ту оғӯши бозам, завчаам,
Ақлакат қўтоҳу лекин мударозам, завчаам
Мисли хушдоман саропо қаҳру нозам, завчаам
Мантуи камгӯи такаи нур аз пиёзам, завчаам.*

* * *

Дар ҳаёти оилавӣ чӣ корхое, ки мешаванд! Боре ба кадом муносибате гапам бо завчаам гурехту ҳар ду қаҳрӣ шудем. Айни чӯши корҳои саҳро буд. Беғоҳ дер ба хона омадам ва боз субҳи барвақт ба кор бояд мерафтам. «Боз сахар дар хоб

намонам»,-гӯён дар коғази рӯи миз навиштам: «Занак, маро соати 6 бедор кун». Субҳ базӯр чашм кушода бинам, соат 8. Сахт асаби шудам. Хостам занамро чазо диҳам ва бигӯям: Қаҳри боши ҳам, кӯр буди магар, ки ин хатчаро надидӣ?!

Бо ин мақсад коғазчаро ба даст гирифтаам ва яке ҳис кардам, ки дар он навиштае илова шуда. Дурусттар нигарам, занам навиштааст: «Мардак, хезед, соат 6 шуд».

* * *

Дӯстон, пеши ман варақча нагӯед, ки тоқати шуниданаширо надорам. Ба ин янгаатон сабабгор. Ӯ ҳар саҳар маро то дами дар мегуселонаду хангоми хайрбод варақчаеро ба кисаам мекӯзад. Ин дам тамоми баданам ларзида меравад барқ зиндагӣ барин. Дар ин варақчаи собилмонда рӯйхати чизҳое оварда шудааст, ки ман бояд ҳини бозгашт аз кор сари қадам ба бозор даромада бихарам. Ӯ ҳар рӯз аҳвол ҳамин, як рӯз як «пункт»-и варақча иҷро нашавад, то саҳар «атмосфера»-и хонаамон вайрон мешавад, ҳатто дафтарчаи ақди никоҳи ману янкетон аз дами оташдон базӯр халосӣ меёбад.

Дар бозор ҳам аксари савдогарон маро мешиносанд ва ҳамин ки воридаи бозор шудам, гунчишқакони носерами як каф арзан дидагӣ барин ғурӯӣ ба ман мечаспанд ва машқ кардагӣ барин бо як овоз «варақчая бароред, раис, мо ба хизмат тайёр» мегӯянд. Ва ман варақчаро аз киса бароварда мехонам:

10 кг картошка, 2 кг мош, 2 калла собун, 5 кг сабзии сурхи калон – калон, 3 банди эзорворӣ резинка, 1 чуфт чияки нақшаш халқа-халқа, ҳасиб, чакка, ойнача (пушташ расми индийский дошта бошад)...

Савдогарон дар як он «Мана зӯраш, худӣ янғем гуфтаги-яш» гӯён тамоми ашён номбаршударо пешкаш мекунанд. Ва ҳар рӯз аҳвол ҳамин. Такрор мекунам: дод аз дасти занак! Лекин...

Дирӯз 23 феврал буд. Субҳ озими кор шуда аз дил гузаронидам, ки шояд дар ҳамин рӯз, ки чун Иди мардон маъруф аст, занак маро аз ташвиши варақча озод кунад. Ӯ, ҳок бар сари табрику тӯҳфааш, варақча надихад, шуд. Ӯ ҳамин худ барои ман ҳам тӯҳфаю ҳам табрик. Не, янгаатон боз вазифаи ифтихории харрӯзаашонро бекамукост ва бомуваффақият

ичро карданд: боз ҳам ба кисаам оҳистаяк варақчае фурӯ рафт, боз ҳам ҷисми лоғарам такон хӯрд.

Баъди кор ба бозор омадам. Боз ҳам савдогарон «Омад-омадат гардам» гӯён маро ба миён гирифтанд ва тӯтивор такрор карданд: «Варақчая бардоред, муаллим, варақчая.» Вале ин дафъа чун варақчаро рӯи даст овардам, онҳо пеш аз ман сар ба варақча ҳам карда, бо хондани он «й-й-й» – гӯён ва аз чизе ношод шудагӣ барин зуд парешон шуда рафтанд. Ҳайрон мондам ва чашм ба варақча дӯхтам. Дар он ҷои рӯйхати ҳаррӯзаи амвол чунин навишта шуда буд:

«Мардакҷон, идатон муборак!»

Лабонам пуртабассум гашт. Дилам лабрези эҳсосоти гуворое шуд. Бори аввал варақчаро бо эҳтиром ба чашм молидам. Ба зери лаб пичиррос задам: Қурбонат шавам, занакҷон!

* * *

Рӯзи дароз занам ҳам лаққиду радиои хонаамон низ. Гӯё ҳар ду мусобиқа доштанд. Охири охирон занам ғолиб баромад: радио соати 24-00 гуфторхояшро хотима доду ҷоғи занам расо якуним соат пас ором гашт. Лекин аслан на ин ғолиб буду на он. Ғолиби асосӣ ман будам, зеро занам ҳамон вақт ором гашт, ки ман лабонамро бар лабонаш пахш кардам.

* * *

Зани шаттоҳу пуркинаам бо нозу карашма арз кард, ки «Шумо нисбати ман бепарвояд». Чизе нагуфтам дар ҷавоб.

– Ман худамро меовезам,-фарёд кард ӯ аз ин бепарвоии ман ранчида.

– Иштиёратон,-гуфтам дар дар ҷавоб ба умеде, ки ниҳоят аз ӯ халос мешавам.

Ва ӯ худро овехт! Бар гардани ман.

* * *

Занам ба ман арзи садоқат кард:

– Тайёрам бо Шумо ҳатто ба он дунё равам.

– Бовар мекунам, – посух додам ман, – лекин ту ба он ҷо алҳол бе ман рафта исто, ман баъдтар меравам.

* * *

Ману занам дар хона менишастем. Қӯдакамон паҳлӯи мо

гелида мехобид. Ногоҳ ӯ гирия кард. Ман зуд гахвораро чунбонидам. Завчаам тааччубзада гуфт:

– Мардак, кӯдак ин ҷо гирия дорад, чаро гахвораро мечунбонед?

– О, худат дирӯз «Агар кӯдак гирия кунад, гахвораро чунбонед» гуфта будӣ-ку!-ҷавоб додам ман.

Анҷом

Шуд. Бо ҳамин ба қиссаҳои худаму занам нуқта мемонам.

Аниқтараш сенуқта... Зеро, аз афташ, бо ин занак ҳоло маро бисёр «маймунбозиҳо» дар пеш аст. Яқин, боз қилиқҳои зиёде байни мо ба вуқӯъ хоҳанд пайвастан. Шояд баъзеҳо хӯрдагирӣ кунанд, ки ин қисса номукамал, образҳо хира, хати сюжет ноқис...

Нахуст ин ки то занаму ман дар ҳаётем, қиссаамон номукамал хоҳад буд, дигар ин ки адабиёт оинаи воқеият аст ва зани ман, ки худ хира мебошад, образаш низ хоҳу ноҳоҳ хира мебарояд. Образи ман дар сояи образи занам мондааст ва аз ин рӯ, ҳамчунин хира менамояд. Ниҳоят, боиси ноқисии хати сюжет ноҳамвориҳои ҳаёти оилавии мост.

Насиб бошад, бо қиссаҳои тоза вомехӯрем, алҳол, чунон ки боре дар фароварди як сӯхбатамон Суғдияи нозанин гуфта буд, «хандаро лачом кардем, қиссаро тамом кардем».

АНОРИ ДОНА-ДОНА (нуктаҳо)

Дузана, то ки ба ҳар ду занаш маъқул шавад, дурӯя ҳам шуд.

* * *

Ниҳоят мурғи илҳомаш ба парвоз омад, вале онро зуд парронданд.

* * *

Дар бораи Темури Ланг он қадар асар офарид, ки бар асари онҳо худаш ҳам кам-кам мелангидагӣ шуд.

* * *

Касе ба дили ӯ роҳ ёфта натавонист, зеро дилаш сип-сиёҳ торик буд.

* * *

Бисёр шодӣ намекард аз омади кораш. Метарсид, ки аз шодии зиёд ба куртааш нагунчида, онро бидарронад.

* * *

Корд ба устухон расид, вале устухон ҳис накард.

* * *

Марде худро кар муаррифӣ кард. Дашномаш доданд. Гуфт, ки агар мешунидам, чазоятонро меодам. Сад алам, ки карам.

* * *

Хар ҳафтае ҳангас назду лагадпартоӣ накард, лекин ҳамоно хараш меномиданд.

* * *

Ба болои ҳафт қабат кӯрпача мурутоташ карданд. Баромада натавонист.

* * *

Гӯшту рӯгани гӯсфандҳои колхоз ҳама нобуд гашта, дар бадани мудирӣ ферма ва атрофиёни ӯ рӯ заданд.

* * *

Зани ман низ чароғи хонадон аст, лекин хирасӯз.

* * *

Дилашро хостанд ба кор гарм кунанд, вале якбора оташ гирифт.

* * *

«Бе қафомондагон кор мекунем», – гуфта, хайкалро низ хар рӯз ду-се кадам пештар меғечонданд.

* * *

Нависанда деҳқонест, ки дар панҷ-шаш моҳ ҳосил мерасонад. Мунаққид комбайнест, ки дар ду-се соат онро даравида мепартояд.

* * *

Олимшавандае мунаққидро ҳам ба гурӯҳи хояндагон дохил кардааст.

* * *

Холо ҳачми асари адибро на илҳом, балки эҳтиёчи иқтисодияш муайян мекунад.

* * *

Курра шукр мегуфт, ки ба ҳар ҳол то ҳар шуданаш хеле вақт ҳаст.

* * *

Меҳмон ба хон «хучум» кард, мизбон дасту по гум кард.

* * *

Шайтонро фирефта, ба дасти занаш афтод.

* * *

Азбаски шамъу парвонагӯй дар адабиёт аз ҳадди эътидол гузашт, чароғи барқиро офариданд.

* * *

Кордаш ҳамеша болои рӯған қарор дошт, вале кунд ки буд, онро бурида наметавонист.

* * *

Беобрӯе номи тифли навзодашро абрӯй ниҳоду даъво кард, ки «акнун мо ҳам обрӯй дорем».

* * *

Намаки хӯрокро фаҳмиданӣ шуда, шикамашро сер кард.

* * *

Қалами аризабоз шикаст. «Эй кош, гарданам мешикаст», – хасрат кард ӯ.

* * *

Хар гоҳ ки чашмаш ба гове бармехӯрд, Худоро шукр ме-
гуфт, ки хайрият занаш шох надорад, вагарна кайҳо шика-
машро зада сӯроҳ мекард.

* * *

Шунидани на ҳама калимаҳое, ки дар таркибашон «хуш»
(чун хушбахт, хушхол, хушдил...) доранд, гуворост. Масалан:
хушдоман.

* * *

Аз худ рафт ва дере нагузашта аз Худо низ рафт.

* * *

Обро лой карда моҳӣ доштанро дӯст намедошт, вале чун
дигарон обро лой карданд, зуд ба моҳидорӣ мепардохт.

* * *

Бинои тозабунёди заводи хишт фуру рафт. Муҳандисро аз
кор хориҷ карданд, ки дидаю дониста биноро аз хишти
истеҳсоли худӣ сохтааст.

* * *

Насими форае мӯи сари сардорро маҳин-маҳин ва хеле
гуворо навозиш мекарду ӯ аз ин ҳаловат мебурд. Хушомадгӯй
инро дида аз рашк дарун-дарун месӯхт.

* * *

Аз дуоҳои навбаромад: Илоҳо, ҳеч гоҳ аз бӯҳрони иқтисодӣ
раҳо наёбӣ.

* * *

Аз дуоҳои навпадид: Илоҳо, хешу таборат чун Иттиҳоди
Шӯравӣ пароканда шаванд.

* * *

Дигарон забон раҳо карданду даст боздоштанд, ӯ даст
раҳо карду забон боздошт.

* * *

Ронандаи экскаватор ҷавонмарде мучаррад хасрат мекард:

– Эҳ, агар чун Фарход Ширине медоштам, дар андак муддат то ба хонааш бо тракторам ҷӯйборе канда, ба никоҳам медаровардамаш.

* * *

Баробари кушода шудани даҳони сароянда даҳони кисаи тамошогарон низ кушода шуд.

* * *

Дар бозор маҳсулотро аз рӯи рангашон растабандӣ карданд. Нос дар растаи сабзавот ҷой гирифт.

* * *

Азбаски нархи ҳама чиз боло рафт, ноилоҷ нархи харро ҳам афзуданд.

* * *

«Ҳаққи худро аз даҳони шер мебояд гирифт», – гӯён барҷасту тӯъмаи шер шуд.

* * *

Фарбеҳиро на танҳо гӯсфанд, балки раиси колхозии мо ҳам мебардорад.

* * *

Даҳонаш пур аз дандони тилло шуд, аммо сухонаш тиллоӣ нагашт.

* * *

Бобои Барфӣ мафтунӣ нозу карашмаи Салтанатбону гашта, беихтиёр ўро ба оғӯш кашид. Дар натиҷа аз ҳарорати бадани Салтанатбону об шуд.

* * *

Бозоргонери Бобои Барфӣ баргузиданд. Ў бо баҳонаи казои ҳочат аз давра берун рафт ва бархе аз тӯхфаҳои солинавиро бо баҳои даҳчанд ба савдо зад.

* * *

Аз орзуҳои солинавии порсола:

– Соли Нав, баҳти сафед орий ба мо!

Аз орзуҳои солинавии имсола:

– Соли Нав, қанди сафед орий ба мо!

* * *

Лаққӣ ҳатто ба онҳое ҳасад мебарад, ки шабона дар хоб гап мезананд.

* * *

Барои чоплюсу косалесон аз мансаб рафтани сардор ба раҳматӣ шуданаш баробар аст.

* * *

Пеши ин сардор гардан қач қард, пеши он сардор гардан қач қард, саранҷом гарданаш қач шуд.

* * *

Аз шодӣ тоқияшро ба осмон партофтани шуд, вале сари калаш ба ёдаш омада, худдорӣ қард.

* * *

Мушҳо бо ифтихор меғуфтанд, ки агар мо вучуд намедоштем, инсон мушқапакро ихтироъ қарда наметавонист.

* * *

Дили ошиқ дар дили маъшуқа шӯъба кушод, вале барои ифтитоҳи ҳамин гуна шӯъба баҳри маъшуқа дар дили худ пулаш нарасид.

* * *

Ончунон нутқи оташин эрод намуд, ки аз даму нафасаш анқариб минбар сӯхта буд.

* * *

Ҷӯро чун тӯби футбол ба ин сӯ заданд, ба он сӯ заданд, лек афсӯс ба ҳеч дарвоза ворид нашуд.

* * *

Шоире дар бораи демократия манзумаи сусту тӯлоние эҷод намуд. Ихтисоран чоп қарданд. «Дар кишвари мо ҳанӯз ҳам демократияро бӯғӣ мекунанд», – ҳулоса баровард шоир.

* * *

Бахти аризабоз омад қард: дар мағозаҳо нархи қаламу қоғазро чанд фоиз арзон қарданд.

* * *

Якравро гург намехӯрад: метарсад, ки дар шикамаш якравӣ қарда ҳеч ҳазм намешавад.

* * *

Аз дашном танҳо як кас намеранҷад: қар.

* * *

Аз зарби гурзи мунаққид асари адиби чавон пора-пора шуда, ҳарфҳо чун шарораҳо ба чор тараф пош хӯрданд ва аниқ кардан душвор гардид, ки он асар чӣ ҳаҷм дошту дар кадом жанр иншо шуда буд.

* * *

Аз баёноти мӯрча: «Ман бо он мӯрчамиёнҳое, ки бо муҳолифин пайвастанд, ҳеч пайванде надорам».

* * *

– Хирагии чашм дарди сари мо шуд, – миннат карданд гӯшу бинӣ, ки айнакро нигоҳ медошанд.

* * *

Пои чап бо пои рост хархаша карда, сари чаҳл онро пешпо дод. Саранҷом одам ба ҷарӣ афтиду фавтид.

* * *

Шоир аз пай ташбеҳи тоза шуда лабони сурхимолидаи маъшуқаро ба лабони гурги хуношомида монанд кард.

* * *

Аз тарси қарзхоҳон ҳамеша куртаи бегиребон мепӯшад.

* * *

Ба нияти оштӣ рақибашро танг ба оғӯш кашид. Дар натиҷа санги бағали рақиб чанд устухонашро шикаст.

* * *

Иқтибос аз тавсияномае: «Баъзан хоксорона ба одамони қаторӣ низ салом меод».

* * *

Ба фона фишор оварданд. Вай кундаро пора-пора кард.

* * *

Дӯғ зад, ки бо як зарба санги сари роҳашро зада талқон мекунад, вале ба бардоштани гурз зӯраш нарасид.

* * *

«Дарё чуқур будагист» гуфту аз худро ба он партофта но-
буд кардан даст кашид.

* * *

Аз варақои ташхиси беморе: «Тири нигоҳи кадом як танноз
тарафи чапи сари синаашро ба андозаи чор миллиметр сӯроҳ
кардааст».

* * *

Ба доруи гулӯдард яхмосро сарборӣ карда фуруҳтанд.

* * *

Талоши моҳ карду ба чоҳ афтод.

* * *

Ситораҳо низ шабона пайдо мешаванд. Магар онҳоро ҳам
дузд гӯем?

* * *

Зимистон аз сабаби набудани сӯзишворӣ байни зану
шавҳар муноқиша афтода, оташи ишқашон хомӯш шуд.

* * *

Аз дастнависи навқаламе: «Нигоҳи тези маъшуқа ба
нохунҳои тезаш мувофиқ афтода буд».

* * *

Бартариҳои манту аз тушбера он аст, ки манту имкони беш-
тари дар худ ғунҷонидани пиёзро дорад.

* * *

Хушомадгӯй дар мавзӯи «Аҳамияти қошу қавоқи сардор
дар пешрафти кор» рисолаи номзадӣ ҳимоя кард.

* * *

Санъатшинос ба хониши булбул тақриз навишта, таъкид
кард: Агар булбул қисми охири чаҳ-чаҳашро кашишноктар
талаффуз мекард, беҳтар мебуд.

* * *

ЗАГС як навъ ғавҷубест дар роҳи ишқи булҳавасон.

* * *

Аз назари гӯсфанд ҳар касе, ки корд дар даст дорад, қассоб
аст.

* * *

Идоранишинӣ аз иҷоранишинӣ ҳазор бор бехтар.

* * *

Мунаққид табар ба даст гирифт. Ҳама ба тарсу ҳарос афтоданд: охир, шахсе, ки бо қалам чунин корҳо кард, бо табар чӣ корхое хоҳад кард?

* * *

Барои баднафс мусиқии бехтарин садои ба дег бархӯрдани кафгир аст.

* * *

Посбони анбори ташкилоти мо ҳангоми навбатдорияш «хобро мепаронад»гӯён чои кабуд наменӯшад.

* * *

Сардори мо дар ҳақиқат офтоби коргоҳамон аст: ҳамеша дар назар чилвагар, вале дастнорас.

* * *

Сиёҳии дили иғвогар, ҳатто дегро ба хайрат овард.

* * *

Дар баҳс на танҳо доно, балки пурзӯр ҳам маълум мегардад.

* * *

Ҷинояткор аз ҷазо гурехту шохидон аз баёнотнависӣ.
Ҷабридида ба даст афтод.

* * *

Ҳатто ба сӯи ман нағуридани сағи ҳамсоя боз як сабаби бадғумонии занам шуд.

* * *

Сартарош ба калону хурдӣ, пурмағзиву бемағзии сар коре надорад. Сар бошад, шуд!

* * *

Ҳасис меҳмонашро то дами дар гусел карда «хайр боз...» гуфту пас аз хеле дур рафтани меҳмон зери лаб суханашро давом дод: «биёед».

* * *

– Хайрият, ки курсии мансаб шудани ҳеч курсӣ аз ибтидо

маълум нест, вагарна ҳар рӯз дар коргоҳи мо кашокашӣ мешуд, – шукр мекарданд кормандони коргоҳи мебел.

* * *

Ба табар ситеза карда чӯбро бо даст пора карданӣ шуд. Дадаш шикаст.

* * *

Ностуфкунак филиали даҳони носкаш аст.

* * *

Аз баромади дурӯя: Баъзе рафиқон дар иҷрои баъзе супоришҳо баъзан саҳлангорӣ мекунанд, вале баъзе роҳбарон бо баъзе аз чунинҳо баъзан бо баъзе сабабҳо мурсокорӣ мекунанд.

* * *

Ягона чизи хонданбоби китоби нависанда Н. пешгуфтори ба он навиштаи нависандаи машҳур А. буд.

* * *

Пурхӯре орзу мекард: – Эй кош, шикам дар тахтапушт чойгир мебуд; бардошта гаштанаш осонтар мешуд.

* * *

Дурӯя рақами 6-ро монад: сар боло кунад, ба 9 мушобеҳу сар ҳам кунад, ба 6.

* * *

Мунаққиде ба китоби тозаи ҳаҷвнигор тақризи сермурчу қаламфуре навишта, аз тарси қалами ҳаҷвнигор тақризро дар кавсайн ҳазли рафиқона номид.

* * *

Адибе чун дид, ки шаробфурӯш ба шароб об ҳамроҳ карда мефурӯшад, зуд ба ҳикояаш ибораву ташбеҳоти адибони дигарро ҳамроҳ карда, ба нашриёт супурд.

* * *

Ҳаҷвнигорро танқид кардан ба хонаи занбӯр чӯб хастанро монад.

* * *

«Даҳони пӯшида сад тилло» – гуфта хомӯш нишаст. Аз ин истифода карда, ҳазор тиллояшро рабуданд.

* * *

Сухани марди тамаъхоҳ ҳомила аст.

* * *

Лангро табиб карданд: то ҳол бо пой худ овора аст.

* * *

Ягона айби ӯ ин буд, ки пеш-пешӣ ақлаш мегашт.

* * *

Бархеро чирки танай шер будан ҳам шараф аст.

* * *

Сари дардманд ба каду ҳасад мебарад.

* * *

Девона хайрон аст, ки думи хараш аз боло ба поён ҳам шаш ваҷаб асту аз поён ба боло ҳам.

* * *

«Ишқро оғоз ҳаст, анҷом нест», – бихонд марде аз китобе ва зери лаб гуфт: «Ишқ ҳам чун сӯхбати занҳо барин буда-аст».

* * *

Зимистон ба арӯси фаслҳои сол – баҳор дил бохта онро ба оғӯш кашид.

Оқибат гиёҳу дарахтонро хунук зад.

* * *

Аз лабонат бўса кардаму лаби шикастаи тағораамон ба ёдам омад, занакчон. Гӯр шикастурехти зиндагӣ шавад!

* * *

Таҷриба нишон дод, ки ошиқ шуда ба маҳбуба не, ба хушдоман хушомад задан бештар бар манфиати кор аст.

* * *

Гули ҳамешабаҳор далели қотеъӣ он аст, ки бо як гул харгиз баҳор намешавад.

* * *

Мунаққиде дар ҳошияи «Асп» ном ҳикояи басо сусти нави-
сандае чунин навишт: «Ин «Асп»-и лаънатӣ бӯстони сабзу
хуррами адабиётро хеле поймол кардааст.

* * *

Ошиқони пешин ба гардани маҳбубаашон нахуст шаддаи
марворид мепечониданд, ошиқони имрӯза аввал даст мепечо-
нанд.

* * *

Калҳо талаб карданд, ки мақоли «Корам аз мӯи сарам зи-
ёд» минбаъд чун дашноми қабех дар гуфтор мамнӯъ дониста,
дар навишт бо се нукта ишора шавад.

* * *

Оташи ҷаҳли шавҳар «хати никоҳ»-ро сӯхт.

* * *

Муаллими зистшиносӣ дар дарсе оид ба мавзӯи «Рӯбоҳ»
Қосими маккорро чун асбоби аёнӣ истифода бурд.

* * *

Хӯрокро аз ширу об таҳия карда бошанд ҳам, номашро
широб не, ширчой ниҳоданд, маҳз ба хотири он ки сарвари
коргоҳи гӯшту шир инро ба худ киноя пиндошта, наранҷад.

* * *

Шавҳаратонро эҳтиёт кунед: рӯзи 8-уми март даркор ме-
шавад.

* * *

Мудири фермаи чорво ҳам одам аст, танҳо аз меъёр зиёд
гӯшт меҳурад.

* * *

Милицаю ронанда мисли мушу гурбаанд. Ҳеч ба ҳамдигар
муросо надоранд.

* * *

Китобатон агар ба фурӯш наравад, арзон кунед, носфурӯш
яклухт мехарад.

* * *

Қоматаш дар дифоъ аз ростӣ қач шуд.

* * *

Саратон дард кунад, назди духтури дандон наравед: канда мепартояд.

* * *

Мурдаи хасис ҳар кучо ки хок шавад, он хок ҳосил намедихад.

* * *

Ба хари гандафеъламон полони оличаноб зада, ба фурӯш бурдем. Полонашро хариданду худашро не.

* * *

Лаклакро саркулол таъйин карданд, табақи паҳн аз байн рафт.

* * *

Барои пучуқ ҳамаи овозҳои нутқ димоғианд.

* * *

Арақи харидаи хасисе об баромад. Хурсанд шуд, ки акнун газакаш муфт мемонад.

* * *

Зане шикоят кард, ки дар маҷлис ба хотири гузаштагон як дақиқа хомӯшӣ эълон карданд: қариб қафида мурда будам!

* * *

Филро ба «Китоби сурх» дароварданӣ шудаанд: нагунчид.

* * *

Поквичдоне порагирии рӯйрости сардорро дида аз ғазаб ба ларза омад.

– Маст!-гӯён ўро зуд ба хушёрхона фиристоданд.

* * *

«Дар тақсими вазифаҳо беадолатӣ накунем», гуфта дар мусобиқаи хазандаҳо оид ба давидан сангпуштро сардовар эълон карданд.

* * *

Хамиру мизи сардор чӯра шуданд.-Ҳар ду ба гурӯҳи муштхӯрҳо дохил мешавем, – якдилона изҳор карданд онҳо.

* * *

Пиёз сад қабат чома пӯшида бошад ҳам, тундияшро нигоҳ дошта натавонист.

* * *

Ў ончунон ба «боло» (ба сарварон) кашондани чиз одат кард, ки ҳатто оби бинияшро ҳам ба боло мекашидагӣ шуд.

* * *

Барои арӯс хушдоман ҳам модар аст, вале нозунузро намебардорад.

* * *

Пучуқе нисбати танг будани сӯрохиҳои бинияш аз болои парма шикоят навиштааст.

* * *

Шона ки сад забон дорад, доим аз анбӯҳи бешазори мӯйҳои сар сихату саломат берун меояд.

* * *

Хурӯс ба қанди хурӯсак эҳтиёҷ надорад, зеро вай аз шаҳди мокиёнак бархурдор аст.

* * *

Пуфакро калон мекардагӣ ҳам пуфу майда мекардагӣ ҳам.

* * *

Зани нозоям ба пуфаки дамида ҳам рашк мебарад.

* * *

Уштурро ба тӯй таклиф карданд «Аз афташ, полиз надоштаанд-дия», – хулоса баровард ӯ.

* * *

Қаллобро пас аз маргаш ҳама таъриф мекарданд, зеро дигар қаллобӣ карда наметавонист.

* * *

Забон устухон надорад, нахоида гап задан гиред!

* * *

Ба дили сардор даромаданӣ шуда аз одамгарӣ берун шуд.

* * *

Тақлид ба ҳайвонотро дӯст медорад. Аз ин рӯ, ба кор сангпуштор мераваду аз кор харгӯшвор бармегардад.

* * *

Дар пушти пуштае зане тардоман бо марде пинҳон гашта, зино карду пасон дар пушти пуштаи шиками дамидааш пинҳон шуда натавонист.

* * *

Дар бораи дароз кардани умри мушон қарор бароварданду онро барои муҳокима ва тасдиқ ба Шӯрои гурбаҳо пешниҳод карданд.

* * *

Зоғе сари дарахти чормағз нишаста суруди коғкоғ хонду ба подош чормағзе гирифтун рафт. Хӯи ин зоғро дорад муфаттиш.

* * *

Ба дайдуе хона доданд. Ҳасрат кард, ки ҳазор хона доштам, акнун як хона хоҳам дошт.

* * *

Кирми ахлоттӯдаеро гирифта ба рӯи себи хубонӣ гузоштанд. Шикоят кард, ки маро аз ҷои гармам бечо карданд.

* * *

Ҳазор пишак халал расонад ҳам, ягонтои онҳоро пишт намегуфт. Метарсид, ки мабодо дар байни онҳо пишаки сардор ҳам бошад.

* * *

Рӯбоҳ рӯ ба моҳ кард ва гуфт: – Ачаб ҷонвари зебо, вале афсӯс, ки дум надорад.

* * *

Азбаски ҳини «дахони пӯшида сад тилло» гуфтаниш дахонаш кушода шуд. «Кирдораш ба гуфтораш монанд не» – гӯён касе ба гапаш бовар накард.

* * *

Нодон сарқор – ба қор сарбор.

* * *

Дар қолхозии мо ҳама ихтисосманданд: шопарвар, қорвопарвар, ниҳолпарвар... Ҳатто, раиси аслан беихтисосмон низ ихтисос дорад: шикампарвар.

* * *

Булҳавас дар дили ҳеҷ як зан доиман ҷойгузин нашавад: ӯ ҳамеша иҷорашин аст.

* * *

Шиками калонаш ба ҷаҳонбиниаш ҳалал мерасонд.

* * *

Ҷонишини сардор қатораест, ки аз релс баромадани он фаноӣ он аст.

* * *

Ба кӯҳони шутур устои панҷарасоз бо ҳавас менигарату устои ҷӯбтарош бо афсӯс.

* * *

Ҳини майнӯшӣ кам хӯрдани газак худ газаки табъи дили ҳасис аст.

* * *

Ҳар корпартоӣ қарда бошад ҳам, борпартоӣ қарда натаво-нист: онро ба пушташ саҳт баста буданд.

* * *

Замистони Ватан саҳт омада дили баъзе ватандоронро нисбат ба он хеле хунук қард.

* * *

Талаби мушонро ба инобат гирифта ба онҳо иҷозати гирдиҳамоӣ доданд. Ва ҷойи гирдиҳамоиро низ қатъан муай-ян намудаанд: гурбаҳона.

* * *

Алифбои Брайл аслан на барои кӯрон, балки барои ҳаси-сон аст. Онҳо онро омӯхта метавонанд, бидуни истифодаи барқ дар торикӣ низ мутолиа кунанд.

* * *

Пашша ба одам ҳасад бурдааст, ки ҳар қадар ширинӣ ху-рад ҳам, ҳеч гоҳ ба пиёлаи ширинӣ намеафтад.

* * *

Марде сагеро аз вартаи ҳалокат раҳонид. Ба подош сағ ба ӯ як тӯда устухон пешкаш намуд.

* * *

Мӯи сараш билкул сафед шуда бошад ҳам, дилаш ҳамоно сиёҳ монд.

* * *

Булбулро гул илҳом бубуҳшад, даллолро – пул.

* * *

Чисми ҳар фарди пурхӯр аробаеро монад, ки шикам бори он бошад.

* * *

Аз тақризи мунаққиде: Аз шеърҳои ошиқонаи шоир бармеояд, ки маҳбубаи ӯ ё дардманд аст, ё хеле пир.

* * *

Халтаи гарони ордро озод бардошта бошад ҳам, ба гаронии нархи он тоб оварда натавонист.

* * *

Калҳо ҳар қадар худро зинат диҳанду хушрафтор гарданд ҳам, ба як кас ҳеч гоҳ маъқул нахоҳанд шуд: ба сартарош.

* * *

Фаромӯшхотиртарин шахс онест, ки ҳувол набудани шикамро фаромӯш мекунад.

* * *

Дар замони мо пулро гум кардан даҳшатноктар аз ақлро гум кардан аст.

* * *

Таклиф: Фоҳишаҳоро ба» Китоби сурх» дохил бояд кард, то ҳар кас чашм ало накунад.

* * *

Кирми шабчароғ гуфтааст, ки ин қадар одамон зӯр зада кӯчаҳоро чароғон карданиянд. О, ман ҳастам-ку!

* * *

Фарбеҳии судхур далели пурнеъматии дастурхони ӯ нест.

* * *

Пиёз сад қабат чома дошта бошад ҳам, чун феъли тунд дорад, хунук мезанадаш.

* * *

«Китоб рӯшании дил аст» – хонд аз рӯзномае дилсиёҳ. Ва минбаъд аз китоб меҳарсидагӣ шуд.

* * *

Хуршед зинҳор меҳмони шаб намешавад. Медонад, ки мизбонон – моҳу ситораҳо тоби чунин меҳмон надоранду зуд ғайб мезананд.

* * *

Рӯбаҳаке лоф мезад, ки агар динозаврро дар вақташ нобуд
намекарданд, аздусар ман нобудаш мекардам.

* * *

Истехзо мекунад ба Темури ланг. Ё зери ин қадар бори га-
рони гуноҳ ғайр аз лангидан чорае дигар надошт.

* * *

– Эҳ, як пой дигар медоштам, – ҳасрат мекард ҳазорпо, –
дави харгӯш пеши ман ҳеч буд.

* * *

Искандари Зулқарнайро ончунон таъриф кард, ки ҳатто
дарозшоxtарин говҳо аз рашк дарун-дарун сӯxtанд.

* * *

Пиёла бо мурури замон гов шудани гӯсоларо мушоҳида
карда, инак, чанд вақт боз умедвор аст, ки коса мешавад.

* * *

Духтаре, ки дӯстдори шаб аст, шӯталаб аст.

* * *

Милисаи роҳбон ронандаеро таъкид намуд: – Суръати ба-
ланд оқибати нек надорад. Дидӣ-ку, оқибати сотсиализми
мутараққӣ чӣ шуд!

* * *

– Ин чӣ беадолатӣ, – бонг зад панҷшоха, – ҳатто, калбузу
калговҳо ба гурӯҳи шохдорҳо шомиланду ман не.

* * *

Барои коммунистҳо хар писанд аст: хуб кор мекунад, ба-
рои демократҳо гов: забонаш дароз.

* * *

Искандари Зулқарнайн ормони мардонест, ки бо сарашон
чанг мекунад.

* * *

Ба олам аз паси панҷа нигоҳ кардан беҳтар аст нисбат ба
аз паси панҷара нигоҳ кардан.

* * *

Кал баҳри рӯпӯш кардани айбаш сарашро бо латта баст.
Кӯр ҳам бо ҳамин усул айбашро пинҳон кардани шуда ба чоҳе сарозер афтод.

* * *

Аз шиносӣ то дастобадастӣ як хез, аз дастобадастӣ то
хамоғӯшӣ як кадам, аз хамоғӯшӣ то бӯсобӯсӣ як вачаб, он та-
рафаш бемасофа.

* * *

Калгову калбузҳо ҳеч ғами бешохӣ надоранд: аздусар онҳо
ба гуруҳҳои шохдорҳо шомиланд.

* * *

«Бузкушӣ ба ҳар ҳол бузғолакашӣ нест», – худро тасалли
медод бузғолае.

* * *

Агар аз мурдаи Рустами Достон наметарсид, пеши
Маҳмути Ғазнавӣ дарёфту нобуд кардани Фирдавсӣ ҳеч буд.

* * *

Кулли адабиёти ҷаҳон пеши қассоб баробари мақоли
«Гӯшт бе устухон намешавад» кадр надорад.

* * *

Коргари бекаланд мансабдори бесаробӯстонро монад.

* * *

Ҷанозахоне дар ҷанозаи марди сарватманде соҳиби хайро-
ти зиёд гардида, афсӯс хӯрд, ки чунин мардон танҳо як маро-
тиба мемиранд.

* * *

Чун истисмори одам аз тарафи одам барҳам хӯрда, истис-
мори одам аз тарафи силоҳ оғоз ёфт, сиёсатмадорон муқаррар
карданд, ки ҷамъият ба зинаи сифатан нави тараққиёт баро-
мадаст.

* * *

«Зан ҳазинаи лутф аст» мегӯянд, зинҳор бовар нақунед.
Аслан, зан ҳазинаи гап аст.

* * *

Бузургмарде мисраи «Ҳақиқат зодаи марди бузург аст»-ро хонда хичолат кашид.

* * *

Аз ёддошти бадгумоне: Тирезаи ҳамсоя пӯшида шуд. Ана, пардаҳояшро ҳам фароварданд. Ба назарам, сояе рӯи сояе хобидагӣ барин шуд. Эҳ, саропо фаҳш аст ин дунё!

* * *

Гурури хурӯс якин аз он аст, ки чандин зану бача дошта бошад ҳам, алимент намедихад.

* * *

Бехатарии доварро на идораҳои дахлдор, балки ғалабаи соҳибони майдон таъмин менамояд.

* * *

Агар нуктае навиштанӣ бошад, бехтараш роман нависед: баъд аз таҳрири муҳаррир ба мақсадатон мерасед.

* * *

Адолатчӯе изҳор дошт, ки агар моҳии зарин ба дастам меафтод, алорағми он беадолатие, ки нисбат ба моҳигири Пушкин кард, зада мекуштамаш.

* * *

Аз дафтари хотира: Ба мо хонаи нав доданд. Дараш кушода намешавад, вале хушбахтона, ба воситаи тирезааш бемаллол даробаро кардан мумкин.

* * *

Забоншиносе исбот кард, ки дастафшонӣҳои раққосаи сургард бо кисаафшонӣҳои тамошобинон муродиф аст.

* * *

– Мо, дар ҳақиқат, адолатчӯем, – даъво кард китобфурӯше, – дигарон ба китобҳои нодир китобҳои касмахарро сарборӣ карда фурӯшанд, мо баръакс ба китобҳои касмахар китобҳои нодирро сарборӣ карда мефурӯшем.

* * *

Ин қадар воҳима мекунед! Охир, осмон омада ба замин на-
часпидааст, ё мудири ферма аз дӯкон гӯшт нахаридааст-ку!

* * *

Майзада ҳамеша дар минтқаи пурзилзила зиндагӣ дорад.
Туфро ҳамчун ширеш истифода кардан мумкин, ба шарте ки
офтоб набошад.

* * *

«Агар офтоб ҳалал намерасонд, ман яқин укёнус мегаш-
там», – бо алам гуфт шабнам.

* * *

Гулро парастед, пул шуданаш мумкин!

* * *

Гӯшмолро аз молидани гӯш фарқ накарда, қариб аз гӯшаш
маҳрум шуда буд.

* * *

Ба шоире хучрае доданд ниҳоят танг. –Ба ҳар ҳол аз танг-
нои қофия фарохтар, – худро таскин дод ӯ.

* * *

Аз дафтари адиби ҷавон: Субҳ аз самти уфуқ оҳиста-оҳиста
домани шабро бардошт. Хай, фоҳишабоз аст субҳ!

* * *

Аблаҳе хайрон буд, ки гавазн бо ин қадар шохҳои бузургу
панчазада аз модар чӣ сон таваллуд шуда бошад.

* * *

Ҷанги дохилӣ саҳт аст, вале дар муқоиса бо ҷанги арӯсу
хушдоман ҳеч.

* * *

Ў хангоми мутолиаи китоби «Асрори дарозумрӣ» ногаҳон
вафот кард.

* * *

Мухаррире «Мо асарҳои фахшро ҷоп намекунем» – гуфта
достони «Рӯҳи урён»-и Гулрухсорро аз ҷоп боздошт.

* * *

Тарсӯе шабона хоб дид, ки мушҳо ба ӯ дарафтодаанд. Шабӣ дигар ба ҳар ҷо-ҳар ҷои баданаш марғи муш баста хобид.

* * *

Аз аризаи гурӯҳе мардон ба ҳукумат:

«Зимистони қаҳратуни ноҳияи баландкӯҳи мо ва камчинии барқу ангиштро ба инобат гирифта хоҳишмандем, ба ҳар яки мо барои дутоӣ зан гирифтани иҷозат бидиҳед».

* * *

Аз дафтари забоншинос:

«Мухтасаргӯӣ ҳусни забон аст». Аз ин рӯ, масалан, ба ҷои ифодаи «сардор аз вазифа маҳрум шуд» «сардор маҳрум шуд» гуфтани беҳтар аст.

* * *

Дар бораи муносибати неки арӯсу хушдоман низ асар навиштан мумкин, вале он фантастикӣ хоҳад буд.

* * *

Волотарин армони Чингизхон ин буд, ки соҳиби думи дарозу серпашме бошад, то ҳини тохтутозхояш думаш низ чангу хору ҳаси заминро ба ҳаво афканда, ба ину он бархӯрда, шаҳомати ҳамлаҳояшро дучанд созад.

* * *

Мунаққидро ҷӣ фарқ, ки қалам ба даст дорад ё калтак: аз-дусар, мекӯбад.

* * *

Зӯр зада таваллуд кардани занро шунида шоиртароше низ зӯр зад, ки шеър таваллуд кунад, лекин зарур омад, ки ӯро таъҷилан ҷарроҳӣ кунанд.

* * *

Кал кӯрро дӯст дорад, зеро кӯр ҳеҷ гоҳ айби ӯро дида натавонад.

* * *

Кале шикамбаро дида зери лаб «ин бечора аз ҳешовандони сари ман будааст» гуфт.

* * *

Кал аз бо сараш фикр кардан шарм медорад.

* * *

Кал мунаққид шуд. Адибон дар бораи мӯй ва сар наменавиштагӣ шуданд.

* * *

Ба қадри тоқӣ як кас мерасад: кал!

* * *

Ба «мушу гурбабозӣ»-и зану шавҳари чавон, ҳатто мушу гурбаи ҳақиқӣ ҳасад мебаранд.

* * *

Аломати саволро расо таъриф карданд, боифтихор каматашро рост карду ба аломати хитоб табдил ёфт.

* * *

Сӯи пирдухтаре санг партофтам, ӯ ба сӯи ман гулдаста партофт.

* * *

Аз дафтари хотира: Танҳо менишастам. Бевазани ҳамсоя омад. Ба ӯ шӯҳие кардам. Аз ханда ғел зад. Ман худдорӣ карда натавонистам.

* * *

– Ман ба офаридгори чувол қоилам, – гуфт баднафсе, – зеро даҳонаш бо ишкамаш баробар аст

* * *

Шоир аз комёбиҳои нахустинаш саргаранг шуда, «парии илҳом» – ашро тачовуз кард.

* * *

Аз васияти буроқрате: Нагузored, ки то ба расмият даровардани ҳуҷҷатҳои дахлдор оид ба маргам маро ба хок супоранд.

* * *

Гуфтанд, ки сабабгори ҳама бадбахтиҳо чанг аст. Шароб шодӣ кард.

* * *

Чун даъвогар зиёд шуд, кӯса ҳам даъвои риш кард.

* * *

Агар ба болои бевазани ҳамсоя меафтада бошам, тайёрам аз осмони ҳафтум биафтам.

* * *

Калҳо дар сарфаи собуну шампун дар мамлакат ҳиссаи бузург доранд.

* * *

Калҳо аз худи калтакалос не, балки аз ҳичои аввали номаш меҳаросанд.

* * *

Пеши занҳои имрӯз бе гул бошӣ ҳам, бе пул мабош.

* * *

Аз дили вайрони ӯ ҳатто чуғз ҳаросид.

* * *

– Бӯса чизи нағз, – изҳор кард зане, – вале афсӯс, ки касро аз гап бозмедорад.

* * *

Ҳаракати дастони пуробилаи марди деҳқон ва имои бурути пурсалобати мансабдор вазифаи муштарақ доранд.

* * *

Аз дафтари қайдҳои рӯзноманигор:

Атрофи суфачаи бошишгоҳи саҳроӣ аз зарби ностуфкунии деҳқонон чун пуштаҳои сабз махмалин гашта буд.

* * *

Ба ҳайвонот ба андозаи даҳонашон хӯроки ҳамарӯза таъйин намуданд.

Фил даъво кард, ки ба ман ба андозаи гӯшам хӯрок таъйин намоед.

* * *

Модар хуни чигар меҳӯрад, писар кока-кола.

* * *

Овезае дар гардани гадо: 100 долларро низ майда карда метавонам.

* * *

Вақте ки дар чабхаҳо гӯшу бинии мардумро мебуриданд,
радиои чумхурӣ пайваста бо мусиқии шӯх мехонд:

Илтиҷо дорам, ки мӯяшро мабур,
Кокулони мушкбӯяшро мабур.

* * *

Ду кар гӯшакӣ карданд. Атрофиён беихтиёр ангӯшт ба гӯш
хастанд, то садопардаи гӯшашон надарад.

* * *

*Пайафканам аз назм кохе баланд,
Ки аз боду борон наёбад газанд, –*

Бихонд муҳандисе аз китобе ва хулоса кард: дар ҳақиқат,
қасри муқтадир будааст. Маълум, ки аз ҳисоби симу чӯбу се-
менташ назада будаанд.

* * *

Забонро ки хуб намедонист, ба маҳбубааш аз рӯи коғаз
изҳори муҳаббат кард.

* * *

Темури ланг баъзан, ҳатто, лангиданашро фаромӯш ме-
кард, вале одамкуширо не.

* * *

Ў марди чорпахлӯ бошад ҳам, субҳ то шом якпахлӯ мехо-
бид.

* * *

Бинӣ аз лаб болонишинтар бошад ҳам, пеши ошиқ қадре
надорад.

* * *

Дар роҳаш пайдо шудани сангро ҳам ошиқ аз сангдилии
маъшуқааш донист.

* * *

Савдогар ғалат намекунад, кунад ҳам, ба фоидаи худ ғалат
мекунад.

* * *

Дашти лабташна аз дуои кӯрмуш ҳам борон интизор аст.

* * *

Дурӯғгӯй чун дарахтест, ки бе шамол ҳам мечунбад.

* * *

Агар аз муҳаббати санамҳои имрӯза гирех ба қалбатон афтад, бепарво бошед, нохунашон дароз аст.

* * *

Ангиштсангу оҳаксанг дӯст гаштанд, вале то ҳол аз ба оғӯш гирифтани якдигар меҳаросанд, бечораҳо.

* * *

Як одами чашмгурусна бинед, чиҳо кард. Худо накунад, ки ғалбер чашмгурусна шавад.

* * *

Сардор хешу таборашро ба қор гирифт, яъне аспӣ мансабашро наъл зад.

* * *

Ибораҳои «мактаби олий» ва «кисаи ҳолӣ» ба ҳам чуз аз ҳамвазну қофия будан дигар ҳеҷ қаробате надоранд.

* * *

Шоири фарбеҳ аз тангнои қофия гузашта натавонист.

* * *

Дар сафи пеши мубориза будан нахоста, узр овард: – Ба шумо, дӯстон, пушт гардондан намехоҳам.

* * *

Мард ба завҷаи хеш чашмакӣ зад. «Феъли марди ҳамсоҷро дорад ин мардаки ман», – аз дил гузаронд зан.

* * *

Нависандаи шӯҳратталаберо по шикаст. Мардум саҳт таассуф хӯрданд: кош, қаламаш мешикаст!

* * *

Пирамард будан хуб аст, агар ҳамхобаат пиразан набошад.

* * *

Бовар кунед, дар хавлии мо дар чиллаи тобистон ҳам барф мерезад: аз қошу қавоқи занам.

* * *

Шикастабанде иброз дошт, ки агар шиканад, пои пулдор шиканад.

* * *

Ба Гулнисо мафтун шудам, бо Ороста чандин мулоқот оростам, Зубайдари ба оғӯш кашидам, номаҳои ошиқона ба номи Амина навиштам, Сарвинозро бӯсидам, ба ёди Мавзуна шабҳо нахуфтам ва ниҳоят Машхураро ба занӣ гирифтам.

* * *

Аз бекорӣ тамоми пашшаҳои ҳучраи корашро зада кушт. Акнун ҳайрон аст, ки ба чӣ қор машғул шавад.

* * *

Бо забони пурсактаву олуи сухан мекард. Номашро пурсидам, гуфт: -Суханоро.

* * *

Ӯ пашшаро ҳам озор намедод, бинобар ин, ба шӯрбояш ҳамеша пашша меафтод.

* * *

– «Бо думи шер бозӣ макун» гуфтан маънии онро надорад, ки думи рӯбоҳ бозича бошад, – таъкид кард мансабдори сатҳи пастаре зердастонашро.

* * *

Ҳама гуна вожаҳо ҳамқофия мешаванд, агар шоир мансабдор бошад.

* * *

Дорбозу морбоз касб иваз карданд. Яке аз дор уфтода мурду дигареро мор захр зада кушт.

* * *

Чун сармо ба устухон расид, орзуи оташи дӯзах кард.

* * *

Ҳақиқатро ёфтам! Дар афсона.

* * *

Дастовез тарозуест, ки бо он қадри меҳмон муайян карда мешавад.

* * *

– Забон муҳимтарин воситаи ҳастии мост, – гуфтам бо ифтихор.

– Рост, – хушҳолона тасдиқ кард сухани маро қассобе, – чанд кило баркашам?.

* * *

Аз рӯи инсоф гирем, занҳо ҳама варзишгаранд: дар намуди вазнбардорӣ.

* * *

Барои баъзеҳо худбинӣ худхизматрасонист.

* * *

Тарсу ниҳоят чуръат карда ба машқи шиноварӣ пардохт: дар тағора.

* * *

Роҳсозони мо аз борон метарсанд: ноҳамворихои роҳашон ошкор мегардад.

* * *

Сари кал ҳам мучаллост, вале диларбо не.

* * *

Гурӯҳеро чашми дил ҳам бе айнак намебинад.

* * *

– Чаҳонбиният суст!

– Айнакамро нав карданам лозим.

* * *

Дар кишвари мо ҳеч кас дар намуди бозӣ бо думи шер чемпион нашудааст.

* * *

Гург дар мавзӯи «Вазъи чорводорӣ дар ноҳия» мақола навишта, як қатор сарваронро барои хунукназарияшон ба масъалаи чорвофарбеҳкунӣ саҳт мазаммат кард.

* * *

Дар ситоиши Қонуни забони тоҷикӣ дурудароз сухан карду гуфтаҳояшро чамъбаст намуд: – Вот так, рафикон! Давай-те, модарамонро уважат кунему забони модариямонро чуқур омӯзем.

* * *

Дар бораи таомҳо беҳтараш бо ишками гурусна нависед. Навиштаатон оличаноб мебарояд.

* * *

Аз аризаи зане ба раиси колхоз: «Шавҳарам се моҳ боз бемор аст, аз ин рӯ, ба ман як халта доруи селитра диҳед.»

* * *

Харис орзу мекунад, ки хурӯсаш ҳам курк шавад.

* * *

Ӯ ҳатто барои ҷавоб ба суолҳои Мункару Накир низ «шпаргалка» омада сохт.

* * *

Аспвор рафтор кардани хар боз ҳам як навъ харигарии ӯст.

* * *

Зани сабукпоро аз ҷӯйча гузаштан ҳам барои эзоркашӣ баҳонаи хубест.

* * *

Бевазан низ ситораро монад, вале бевазани бачадор ситорай думдорро.

* * *

Китоби «Анатомияи одам»-ро хонда занамро беҳтар шинохтам.

* * *

Кайфи сӯзандору, ҳамеша бо ҷои нарм – нарм саруқор до-
рад.

* * *

Бо санги маломат бино сохта намешавад.

* * *

Зиндагӣ ба дилам зад. Худро ба дарё мепартоям. Илтимос,
ҷои тунуктари обро нишон диҳед.

* * *

Роҳ ба дили сардор ба воситаи хонааш мегузарад.

* * *

Озодӣ талаб кард. Аз вазифааш озод карданд.

* * *

–Баъзан ҳатто ҷувол набудани ишкамавро фаромӯш меку-
нам, духтур.

* * *

Барои аксари мардон достони «Ҷони ширин»-и Турсунзо-
да асари фантастикист.

* * *

Барои парвози хаёли баъзе эҷодкорон ҳам самолёт даркор.

* * *

Маслиҳат ба занон: Барои рӯй сурх кардан ғозамолӣ шарт
нест.

Андаке шармида гардед, кифоя.

* * *

Сардорамонро шамол зад. Бехуда нагуфтаанд, ки ҳар за-
бардастери зарбадастест.

* * *

Гиреҳи абрӯи сардорро котиб бо лабонаш кушод.

* * *

Ба он ки оби бинии ту рехт, бинипоккунаки ман гунаҳкор нест.

* * *

Гиребонатро бӯ кун, мегӯед? Аввал бинед, ки куртааш гиребон дорад ё не.

* * *

Барои эҳтиёткор ду карат ду панҷ аст.

* * *

Ба кабк озодии бештар доданӣ шуда, кафасро андаке ва-сеътар карданд.

* * *

Беномусро чӣ фарк, ки оби бинияш мерезад, ё обрӯяш.

* * *

Хушдори зан сарбории шӯ аст.

* * *

Як тарафи хонаашро сел бурда бошад ҳам, беҳабар монд: ба мутолиаи китоби «Табиатшиносӣ» машғул буд.

* * *

– Ганчу ранҷ ҳамқофияанд, – гуфтам ман. – Қоидаю фоида ҳам, – луқма партофт милисаи раҳбон.

* * *

Нахуст ранг аз рӯяш рабуданд, пасон сиёҳ ва дар ниҳоят, сафедаш карданд. Оҳ, ин додситонҳо, рангмолҳоро ба як нӯл мезананд.

* * *

Бел кафгирро барои зиёд будани сӯроҳҳояш сар дода, ғалберро ба занӣ гирифт.

* * *

Барои масъалаи манзилро ҳал кардан ба чамбияти ибтидоӣ ручӯъ бояд кард.

* * *

Зан: – Мард бошӣ, ҳамёнро обистан кун!

* * *

Иғвогарон гӯштро шӯрониданд, ки як мушт ба дами корд
зада касди худро бистонад.

* * *

Чашмони касе, ки аз мош қимоб аст, аз ҳайрат чӣ гуна ку-
шода мешуда бошанд?!

* * *

Шикоят ба табиб: кафи дастам ҳеч намехорад.

* * *

Забони давлатӣ?! Яқбора гӯшу биниро ҳам давлатӣ кунеду
монед!

* * *

Нихоят, рӯзномаҳо ҳақиқатро навиштанд, вале зери унво-
ни афсона.

* * *

Магасро аз гурӯҳи хун чӣ парвое!

* * *

Дар кишвари мо фил нест, 3-ин рӯ, ҳимматамонро пашша
мебардорад.

* * *

Мардеро ҳангоми мутолиаи ашъори Рӯдакӣ дида, таъна
заданд, ки аз ҳаёт беш аз 1100 сол қафо мондааст.

* * *

«Ҳеч кас аз пеши худ чизе нашуд», – гуфтаанд. Дурӯғ! Ма-
салан, ман фарзанддор шудам-ку?!

* * *

Абдучаббор Қаҳҳорӣ нависандаи чанговар? О, як марди
хеле ҳалим буд-ку?

* * *

Дар кишвари мо иқтисоди бозорӣ хеле густариш ёфтааст.
Ҳатто адабиётмон Бозор дорад.

* * *

Муҳаммад Ғоиб факултаи риёзиро хатм кардааст? Гуфтам-а, хичоҳои мисраҳояш ҳама баробаранд.

* * *

Аз навиштаҳои мунаққиде: «Ҳар як шеъри ишқии Лоик Шерали заминаи воқеӣ дорад».

* * *

Мавҷҳои пешонаи Муъмин Қаноатро дида ба хотир овардам, ки ӯ достони «Мавҷҳои Днепр»-ро навиштааст.

* * *

«Хушбахтона, адабиёти тоҷик дар ин давра камол ёфт», – изҳор кард мунаққиде. Камол Насрулло курта-курта гӯшт гирифт.

* * *

– Сорбони қофилаи адабиёти кунунии мо кист? – суол кард устод ба донишҷӯён. Ҳама дар ҳайрат монданд: о, худи Сорбон ҳанӯз дар қайди ҳаёт-ку?

* * *

Аҳмадшоҳи Маҳмадшо китобашро «Дасти ману домони шумо» номида, пушаймон гашт. Занҳои покдоман аз ӯ меҳаросидагӣ шуданд.

* * *

Ҷаҳонбинияш васеъ ва умуман, ягон чизи танг надорад.

* * *

Зан намегирӣ?! Ояндаи ҷамъият чӣ мешавад?!

* * *

Ба ифтихори романи «Ғурмагас» ошхонаашро «Ғурмагас» ном ниҳод.

* * *

«Саодати Шумо-саодати ман», – изҳори садоқат кардам ба сардор. Сахт ранҷид. Маълум гашт, ки занаш Саодат ном доштааст.

* * *

Чун нотик мисраи «Ҳастии мо, партия, бо ҳастият пайванд шуд»-ро хонд, кафшергар гунаҳкоруна сар хам кард.

* * *

Зане, ки ба шавҳараш «ҳама чиз дорам» мегӯяд, ақл надорад.

* * *

Суханро ғоз мадихед, ки ғозҳо парида мераванд.

* * *

Аз суханони табрикӣ: Арӯси нозанини мо зӯр! Панҷ шаш марда саришта карда метавонад.

* * *

Устухон ҳам чизи хуб аст, ба шарте гӯшт дошта бошад.

* * *

Ягона чизе, ки ман ба меҳмон бо майли том ва зуд медихам, дастпоқунак аст.

* * *

– Дар оянда Роҳи қаққашонро низ таъмир хоҳам кард, – гуфт аз таъриф болида сардори Идораи роҳсозӣ.

* * *

Маърузаи сардори мо ҳамеша кӯтоҳ: танҳо ду ҷумла, вале вергулаш хеле зиёд.

* * *

Устухон барои он саҳт ба гӯшт часпидааст, ки обрӯяшро аз даст додан наметавонад.

* * *

Кампирҳо аз бузургтарин академикҳо дар фанни «Маҳорати суханварӣ»-янд.

* * *

Чашмонашро саҳт бастед? Акнун очаи зорашро нишон диҳед!

* * *

Сахт мелангаду ба хизмат ношоям аст? Ҳеҷ гап не, мешавад, сарлашкар Амир Темур ҳам ланг буд.

* * *

Оғӯши маҳбуба шикоргоҳ аст, оғӯши зани худ-қароргоҳ.

* * *

Изофанавис бемор шуда ба духтур занг зад: – Зуд расида оед, ҳароратам аз 45 гузашт.

* * *

Ба ҷойҳои завҷааш ишора намуда паҳлавонона хитоб кард: -Қангҳои болшевики андар ин майдон кунем!

* * *

Адабиёти Шарку Ғарб, Қанубу Шимолро хонда тамом кардам. Акнун то пайдо шудани ягон кутби нав истироҳат мекунам.

* * *

Китобае дар меҳмонхонаи ҳасис:

*Меҳмоно, нурхурӣ дорад хатар,
Зинҳор бинмой аз хӯрдан ҳазар!*

* * *

Аз суҳанони роҳбари лофзан: Дар коргоҳи мо рӯзи истироҳат нест! Ҳатто рӯзи 30-юми феврал низ кор мекунем.

* * *

Ман ба вазифаи ҷонишини вазир сазовор нестам? Пас, вазир таъйин кунед.

* * *

Аз изҳороти фолклоршинос: Ҳар гоҳ андешам, ки агар ҳар намебуд, мақоли олиҷаноби «Ҳар аз ҳар монад, гӯшашро бур» низ намебуд, тамоми ҳастиямро даҳшат фаро мегирад.

* * *

Шиори шогирдони ғалатҳарф: Чӣ кунам, ҳарфи дигар ёд надод устодам!

* * *

Шикоят: Имрӯз аз мураббӣ дида ба мураббо тавачҷӯх бештар аст.

* * *

Пашшаи бебарор ҳатто дар ҷуссаи фил ҷои нишаст намеёбад.

* * *

Олиме пашшаеро, ки ташвишаш медод, зада кушт ва бо ифтихор гуфт: Ана, оқибати бо бузургон бозӣ кардан!

* * *

Ба сари олими географ занаш дод зад: Аз сад глобуси ту як тарбуз бех.

* * *

Бо мошини вақт ба асри XIУ сафар накунед, ки Темури ланг калламанораҳояшро тармим карданист.

* * *

Қассоб, гурез, ки чарроҳ омад!

* * *

Занаш гандагашт? Дар ин роҳҳои ноободи деҳа магар нағз гаштан мумкин?!

* * *

«Кампир, яъне-камакак пир», – худро тасаллӣ медод кампири фартуте.

* * *

Тақлид ба ҳайвонотро дӯст медошт: сангпуштвор ба кор меомаду харгӯшвор бармегашт.

* * *

– Пул надорӣ? Пас, чаро касал шудӣ?!

* * *

Вазнинтарин силоҳ барои ман камони абрӯи занам аст.

* * *

Зоғ ки раиси имтиҳони қабул буд, аз Булбул ришва гирифт,
то писари ўро ба консерватория қабул кунад.

* * *

Сарвари мактаб ба сари омўзгори риёзӣ дод зад:
– Агар рафторатро дигар накуни, решаи квадратиятро
месўзам!

* * *

Аз рўзе, ки авбошони кўчахоро «буқа» меномидагӣ шу-
данд, гўшти говро ҳеҷ таъям намебардорад.

* * *

Светофорро ба маҳкама кашиданд. Гуноҳаш: ҳангоми аз
роҳ гузаштани мошини мансабқалоне сурх шудааст.

* * *

Чарроҳ собит кард, ки на танҳо бо кисабурӣ, балки бо
шикамбурӣ ҳам пул ёфтан мумкин.

* * *

Аз он ки маро хар гуфтӣ, намеранҷам, вале аз боркашонӣ
метарсам.

* * *

Шикамат нақора мезанад? Рақс кун!

* * *

Баҳоначўйро пойи чубин ҳам дард мекунад.

* * *

Чаро аз бинӣ боло гап зад, чун беҳтарин узвҳо аз бинӣ по-
ён чойгиранд?!

* * *

Эълон: Пишаки сиёҳ мечўям, то аз байни зани худо зани
хамсоя сар диҳам. Сўҳбатҳои тўлонияшон ба дилам зад.

* * *

Ҳамқадами замон будан хоҳӣ, ҳамқадами занон бош!

* * *

Бемантиқтарин ибора иборай «зани камгап» аст.

* * *

Хайрият, ки моҳ хушдоман надорад, набошад, шаби мо якумр тор мебуд.

* * *

Нависандае дар бораи муносибати устодону шогирдон дар давраи имтиҳонот асаре навишт бо номи «Ҷанг ва сулҳ».

* * *

Ниҳоят воқеият пирӯз гашт; пулро расман раиси комиссияи қабул эълон карданд.

* * *

Шалғами сурхрӯй пеши гандуми зардрӯй бартариат надорад.

* * *

Мухаррир аз мақолаи мухбир мақоли «Кори шаб –хандаи рӯз»-ро хат зада дар хошияаш навишт: «Ба мавзӯи секс дахл накунед».

* * *

Барчаспе дар чатр: Дурудароз зери борон нигоҳ надоред.

* * *

Ариза ба милиса: Аз китобхонаи ман китоби «Пешгирии чиноятҳо»-ро дузиданд. Илтимос, чорачӯй кунед!

* * *

Ба бешарафе нишони «Шараф» доданд. Шарафманд нашуд.

* * *

Барои хизмати шоистааш ба муш як гурба мукофот доданд.

* * *

Хоҳиши девонае аз духтури дандон: – Дандони ақлафро канед!

* * *

Суруди дӯстдоштаи чавонмардони соядӯст:

– Хандаҳои духтарон дар пахтазорон зинда бод!

* * *

Меғӯянд, ки шаби қадр ҳар чи дар оғӯш дошта бошӣ, тилло гардад. Ачиб! Агар ин рост мебуд, занҳои мо кайҳо ҳама ба як ҳалта тилло табдил ёфта буданд.

* * *

Сари гӯри муҳаққиқе марде зери лаб меғуфт: – Оре, «ба манзил расид, он ки пӯянда буд».

* * *

Маслиҳат: Агар хоҳед, ки китобатон дарозумру рӯимизӣ бошад, дар муқовааш тақвими асрро чоп кунед.

* * *

Замоне чун ба хонаамон меҳмон ояд, дуд аз мӯриямон мебаромад, ин замон дуд аз димоғамон мебарояд.

* * *

Аз ман напурсед, ки кай қиёмат қоим мешавад. Қиёмати ман қоим шудагӣ. Аз рӯзе, ки зан гирифта будам.

* * *

Аз таклифҳои соқӣ: Канӣ, ҳама дар пеш доштаашро ба даст гирад.

* * *

Китобашро «Орухона» номид ва мунаққидонро таъкид кард: Хонаи оуро нақобед!

* * *

Аз ахбори радио: Дар натиҷаи ин садама 6 нафар ҳалок гардида, 12 нафар ба шаҳодат расиданд.

* * *

Носама ки кашидӣ, нозама бардор.

* * *

Як чони азиз доштам, ки ба маҳбубаам супурдам ва ӯ дучон шуд.

* * *

Суруди дӯстдоштаи занам: Меравам, ҳаргиз намеоям дигар.

Суруди дӯстдоштаи ман: Рафтанду раванду боз оянду раванд.

* * *

Бигзор мурғ мурғи ҳамсоя бошад, лекин дар ҳавлии мо тухм кунад.

* * *

Дар бораи ин марди аблаҳ ман маълумот дода наметавонам, беҳтараш ба китоби «Ҳайвонотшиносӣ» муроҷиат кунед.

* * *

Дар хобаш суруди «Дарё равон аст»-ро хонда, хест, ки чогаашро тар кардааст.

* * *

Ғами худро хӯрда сер шуд, аз ин рӯ, барои ғами миллатро хӯрдан эҳтиёҷаш намонд.

* * *

Фиребхӯрда ба мурғи бирён ҳам бо шубҳа менигарад; яке паридани навад.

* * *

Самбӯсаро ҳамчун хурдтарин анбори пиёз ба китоби Гиннес дохил бояд кард.

* * *

Ҳисси шаҳвонии мурғи мо ончунон баланд, ки ҳатто ба қанди хурӯсақ бо ҳавас менигарад.

* * *

Рӯбоҳе даъво кард: «Ситораи думдор акси ман дар осмон аст».

* * *

Тасҳех: «Дар шумораи гузаштаи рӯзнамаамон саҳван «табобат бо гул» чоп шудааст. Хоҳишмандем, он чунин хонда шавад: «табобат бо пул».

* * *

Супориши сардор ба ихтироъкорон: Ба ман робот-хизматгореро офаред, ки хангоми танбеҳ шунидан сар хам кунаду суп-сурх шавад.

* * *

Мақоли «Хирс мулло мешавад аз зарби чӯб»-ро ба гӯши хирс нарасонед, ки дар кӯҳсор як дарахт ҳам наместонад.

* * *

Шакар ки қимат шуд, зиндангӣ талхтар мешавад.

* * *

Васияти Қорӣ-Ишқамба: Шамъи хотираи маро бо шамъи ҳамсоя фурузон кунед.

* * *

Ҳаққи қалам тарозуи шеър аст.

* * *

SMS (ба муаллим): «Устод, гар дасти фитодае бигирӣ, мардӣ!».

* * *

Ҳеч кас аз дарди дандон нафавтидааст, зеро аз ин дард марг ҳам метарсад.

* * *

Сангдилиаш бас набуд, ки дар гурдааш ҳам санг ёфтанд.

* * *

Директори боғи ҳайвонот: – Калонтарин фили маро дуздон тавассути рахнаи девори боғ рабуданд.

* * *

Аз тавсифномае: «Ин бозингари дастаи футболи мо ягон

чизи хубро бегона намекунад. Ҳатто, голи зеботарини солро ба дарвозаи худ зад».

* * *

Ин мохиرو ончунон хушк кардаанд, ки гумон мекуни дар биёбон калон шуда бошад.

* * *

Шукронаи сарбоз: «Хайрият, хамин посбони ҳаст, набошад, ҳеч аз хоб сер намешудам».

* * *

Ба муқаддасоти миллат эҳтиром дорад. Ҳатто, пораро танҳо дар шакли пули милли қабул мекунад.

* * *

Милиса чор соат дар чорроҳа истода, «чор танга» чамъ кард ва чор чорвои чор кас медидагӣ хариду чор ҳафта «чорлунча» гӯштхӯрӣ кард.

* * *

Баъзан ба он хотир ҳикояи суғ менависам, ки мунаққидҳо аз як бурда нонашон маҳрум нагарданд.

* * *

Ҳамин сахар чи хӯрданамро фаромӯш мекунаму ту қарзи порсоларо мепурсӣ.

* * *

Хоксорӣ хуб аст, вале баъзан нони касро нимта мекунад.

* * *

Чумлаи мураккабро ба ҳелҳо ҷудо карданду навъи асосии он – чумлаи мураккаби фаҳмо аз байн рафт.

* * *

Гапи марг якто: – Мебарам!

* * *

– Бародар, «Ин сирф нуқтаи назари ман» гуфтанат носипосӣ ба айнакат аст.

* * *

Даҳони пургап – душмани шикам.

* * *

«Бевазифа намонад» гуфта, ўро дар биёбон мироб таъйин карданд.

* * *

Симчӯб маъшуқаи маст.

* * *

Мошини «01» – хушдоман. Мошини «03»-хамсоя.

* * *

Вожаи «ишқ» – ро аввал дар саҳфаи дил менависанд, баъд дар дафтари хотира.

* * *

Агар пул «чирки даст» бошад, дигар дастамро намешӯям.

* * *

Ҳеҷ асо тахтапуштеро навозиш накардааст.

* * *

Эълон: Муваққатан аз хӯрдани шири мурғ худдорӣ кунед, ки дар кишвар зукоми мурғ омадааст.

* * *

Навчавониашро кайҳо аз даст дода бошад ҳам, аз навқаламияш ҳеҷ не ки даст кашад.

* * *

Ба занам гармии ҳаммомро таъриф кардам. Ў аз рашк маро як ҳафта аз гармии оғӯшаш маҳрум кард.

* * *

Дугонаи занам ягонаи ман аст.

* * *

Занам дар пайравӣ ба идораи «Барқи тоҷик» барои истифодаи гармии оғӯшаш ба ман «лимит» муайян кард.

* * *

Мақоли писандидаи фоҳишаҳо: Як мавизро чил қаландар хӯрдааст.

* * *

Ҳамён он узви бадани марди камбағал аст, ки ҳамеша дард мекунад.

* * *

Дар назди бевазан «нигоҳ» мағӯй, ки «никоҳ» мефаҳмад.

* * *

Пашшае худро хеле раҳмдил муаррифӣ карда паи исботи ин ба миёни фил оҳиста нишаст, то он нашканад.

* * *

Хитоби ман ба онҳое, ки анбори пуртӯша доранд: Хонаи мо он қадар ҳам дур нест.

* * *

Дилсӯз буд ва аз рӯи дилсӯзӣ шабонаҳо хӯсаро ба хона дароварда мемонд, ки хунук нахурад.

* * *

Нависанда барои навиштани ҳикоя дар мавзӯи шахват (секс) нахуст саропо урён шуд.

* * *

Ба нофи урён кӯчагардӣ кардани духтарон сабаби авҷ гирифтани лирикаи ишқӣ дар адабиёти муосир гашт.

* * *

Навиштае дар мошини ронандаи маст барои милисаи роҳбон: Девона гурез, ки маст омад!

* * *

Эълон: Оҳанги халқии «Тӯёна!», Оркестр иҷро мекунад. Дар рақс дрижёр.

* * *

Вақте ки бори аввал мошини «Мерседес»-ро дидам, дарёфтам, ки занам зеботарин мавҷудоти олам нест.

* * *

Асалбек ном гузоштани фарзанд ҳанӯз маънои таъмини ширинсухании ўро надорад.

* * *

Аз бўсаҳои ширини ман меҳаросад маҳбуаам. Касалии қанд дорад магар?!

* * *

Баъзе муҳаррирон ҳатто хати пешониरो таҳрир мекунад.

* * *

Лифти кайҳо аз қор баромадамонро як лағад задам: – Дигарон ба осмони ҳафтум баромадану ту аққалан ба қабати ҳафтум баромада наметавонӣ!

* * *

Ғуломвоар хизмат кардани занаш ба таърихшинос барои навиштани рисолаи «Чамъияти ғуломдорӣ» хеле мадад кард.

* * *

Ба занон ҳама чизро омӯхтан мумкин, ба ҷуз хомӯшӣ.

* * *

Вақте ки зану мард зери кӯрпа мебароянд, зиндагӣ дар чамъияти ибтидоӣ оғоз меёбад.

* * *

Шиори киштии яхшикани атомӣ: То ба кай об аз таги ях меравад!.

* * *

Сардоре зердаштро таҳдид мекард: – Дар назди ман ба-шараатро хунук накум, ки аз ёрии башардӯстона маҳрумат мекунам.

* * *

Дар чамъияти мо барои он ки ҳамфикрони зиёд бошад, фикр накунад.

* * *

Субҳ интизор намешавад, ки кай хурӯс ҷеғ мезанад.

* * *

Бемор (пеш аз чарроҳӣ): – Духтурчон, ман гуноҳ надорам!

* * *

Ханӯз чароҳатҳоро рухсораам рӯ нагирифта нохуни маъшукаам боз дароз шуд.

* * *

Сиёсат бо вожаи «ханда» кор надорад, вале бо вожаи «хандахариш» тавъам аст.

* * *

– Ман ба шарте муаллим мешавам, ки аломати саволро нобуд созед, -изҳор дошт аломати хитоб.

* * *

Печка:-Ҳеч кас мисли ман ин қадар барои мардум дарун – дарун намесӯзад.

* * *

Холо вазорати корҳои дохиларо аз Вазорати молия фарқ кардан душвор; дар ҳар ду ҷой ҳам асосан аз пул гап мезананд.

* * *

Кулоҳатро қач мондаӣ», – мегӯед? Мебахшед ман мағрур не, гарданам қач.

* * *

Дарахт:-Ачабо, маро тирамоҳ урӯн карду зимистон соҳиб шуд.

* * *

– Чӣ ҳама ба ман менигаред?! Охир, ӯ маро каллакаду гуфт, на тамокукаду!

* * *

Лулиёна зиндагӣ дорад кенгуру; ҳамеша халтааш ҳамроҳаш.

* * *

Фоча! Хонаи гург бе устухон монд!

* * *

Ба сараш як мушт арзан реҳт, барои чалб кардани мурғи баҳт.

* * *

Шишаи холии арак: – Обрӯямро рехтанд!

* * *

Шикояти бемор:-Тамоми баданамро сӯзан зада сӯроҳ кар-
дед, духтур. Чӣ, магар аз ман ғалбер сохтаниед?!

* * *

Чун кӯршапарак сардори коргоҳ шуд, маоши кормандони
бахши шабонаро якбора даҳ баробар зиёд кард.

* * *

Вақте ки сангпушту хорпушт вожаи «шӯрапушт»-ро
фаҳмиданд, хайрон шуданд; инаш боз чӣ хел хайвон:

* * *

Эҳ, агар имкон медошт, дар гуфтугӯ бо савдогарон забони
занамро ба орият мегирифтам.

* * *

Барои шустани гуноҳҳо собун ихтироъ карданд.
Нархаш: содир кардани чил гуноҳ.

* * *

Косаи шикаста боумед буд; одамон дасти шикастаро наме-
партоянд-ку!

* * *

Сел оқибатҳои мудҳиш дорад. Мудҳиштарин оқибати он
акт аст.

* * *

Занон нуқтаро дӯст надоранд, онҳо дилбохтаи вергуланд.

* * *

Танҳо дар поёни китоби ғафси ӯ як чумлаи зебо ёфтаам ва
гуфтам: – Бечора зебой, ин қадар чуқур гӯронда шудааст!

* * *

Бузургтарин ғафво дар хомӯшии зан нухуфтааст.

* * *

Духтури асабро пешакӣ таъкид карда мондам: ба наздикӣ
хушдоманам меояд.

* * *

Зарур омад, ки дар паҳлӯи сартарошхона шӯъбаи ҷарроҳӣ
таъсис диҳанд.

* * *

Вақте ки аз таҳқири занам мегурезам, оғӯши бевазани
хамсоямонро чун паноҳгоҳи сиёсӣ истифода мебарам.

* * *

Занамро «ту гули зебои ман» гуфтаму рӯзи дигар ўро дар
паҳлӯи гулфурӯше дидам.

* * *

Пул дом барои мурғи бахт аст.

* * *

Дар укёнси илм моҳича мабошед, ки лукмаи хоми
наҳангон мешавед.

* * *

Аз саг пурсиданд: – Атола мехӯрӣ?
Гуфт: – Устухон дорад?

* * *

Аз пашша фил сохт ва ин фил ўро зери пояш пахш карда
кушт.

* * *

Пиряхи Федченкоро об карданиед? Аз даму нафаси сардо-
ри мо истифода баред.

* * *

Кундари кӯр карданд. Хурсанд шуд, ки акнун табарро на-
мебинад.

* * *

Сабру токати ҳар фардро санчиданӣ шавед, ба ў хондани
китоби нависанда Н.-ро супориш диҳед.

* * *

Рахнаи боғ – дарвозаи тиллоии дуздон.

* * *

Шикоят: Пештар дилам мезад, акнун шавҳарам мезанад.

* * *

Азбаски мудом шабона эҷод мекард, маънии ашъораш то-
рик буд.

* * *

Навиштае дар девори гӯристон: Дар ин чо касе ба суруди
«Алла» эҳтиёҷ надорад.

* * *

Нафс аскари қаторист, ки ҳатто, ба генерал итоат намеку-
над.

* * *

Эълон: Ниҳоят, дафтарчаи ақди никоҳамро гум кардам.
Касе ёбаду ба ман баргардондани шавад, чазо мегирад.

* * *

Шикояти бемор: – Вақте ки роҳ мегардам, сарам сих меза-
над, вақте ки ба шумо музди табобатро медиҳам, дилу
цигарам сих мезанад, духтурчон.

* * *

Навиштае дар гӯшаи тарозу: Нозу нузро намебардорам!

* * *

Соҳибони майдон бозиро бо ҳисоби 0:1 бохта, пас аз бозӣ
бо ёрии мухлисон бо ҳарифонашон ҳисбро «баробар» кар-
данд.

* * *

Эълон: Барои гӯш кардани ҳарзагӯиҳои занам хизматгор-
шунаванда қабул мекунам.

* * *

– Илоҳо, қаҳрамонони ҳикояҳои Мачиди Салим шавӣ! –
дуо мекард зане муҳолифаширо.

* * *

Мунаққиде дар бораи муқаллидони ашъори Гулназар чу-
нин навишт: «Инҳо ҳама бо «Нардбон»-и Гулназар боло раф-
танианд».

* * *

Барои ӯ галстук як воситаи табиии пинҳон кардани чирки
гиребонаш буд.

* * *

Муҳимтарин кашфиёти ӯ дар рисолаи илмияш дар соҳаи
адабиёти бадеӣ ин буд: «Суруди «Сафед, сафед рӯяки хандони
ту» дар Африқо навишта нашудааст».

* * *

Эрон ба Амрико:
– Моро на бим дар дил аст
Зи хашми ту, падаркусур!
Амрико ба Эрон:
– Шунда мон, ки мезанам
Ба химчаҳо тасар-тусур!

* * *

Даъвои Ҳиндустон: – Мо метавонем дар бораи
мудҳиштарин фочаҳои инсоният филм офарем, вале он ҳам
хатман дусериягӣ ва пурраксу тарона хоҳад буд.

* * *

Чин: – Мо барои эҳтиёткорон мол истехсол мекунем!

* * *

Ирок: – Ҳар кӣ моро сияҳкор гӯяд, намеранчем, зеро яқин,
бо нафт сарукур доштанамонро дар назар дорад.

* * *

Ҳабашистон: – Рӯзамон сиёҳ мабод!

* * *

Чун ҳикояам бо номи «Як тиру ду фохта» чоп шуд, дарза-
мон аз се вазорат даъватнома гирифтаам: Вазорати ҳифзи та-
биат, Вазорати корҳои дохилӣ ва Вазорати амният.

* * *

Забондарозии кормандони телевизион дар назди корман-
дони радио: – Шундан кай бувад монанди дидан!

* * *

Бразилия: – Ҳар кӣ ба мо зарба занад, мо ба ӯ гол мезанем!

* * *

Навиштае дар рахти арӯси: Охир ба дастӣ, малаҳак!

* * *

Лаққӣ маҳз барои он аз марг метарсад, ки манаҳашро ме-
банданд.

* * *

Вақте ки бачаҳои Бузаки чингилапо аз шиками даридаи
гург баромаданд, шикоят карданд, ки берун хунук аст.

* * *

Ҷони ширин, ман дар ишқи ту Мачнунвор сар ба биёбонҳо
задан мехоҳам, вале ку дар Тоҷикистон биёбон?!

* * *

Шоире маошашро гирифта ба бозор рафт ва бозгашту
достони бадарде навишт бо номи «Қатра ва баҳр».

* * *

Дар чиллаи зимистон шоире ба занаш фармон дод: – Хо-
наро саҳт гарм кун, ки ман дар бораи тобистон шеър навиш-
таниям.

* * *

Бо як гул баҳор намешавад, гуфта ду зан гирифт.

* * *

Бехтарин шеърро барои боксёр устод Лоиқ гуфтааст: Сари
сабзат, илоҳӣ, дар амон бод!

* * *

Калиди қошу қавоқи бастаи занамро дар мағозаи
чавохирот ёфтам.

* * *

Як себи шохи дарахтамон ҳеҷ не, ки афтад. Сари Нютонро
интизор аст магар?!

* * *

Азбаски раиси ҳайати доварон гов буд, муаллифи суруди
«Сабза дамидан гирад» голиби озмун дониста шуд.

* * *

Дарду алами хабари «Муфаттиш омад»-ро танҳо хабари «Муфаттиш рафт» чуброн карда метавонад.

* * *

Аз таъсири нархи дору ба дарди ваҳмак гирифтор шуд.

* * *

Бо мақсади гуфтани шеъри баланд қалам ба даст гирифт ва ба он ном интиҳоб кард: Қулла.

* * *

Дар автобуси пуродам: – Холаҷон, хавотир нашавед, ин ҳасиб.

* * *

Зарба! Гол!.. Хучумкунанда аз хоб бедор шуда дид, ки занаш дар кунҷи хона ғелида хобидааст.

* * *

Дар лаҳзаҳое, ки ман ба мутолиаи романи «Вафо» машғул мешудам, занам ба ман бевафой мекардааст.

* * *

Шумо одами боло? Нағз – ку! Кай зан гирифтед?

* * *

Қорӣ – Ишкамба ба танӯр рашк мебурд: шикамаш ҳамеша пурнон аст.

* * *

«Пешонаам шӯр» гуфтед? Дар зонуҳои ман ҳам намак чамъ шудагӣ.

* * *

Адабиётшиносони замонасоз собит карданд, ки чун устод Рӯдакӣ «Дониш андар дил чароғи равшан аст» мегуфт, чароғи равшан гуфта фурузонакҳои каммасрафро дар назар дошт.

* * *

Вақте ки сардор бо котибааш сӯхбат мекунад, то 16-солаҳо набояд гӯш кунанд.

* * *

Сардор тамоми зердастонашро бесилоҳ кард, то рӯзе мурғи бахти ўро напаронанд.

* * *

Мақоли нав: Касе, ки ошиқи гул аст, боҷаи булбул аст.

* * *

Косаи сабри ашхоси бадҷаҳл лабрес намешавад, мекашанд.

* * *

Себе ба сари забоншиносе бархўрд. Ў ҷои варамидаи сарашро дошта ба хаёл рафт: шояд вожаи осеб аз вожаи себ баромада бошад?

* * *

Ошиқиро машқ намекунанд. Ҳар ки машқ кунад, дузана шавад.

* * *

Аблаҳ аст ҷавоне, ки домани кўтоҳро дида суханро дароз кунад.

* * *

Тамоми ҷаҳонро сафар кард, ҷои сафар нокардааш намонд. Тарки одат амри муҳол, дигар илоҷ надошт: ба он дунё сафар кард.

* * *

Ҳар гоҳ марде дар сухан даромад, аз дил хоҳад гузаронд: чӣ қадар душвор аст зан будан!

* * *

Ҳасрат: Афсӯс, дар ҳайати ансамбли «Ҷавонӣ» низ кас пир мешудааст.

* * *

Нахустнишонаи фаромӯшхотирӣ фаромӯш кардани манфиати шахсист.

* * *

Ман ҳамагӣ як маротиба ба ҳадаф расидаам, он ҳам тасодуфан: туфлиамро ба сӯи сагча партофтам, ба занам бархўрд.

* * *

Баробари сеяки тарсе, ки аз занат дорӣ, аз Худо тарсӣ,
одами хуб мешавӣ.

* * *

Агар ғараз духтури чашм шавад, ҳақиқат як умр кӯр хоҳад
монд.

* * *

Косалесони ҳукумат он қадар фаъол шудаанд, ки акнун ӯ
косашӯнашро аз кор озод карданист.

* * *

Аз дафтари хотира:

Туру бинам, ба ёд орам кашокашҳои деринро,
Ба он соне ки чун бинад Саакашвили Путиро.

* * *

Мисоле ба санъати ташбех:

Чунонат ганда мебинам, ки Буш атоми Эронро,
Чунонат дӯст медорам, ки Моника Клинтонро.

* * *

Ягона чое ки ману занам муросо дорем, болои... чевон аст.
Он чо сурати ҳар дуи мо паҳлӯи ҳам гузошта шуда.

* * *

Милица агар нависанда шавад, мунаққид бояд худро
суғурта кунад.

* * *

Маслиҳат: То ба бемории фаромӯшхотирӣ гирифта на-
шавед, аз касе қарз нагиред.

* * *

Шоири ҳақиқӣ онест, ки арӯсро аз арӯз авлотар донад.

* * *

Ба нуқтае назар карда, нуқтаи назари хешро иброз доштан
низ истифода аз «шпаргалка» аст.

* * *

Ҳама гуна суханҳо орӣ аз ғаразанд, чун мавзӯи онҳо аз миён болост.

* * *

Бахт бо латифагӯӣ намехандад. Пои бахтро бояд хорид, то ҳам бихандаду ҳам ба ҳаракат ояд.

* * *

Романе навишт бо номи «Дили ноором». Пас аз таҳрири муҳаррир бо номи «Дили ором» чоп шуд.

* * *

Вақте ки муаллим бе ҳеч сабабе маро каллакаду гуфт, дурдароз ба каллаи худӣ ӯ нигаристам: ба назарам он тамошокаду ро мемонд.

* * *

Одами бедандон аз худаш дида ба духтури дандон бештар зарар меоварад.

* * *

Бисёр сарварон баъди аз мансаб рафтани намозхон мешаванд. Яқин, бихишти гумкардашонро меҷӯянд.

* * *

Мӯҳр дар дасти сарварон латтапораест, ки бо он даҳони ҳақиқатро мебанданд.

* * *

Вақте ки чашмони ошиқон ба ҳам роз мегӯянд, гӯшҳо худро ба қарӣ мезананд.

* * *

Меҳри гарми ҳамсоязан намебуд, дар ин замирони бебарқ ях мебастам!

* * *

Дар ҷавонӣ орзуи паранда шудан мекард, то дар баландиҳо низ зиста тавонад. Дар пирӣ орзуи қирм шудан кард, то дар зери замин низ зиста тавонад.

* * *

Аз чӣ бошад, ки ҳар гоҳ ба сафар равам, боби «Лаҳзаҳои ширини зиндагӣ»-и дафтари хотироти занам якбора якчанд саҳифа зиёд мешавад.

* * *

Зане ба сари нозирӣ андоз дод зад: – Чӣ ин қадар андоз, андоз мегӯӣ, шарм намедорӣ?

* * *

Агар касеро ба аспӣ мансаб савор кардед, барои рӯзи мабодо ўзангуро бурида монед.

* * *

Эҳ, агар сангро имкони зан додан мешуд, ҳоҷати ин қадар ба сари он гурз задан намеомонд: худ пора-пора мешуд.

* * *

Агар ҳама роҳҳо ба сӯи латтабозор баранд, донед, ки вазирӣ нақлиёт зан аст.

* * *

Кодекси андозро барои санчиш ба болои фил гузоштан. Миёнаш шикаст.

* * *

– Дар рӯям изи лаби сурх? О, худат «шуморо ҳамеша рӯсурх дидан мехоҳам» мегуфтӣ-ку, занак?!

* * *

Зан – муаллими шайтон. Агар мард муаллими шайтон шавад, зан сарвари мактаб хоҳад шуд.

* * *

Аз он ки Фарҳоди кӯҳкан бо теша ба мақсад нарасид, обрӯӣ каланд наафзуд.

* * *

Дар замони мо камбағалро аз ҳуқуқи бемор шудан маҳрум бояд кард, вагарна умри дароз намебинад.

* * *

Аз хони ҳасис чизи бомазза тамаъ кардан бемаззагист.

* * *

Аз тухми тиллоӣ чӯча намебарояд!

* * *

Ба шӯрапуштиҳои мо намак гунаҳкор нест.

* * *

Шиновари ро дар Секунҷаи Бермуд машқ намекунад.

* * *

Нуқтаи назари ҳарзагӯӣ нуқта надорад.

* * *

Дар ҳузури ширфурӯш дар бораи об ҳарф назанед. Ба иззати нафси кас расидан чӣ лозим?!

* * *

Пул мурғи бахро курак мекунад.

* * *

Калавандаю ноустувор буданам айби ман нест. Замин доирашакл аст.

* * *

Чун занаш аз тамоми шудани орд дар хона хабар расонд, шоир аз навиштани идомаи достони «Шукри ин Ватан» муваққатан худдорӣ кард.

* * *

– Мақолаатон хеле кӯтоҳ шудааст? Чӣ илоҷ, муҳаррири мо мақолаҳоро ба андозаи ақлаш кӯтоҳ мекунад.

* * *

Барои тарҳи «Мучассамаи ишқ» озмон эълон карданд. Чунин тарҳ ғолиб омад!?

* * *

Дар хонаи мо қувваи кашиши замин шиддат гирифтааст магар, ки занам рӯзи дароз хоб мекунад.

* * *

Барои эҳтиёт қабри Мирзодиккаро чуқуртар кофта, ба рӯяш бештар хок кашиданд.

* * *

Аз дафтари фолклоршинос: Қадимтарин зарбулмасал «Нафси бад-балои ҷон» аст. Онро Одаму Ҳаво гуфтаанд.

* * *

Оре, дар ҳаёт ҳама чиз тағйирпазир аст. Замоне гунохро ба тавба мешустанд, ҳоло ба пул.

* * *

Троллейбус бо роҳи бесим ҳам меравад, агар ронандаш ошиқ бошад.

* * *

Барои дос ҳама гуна оина қачнамошт.

* * *

Чӣ хуш мебуд, агар пас аз «Даҳсолаи оби тоза» «Даҳсолаи шири тоза» эълон мекарданд.

* * *

Лавҳае дар беморхонаи саратон: Дур бодо саратон аз саратон!

* * *

Сирри пирӯзиҳои ман дар мусобиқоти муштзанӣ дар он аст, ки хангоми зарба задан ба сари ҳариф сари сардори аблаҳамонро пеши назар меоварам.

* * *

... бо вучуди ин, ўро «хар» нагўед, дар акси ҳол чунон хангас мезанад, ки...

* * *

Дар бозори кўҳнафурўшон рўзҳои санитарӣ таъйин кунанд, барои савдо рўз намемонад.

* * *

Мўҳтавои ҷумла суст бошад, аломати хитоб қорагар намешавад.

* * *

Бисёр воқеъ мегардад, ки «шеро дадош» «рўбоҳи мардум» мешавад.

* * *

Беадолатист, агар дар ҳайати комиссияи бекор кардани ҳукми қатл намояндае аз ҷаллобон набошад.

* * *

Дар бораи ҳақиқат нависам? Ман нависандаи фантазист нестам!

* * *

Масхарабоз ки пир шуд, масхарааш мекунанд.

* * *

Аз анбӯхи сифрҳо натарсед, танҳо эҳтиёт шавед, ки онҳо дар пушти ададҳои дигар паноҳ набаранд.

* * *

Ҳар кори нимбуд изи пой андешаи ланг аст.

* * *

Барои бачаҳо аз бобои хашмин Бобои барфин беҳтар аст.

* * *

Моҳигире, ки орзуи моҳии зарин ба шаст овардан дорад, беҳтараш, зан нагирад.

* * *

Хушомадгӯй ба сардор рӯ ба рӯ ояд, орзуи дум доштан мекунад, то биликконад.

* * *

Тӯҳматгар ба сари намак дод зад: – Фач!

* * *

Дар фасли рамазон об дудила шуд: ташнагии мардумро шиканад ё рӯзаашонро?!

* * *

Гӯштбирён хуштаъм набуд. Ба ошпаз бо шубҳа нигари-станд: яқин, ба сағҳо забон як кардааст!

* * *

Дар мусобикаи давидан ҷои аввалро хоҳам гирифт, агар гоҳ аз паси ман фарёд кунед: – Хушдоманат омад, хушдоманат омад!

* * *

Аз дафтари адиб: Бӯса нонпари кулчаи рӯи духтар аст.

* * *

Пиряхро ба зиндагӣ дилгарм насозед, ки ҷаҳонро об зер мекунад.

* * *

Шиори чинихо: Дастдарозӣ аз қаддарозӣ афзалтар аст.

* * *

Эҳтиёҷманд ба кӯлмак ҳам нигарад, моҳии тилло ба ёдаш меояд.

* * *

Дар бозии футбол баъзан паҳлӯчӯб бехтар аз дарвозабон «бозӣ мекунад».

* * *

Рӯз «урён» аст, шаб – пӯшида. Ин «пӯшида» корхое мекунад, ки «урён» шарм медорад.

* * *

Баъзан пашшаро ба гурз мезананд, ноинсофҳо!

* * *

Лаққӣ гоҳ-гоҳ хомӯш мешавад, то ҳузури ўро фаромӯш накунад.

* * *

Мунақид аст. Бо дасти чап менависад. Дасти рostaшро химоя нигоҳ медорад.

* * *

Аз дафтари навқалам: Субҳ механдад, гӯё аз қиссаи шаб огоҳ буд.

* * *

Ҷавонони донишчӯ барои он бештар майл ба ишқ доранд, ки забони ишқ сарфу наҳв надорад.

* * *

Тамасхури Бин Лодан: – Чӣ маро аз ҳар кунҷи замин мечӯед?! Замин курашақл аст!

* * *

Фиребгар аз он метарсад, ки мабодо гуфтааш рост барояд.

* * *

Дар замони мо ситорашиносон дигар ба пурбин эҳтиёҷ надоранд. Гирду атрофашон пур аз «ситораҳо» шуда.

* * *

Сарашро чарроҳӣ карданд. Бим аз он дошт, ки мабодо фикрҳои бикрашро дузданд.

* * *

Кӯррӯдаро сарвари узвҳои дохилӣ эълон карданд, ба он хотир ки агар нотавонӣ кунад, бартараф карданаш осон.

* * *

Шамолро чӣ парвое, ки коҳи кӯҳанро бод медиҳад ё навро.

* * *

Ҳарзагӯй аз шафтолу қимоб аст: як умр шаф-шаф мегӯяд.

* * *

Ба сари баъзеҳо барои он салла мепечанд, ки сарашонро ба ҳар сӯроҳ халонда натавонанд.

* * *

Динозаврҳо дар рушди ҷисм аз вақт пеш гузаштанд ва аз ин рӯ, пеш аз вақт нобуд шуданд.

* * *

Беадолатӣ! Магар мансабдоре, ки ба 300 сомонӣ маош дар 3-4 моҳ бӯстонсарои бошукӯҳ месозад, шоистаи вуруд ба китоби «Рекордҳои Гиннес» нест?!

* * *

Одамон! Ҳамдигарро «ҳайвон» нагӯед, ки ба одамхӯрҳо баҳона пайдо мешавад.

* * *

Аблаҳ: – Ёрӣ диҳед! Маро ба фикр кардан маҷбур меку-
нанд.

* * *

Аз хомӯшии баъзе нависандаҳо адабиёт бурд мекунад.

* * *

Аломати вергул бемор шуду вазифаи ӯро муваққатан ба зиммаи аломати хитоб вогузоштанд. Дар натиҷа одамони зиёде бегуноҳ кушта шуданд.

* * *

Зан нагирифта асари фантастикӣ навиштан имкон надо-
рад.

* * *

Дар ду чой об намешавад: дар биёбонҳои Арабистон ва
дар мошинҳои сӯхторхомӯшкунии Тоҷикистон.

* * *

Чор кило моҳиямро хӯрду ба моҳияти гапам сарфаҳм на-
рафт.

* * *

Ончунон саргарми батакром шумурдани теъдоди асарҳояш
шуд, ки оқибат адабиётро фаромӯш карда риёзиётро пазир-
руфт.

* * *

Аз табрикномаи одамхӯрон: Ид муборак, дӯстони лазиз!

* * *

Вақте, ки тақдирӣ ту дар дасти сардор «гуфтанд» бисёр ме-
хостам, ки ӯ дасташро нашӯяд.

* * *

Дар дарси геометрия барои духонҳо байни секунҷаи
муқарраӣ ва секунҷаи Бермуд тафовуте нест.

* * *

Хамён пулро бинад, механдад.

* * *

Афкораш онқадар баландпарвоз шуд, ки оқибат барои ху-
даш ҳам дастнорас гардид.

* * *

Вақте ки дар хоб ҳақиқатро мебинӣ, аз бедорӣ дилат мемо-
над.

* * *

Ба зода шудани худ шӯбҳа кардам, вақте ки дар харитаи
ҷаҳон зодгоҳамро наёфтам.

* * *

Якпахлӯ зада дар бораи 366 пахлӯи суҳан ҳарф задан аз рӯи
инсоф нест.

* * *

Вақте, ки шоир «Ишқи аввал – ғўраи сармозада» мегӯяд,
сармо гуфта хушдоманро дар назар дорад.

* * *

Қонуншиканро бахшиданду хезумшиканро ба ҷавобгарӣ
кашиданд.

* * *

Шишаро бисёр таъриф накунад, ки сангро зада мешика-
над!

* * *

Дили булҳавас коллексияи занҳои зебост.

* * *

Вақте, ки суруди «Ма, ки дар ғўшаи боми ту будум» – ро
хондам, падари маҳбубаам девори гирди ҳавлиашро сархор
гирифт.

* * *

Дар «Китоби Гиннес» солҳост, ки ҷое барои хомӯштарин
зани ҷаҳон ҳолӣ монда.

* * *

Ба нуқтае назар карда нуқтаи назари хешро ибраз доштан
низ истифода аз «шпаргалка» аст.

* * *

Аз дафтари адабиётшинос: Таҳаллус дар натиҷаи дар вазн
нағунҷидани номи шоирон пайдо шудааст.

* * *

Харидор ки пайдо шуд, гули пажмурда ҳам мешукуфад.

* * *

Нозу нузи гул ҳамин тавр доман ёфтагир гирад, булбул дигар
бо хор хоҳад гаравид.

* * *

Барои бесавод вайронкорӣ ҳам душвор.

* * *

Чун нархи ширавор боло рафт, «Зиндагиро орзу ширин
намуд».

* * *

Назарияи нав: Одам аз маймун не, маймун аз одам пайдо
шудааст.

* * *

Золим себро ҳам ба шамшер пӯст канда мехӯрад.

* * *

Ҳамеша саросемакор буд. Ҳатто, марг ӯро мурда дарёфт.

* * *

Орзу мекард, ки дигар орзу накунад.

* * *

Дилаш кайҳо аз забон бозмонда бошад ҳам, ақидаҳои то ҳол «мезананд».

* * *

Аз ҳикматҳои занам: Марди танбал даҳонро пур мекунад, марди фаъол яҳдонро.

* * *

«Хайрият, ки пучуқ аст, набошад, нӯги бинияш осмонро мехарошид», – меғуфтанд дар бораи адиби ҳавобаланде.

* * *

Чун аз ӯ қасд ситонида натавонистам, номашро ба ҳарфи хурд навиштам.

* * *

Шиори коргурезҳо: Дер омадаему зуд мебояд рафт.

* * *

Ӯ нисбат ба адибони дигар як тафовути барҷаста дорад: китобаш аз хонандааш бештар.

* * *

Мактубчае ба раис: Раиси мӯхтарам, ҳамон таккачае, ки ҳамчун қурбонии зиёфати навбатӣ ба қайд гирифта будед, аз қайди ҳаёт гузашт.

* * *

Занонро се орзуст: хушбахт будан, хушдор доштан, хушдоман шудан.

* * *

Дилаш ки дардманд аст, ба ҳар кас бедареғ дил додан мегирад.

* * *

Аз роботҳои адаб бояд омӯхт: худсарона рафтор намеку-
нанд.

* * *

Одам аз маймун не, аз маймунбозӣ ба вучуд омадааст.

* * *

Мансаб – либоси тирногузар.

* * *

Гахвораат аз осмон ғалтидааст? Лингатро ҳам аз осмон меорем!

* * *

Ҳоло нархи дору аз неши ору ҳам газандатар.

* * *

Гӯр пешонаам шавад: писарчаи ҳамсоя ба ман монанд шуд.

* * *

Духтареро бӯсидам. Самбӯса талаб кард.

* * *

Дигарон дар сояи тағо мегарданд, мо дар сояи чатр.

* * *

Асари адиберо пур аз суханҳои урён дида, мунаққиде ба он чунин ном ниҳод: Ҳаммоми вожаҳо.

* * *

Шоҳи пашшаҳо ҳисобкунак харид, то дарёбад, ки аз чанд паша як фил сохтан мумкин.

* * *

Пеш аз хоб ҳамеша ба занаш таъкид мекард: Мо зи болоему боло меаравем!

* * *

Номи сартарошхона: Пахтазор.

* * *

Чумлаи «Душман аз ҳар тараф зарба мезад» – ро хонда, шавҳарашро ба хотир овард.

* * *

Тардоман буд. Бо баҳонаи офтобро бо доман пӯшидан онро хушк кард.

* * *

Фатир шудам, то ба бевазани ҳамдам бошам.

* * *

Як сатри гӯшнавоз надораду номи китобаш «Булбул».

* * *

Муфтхӯртар аз адиб касе нест! Ў як умр ҳақи қаламро ме-
хурад.

* * *

Ҳамеша ўро дуо мекунам, ки сиҳату саломат ва аз балоҳо
эмин бошад, зеро аз ман қарздор аст.

* * *

Беҳтарин шиори иҷоранишинонро Нодирпур гуфтааст: Ин
хона қашанг аст, вале хонаи ман нест.

* * *

Аҷаб рушд ёфта илми тиб: сахл монда, ки духтури гӯши
чапу ростро алоҳида кунанд.

* * *

Садсола шавед ҳам, шиоратон чунин бояд бошад: Афсӯс,
ки нимаи ҷавонӣ тай шуд!

* * *

Мусохибашон дар мавзӯи сулҳ ба ҷанг анҷом ёфт.

* * *

Обу ҳавои мусоид барои баҳонаҷӯӣ номусоид аст.

* * *

Навқаламе барои ба арсаи адабиёт роҳ ёфтан ба Ҷамъияти
сахҳомии «Роҳсоз» мурочиат кард.

* * *

Агар дар мактабҳои олий озмуни арзонтарин имтиҳон
эълон намоем, се ҷои аввал холӣ хоҳад монд.

* * *

Эҳтиёткор буд, ба дараҷае ки дар қоғаз вожаи оташро на-
менавишту дар назди ҳас онро ба забон намеовард.

* * *

Ў дар арсаи адабиёт харсавор аст ва бадбахтона, ҳамин ха-
раш ҳам ланг.

* * *

Аз эълони омӯзишгоҳҳо: Аз ҳама гуна ҷамъу тарху зарбу таксим бароварда тавонистани адади барои сардор дилхохро меомӯзем.

* * *

Шиками дамидаи маҳбубаам гувоҳи он буд, ки аз муҳаббати ман зуд сер шудааст.

* * *

Асарҳои бедардона навиштаи нависанда Н. ҳамаро дардманд карданд.

* * *

Эълон: Аз сабаби беқурбшавии пул мансабҳо муваққатан фурӯхта намешаванд.

* * *

Сӯзан халид? Хафа нашавед, вай бечора якчашма аст.

* * *

Аз борони маломат худро зери ҷатр гирифа намешавад.

* * *

Баъзан аз «ҷони ширин» ҷойи ширин беҳтар.

* * *

Забонаш ки бурро буд, бурриданд!

* * *

Майдони адабиётро ба ихтиёри кишоварз насупоред, ки барои серҳосил шуданаш пору мепошад.

* * *

Гӯсфанд шоир шуд. Аввалин шеъраш дар бораи дунба буд.

* * *

Ба духтури чашм ало-ало нигоҳ накунад, ки олус гуфта зуд чашматонро ҷарроҳӣ мекунад.

* * *

Мо фарзанди се форматсияи ҷамъиятием: карахтӣ, сарсахтӣ ва хушбахтӣ.

* * *

«Ин «доғи сар» ба мо доғи дил овард», – мегуфтанд гурӯҳе дар бораи Горбачев.

* * *

Суруди дӯстдоштаи бобоям: СССР буд, Ҳама сер буд.

* * *

Нақшаи масхара кардани муаллими нақшакаширо дар дарси нақшакашӣ кашидем.

* * *

Акнун бемалол гулӯ даронда гап задан мегирам: духтури гулӯ ҳамсоям шуд.

* * *

Даъвои гург: Дунба бехтарин хамираи дандоншӯист.

* * *

Бисёранд каллаҳое, ки танҳо барои хидмати сала офарида шудаанд.

* * *

Барои биёбонгард баландтарин қулла кӯҳони шутур аст.

* * *

Беморзан: – Ҳой, бародар, Шумо духтури ишкам-ку. Чаро аз «территория» – атон берун рафта истодаед?

* * *

Сабзидан мехоҳед? Ба муаллими ботаника мурочиат кунед.

* * *

Тарҷумаи ҳоли пору шавқовар нест.

* * *

Вақте ки «муши мурда барин хобидааст» мегӯянд, албатта, филро дар назар надоранд.

* * *

Ба марги гӯсфанд бехтарин сӯгномаро гург навишт.

* * *

Баҳонаи соат: – Вақт надорам!

* * *

Марди бузрише тахмин мезад: Шояд одам аслан аз маймун
неву аз буз пайдо шуда бошад?!

* * *

Вабо омад. «Дар кӯчаи мо ҳам тӯй шуд», – хурсандӣ кард
гӯрқоб.

* * *

Барои мохиён имтиёзҳои зиёде муқаррар карданд, дар биё-
бон.

* * *

Аз мақолае: Дар масъалаи танзими оила на ба ҳосилнокӣ,
балки ба сифат маҳсулот бештар диққат бояд дод.

* * *

Зулф оинаи қачнаморо мепарастад.

* * *

Чуволро гуфтанд, ки ба пӯстат коҳ ҷой мекунем. Хурсанд
шуд.

* * *

Дар ҷустуҷӯи сӯзан сараш ба симҷӯб бархӯрд.

* * *

Модарҷон! Пеш аз он ки маро «баррачакам» гӯӣ, аввал
бингар, ки дар атроф гург набошад.

* * *

Пушт бар замин хобидан аҷаб кайфияте дорад, вале на дар
майдони гӯштин.

* * *

Математики зӯр шуданий? Саратро ба сангҳо занӣ ҳам, ду
крат ду панҷ намешавад!

* * *

– Шастамро нагардон! – дӯғ зад сангпушт ба харгӯше, ки
роҳи ӯро бурида гузашт.

* * *

Дӯстон, ҳамеша гӯштбирён хӯред, ки шоире таъкид карда-
аст: Атола дандон шиканад.

* * *

Мавҷири мо фоҳиша шудааст магар, ки телевизорамон
хамеша филмҳои фаҳш намоиш медиҳад.

* * *

Аз рӯи эҳтиёт китоби «Хелҳои гӯшт»-ро дар яхдон нигоҳ
медошт.

* * *

Шикояти маймуни боғи ҳайвонот: – Ин қадар маймунбоз
шудаанд одамон!

* * *

Муқарризе ба асари муҳаққиқе, ки саршор аз
иктибоспораҳо буд, чунин ном ниҳод: Чилдарбех.

* * *

Он қадар ба дурӯғгӯӣ моҳир шудаам, ки ҳатто гоҳе худам
ҳам ба дурӯғҳоям бовар мекунам.

* * *

Чун бо гардиши айём чӯғз маликушшуаро шуд, нахуст ин
мисраъро хат зад: Поёни шаби сиёҳ сафед аст.

* * *

Думи зебои рӯбоҳ ҳуснафзои асп шуда наметавонад.

* * *

Қаноби кайҳоннавард! Ин дафъа чун ба кайҳон ворид
гаштед, илтимос, ситораи ману хушдоманамро ёфта, ба ҳам
мувофиқ карда монед!

* * *

Ширфурӯши фошгашта айбро ба гов ҳавола кард, ки аз
ҳад зиёд об нӯшидааст.

* * *

Ба шавҳар баромадани бевазани ҳамсоя боиси ба эътидол
омадани муносибати ману занам гашт.

* * *

Иштиҳо надорӣ? О, ту чи хел студент?

* * *

Рӯзи Иди 8 март аз занам хоҳиш намудам, ки
чомашӯияшро ба вақти дигар гузорад, то пеши ӯ хичолатзада
нашавам.

* * *

Ба ҳазору як «мақом» хонда метавонаду ба «Шашмақом»
не.

* * *

Ҳоло дар майдони адабиёти тоҷик аз ҳаводорон дида бо-
зингарон бисёранд.

* * *

Аз рӯи эҳтиёт нонашро пора накарда мехӯрд, то порахӯр
нагӯяндаш.

* * *

Дар базми солинавӣ аз рӯи қуръапартоӣ ниқобхоро таксим
кардем. Ба сардор ниқоби рӯбоҳ афтод. Хайрият, як маротиба
ҳақиқат ғалаба кард.

* * *

Аз эроди мунаққид. Суханонаш саропо урӯнанд. Гӯё ки аз
хаммом репортаж бурда истода бошад.

* * *

Азбаски дандонҳояш ҳама тилло буданд, дар бораи нуқра
гап заданро ба худ муносиб намедид.

* * *

Мансаб надоданд. Аз алам як каш нос ба даҳон партофта,
худро тасаллӣ дод: Хоки Ватан аз тахти Сулаймон хуштар!

* * *

Аз навиштаҳои адиби ҷавон: Духтараки ситорагарме аз
хуноқӣ дир-дир меларзид.

* * *

Хайр, шуд! Бисёр афсӯс нахӯред, ки рӯзаатон мешиканад.

* * *

Ба навиштаҳоятон бисёртар аломати хитоб монед, то хо-
нандаатонро хоб набарад.

* * *

Акнун ки духтарон куртаи домандор намеҷӯшанд, покдоманияшонро аз кучо муайян кунем?!

* * *

Борони сел борида киштахоро хароб кард. Муаллифи шеъри «Рез, борони фаровон»-ро ба ҷавобгарӣ кашиданд.

* * *

Дар охири вожае аломати хитоб гузоштанд. Ҳаммаро ба ларза овард. Аз ин рӯҳбаланд гардида, хоҳиш кард: дар аввалам ҳам аломати хитоб гузоред!

* * *

Ба ҳикоя касе бовар накард. Маҷбур шуд, ки худро афсона муаррифӣ кунад.

* * *

Зан: Розиям, ки ману ту нимаи якдигар шавем, ба шарте, ки ман нимаи ҳамёндор бошам.

* * *

Пас аз як тарсакии муаллим номи шеър ба хотирам омад: «Зарба».

* * *

Шиори Иттиҳоди нависандагон:

Ҳар кӣ Меҳмонро гиромӣ мекунад,
Кӯшише дар некномӣ мекунад.

* * *

«Адабиёт низомро дӯст медорад», навишт мунаққиде. «Комилан дуруст, танҳо ин ҷо Н-и калон навиштан лозим», – иброз дошт Низом Қосим.

* * *

– Хайрият, дар соҳаи мо низ асаре ба тоҷикӣ чоп шуд, – гуфт омӯзгори зоология китоби «Паррончакҳо»-и Абдулҳамиди Самадро ба даст гирифта.

* * *

Пас аз он ки ба таъсири қиссаи «Дарди ошиқ» – и Кароматуллоҳи Мирзо чанд адиби дигар низ дар ин равия асар навиштанд, дарди ишқро ҳам ба гурӯҳи бемориҳои сирояткунанда дохил карданд.

* * *

Бехтарин дастовез барои бемор китоби «Гӯрков» – и Равшани Ёрмуҳаммад аст.

* * *

Аскар Ҳақим: – Санги ман алмос аст! Саттор Турсун: – Санги ман – як ман! Лоиқ Шералӣ: – Мулк сангистону мо бе-сангарем!

* * *

Дар назди ман бисёр сабуки накунед, ки саломатиям вазнин.

* * *

Ба духтурзани ёрии таъҷилий изҳори ишқ кардам. Талаб кард, ки таъҷилан ақди никоҳ бандем.

* * *

Кохи гӯсфандон мувофиқи лоиҳаи офаридаи гург сохта шуд.

* * *

Аз сармо нисбат ба шахси беҳезум яхмосфурӯш бештар меҳаросад.

МУНДАРИҶА

Хотираи қавӣ	5
Чошнӣ	7
Бебарорӣ	8
Намкашҳо	10
Бӯқаламун	11
Сафари бебарор	13
Номаи ошиқона	15
Азизи дилам, Зулайхо!	16
Занбӯр	18
Бемори сайёр	19
Такмили ихтисос	21
Қонуни забон	23
Одами барфӣ	25
Кашфи асрор	26
Чустучӯ	28
Хориҷипараст	30
Рисолаи пураарзиш	31
Бозёфт	33
Маърузаи солинавӣ	35
Даранда	36
Рухсатӣ	38
Шӯрбоҷон	40
Мархабо, баҳор!	42
Толеъномаи милисаи раҳбон	46
Толеъномаи донишчӯ	49
Толеъномаи адиб	52
Толеъномаи омӯзгор	56
Толеъномаи журналист	58
Резаҳикоёти ҳаҷвӣ	63
Ману занам	68
Анори дона-дона	87

Абдурауф Муродӣ

ДАРУНКЎБ

(Ҳаҷвияҳо)

Ороиши *О. Шемелина*
Мухаррири ороиш *О. Раҳмонӣ*
Мухаррири саҳифабандӣ *М. Саидова*

Ба матбаа 30.03.2011 супурда шуд. Чопаш 31.03.2011 ба
имзо расид. Коғази офсет. Чопаш офсетӣ. Ҷузъи чопӣ
10.0. Андозаи 60x84 1/16. Адади нашр 1000 нусха.

Муассисаи нашриявии «Адиб»-и
Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон
734018. Душанбе, кӯчаи Н. Қаробоев, 17а

Дар ҶДММ «Ямини Содик» чоп шудааст.
Душанбе, кӯчаи Р. Набиев, гузаргоҳи 2, хонаи 42